

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2019

Bc. Alice Zoubková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Rámcování autismu ve vybraných českých médiích a
souvisejících diskusích**

Diplomová práce

Autorka práce: Bc. Alice Zoubková

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. ledna 2019

Bc. Alice Zoubková

Bibliografický záznam

ZOUBKOVÁ, Alice. *Rámcování autismu ve vybraných českých médiích a souvisejících diskusích*. Praha, 2019. 126 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Rozsah práce: 246 994 znaků (včetně mezer)

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na to, jak je téma autismu rámcováno ve článcích publikovaných na dvou českých internetových serverech – iDnes.cz a Blesk.cz. Věnuje se ovšem i diskusím pod jednotlivými texty, a to s cílem zjistit, jaké rámce se vyskytují v příspěvcích čtenářů a zda se v nich objevují témata, která rozšiřují diskurz, jímž se o autismu hovoří. V teoretické části práce je podrobněji představena nejen diagnóza poruch autistického spektra, ale také problematika mediální reprezentace jinakosti či reprezentace autismu v médiích. Součástí je rovněž bližší popis dvou použitých výzkumných metod, a to analýzy diskurzu a metody rámcování. Výzkumná část nejprve prezentuje jedenáct konkrétních rámců, jež byly ve článcích definovány, věnuje se jejich kvalitativnímu zhodnocení a také kvantitativnímu zastoupení na jednotlivých serverech v letech 2016 a 2017. Druhá polovina empirické části je věnována analyzovaným diskusním příspěvkům. V daném případě je podrobněji přestaveno deset hlavních rámců a rovněž i jejich zastoupení na zmiňovaných serverech. V diskusi a závěrečné části práce jsou výsledky porovnány se zahraničními výzkumy, podrobněji okomentovány a nastíněny možnosti dalšího výzkumného bádání v daném tématu.

Annotation

The diploma thesis focuses on how the topic of autism is framed in articles published on two Czech internet servers - iDnes.cz and Blesk.cz. However, it also deals with discussions under the various articles, in order to find out what frameworks are in the reader's contributions, and whether there are issues that extend the discourse that speaks of autism. In the theoretical part of the thesis is presented not only the diagnosis of disorders of the autistic spectrum, but also the problems of media representation of otherness or representation of autism in the media. It also includes a more detailed description of the two research methods used, namely discourse analysis and framing. The research section first presents the eleven specific frameworks defined in the articles, devoted to their qualitative evaluation as well as quantitative representation on individual servers in 2016 and 2017. The second half of the empirical part is devoted to the analyzed discussions. In this case, ten major frameworks, as well as their representation on the servers mentioned above, are further elaborated. In the discussion and in the final part of the thesis, the results

are compared with the foreign researches, detailed and outlined the possibilities of further research on the given topic.

Klíčová slova

Rámcování, autismus, média, diskuse, analýzy diskurzu, Blesk, iDnes

Keywords

Framing, autism, media, discussion, discourse analysis, Blesk, iDnes

Title/název práce

Framing Autism in Selected Czech Media and Related Discussions

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Lence Vochocové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při tvorbě této diplomové práce.

Obsah

ÚVOD	3
TEORETICKÁ ČÁST	4
1 MEDIÁLNÍ REPREZENTACE JINAKOSTI	4
1.1 Jinakost a její mediální reprezentace	4
1.1.1 Koncept „těch druhých“	7
1.1.2 Normy a normalita	8
1.2 Stereotypizace	9
2 PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA	12
2.1 Příčiny vzniku, prevalence a typy poruch	12
2.2 Projevy onemocnění	14
2.3 Obtíže související s poruchami autistického spektra	16
3 AUTISMUS V MÉDIÍCH A JEHO REPREZENTACE	18
3.1 Počátky mediálního výzkumu autismu	18
3.2 Mediální reprezentace autismu	20
3.3 Autismus a stereotypy	24
4 ANALÝZA DISKURZU	26
4.1 Teoretická východiska	26
4.2 Přístup Teuna A. van Dijka a Allana Bella	27
5 RÁMCOVÁNÍ	30
5.1 Teoretické zakotvení konceptu	30
5.2 Identifikace a typy rámců	32
EMPIRICKÁ ČÁST	34
6 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÝCH MÉDIÍ	34
6.1 Blesk.cz	34
6.2 iDnes.cz	34
7 METODOLOGIE VÝZKUMU	35
7.1 Východiska a cíle výzkumu	35
7.2 Výzkumné otázky	36
7.3 Výzkumný soubor	36
7.4 Zpracování dat	37
8 RÁMCOVÁNÍ AUTISMU VE ČLÁNCÍCH	39
8.1 Kvalitativní zhodnocení rámců	39
8.1.1 Rámec osvětový	39
8.1.2 Rámec charitativní	40
8.1.3 Rámec podpůrný	41
8.1.4 Rámec jinakosti	41
8.1.5 Rámec normality	42
8.1.6 Rámec personalizace	43
8.1.7 Rámec výjimečnosti	44
8.1.8 Rámec zranitelnosti	45

8.1.9 Rámec vakcinace	47
8.1.10 Rámec náročnosti	48
8.1.11 Rámec vzdělávání	49
8.2 Zastoupení vybraných rámců v jednotlivých letech a médiích	50
8.2.1 iDnes.cz (2016)	50
8.2.2 Blesk.cz (2016)	53
8.2.3 iDnes.cz (2017)	57
8.2.4 Blesk.cz (2017)	59
8.3 Kdo dostává v médiích prostor	62
9 RÁMCOVÁNÍ AUTISMU V DISKUSÍCH	67
9.1 Přehled rámců zjištěných v diskusích	67
9.2 Zastoupení rámců v diskusích a jejich konkrétní projevy	69
9.2.1 Blesk.cz	69
9.2.1.1 Shrnutí: Čím diskuse obohatily diskurz?	73
9.2.2 iDnes.cz	74
9.2.2.1 Shrnutí: Čím diskuse obohatily diskurz?	82
DISKUSE	84
ZÁVĚR	88
SUMMARY	91
POUŽITÁ LITERATURA	94
SEZNAM PŘÍLOH	116

ÚVOD

V rámci svých aktivit v organizaci NAUTIS (Národní ústav pro autismus) se dostávám do přímého kontaktu s osobami potýkajícími se s poruchami autistického spektra a také s jejich rodinami. Tato zkušenost mi umožňuje setkávat se s jedinci s různým stupněm postižení a vidět tak na vlastní oči širokou paletu odlišností, které daná diagnóza zahrnuje. Zároveň se však stále setkávám – zejména mezi laickou veřejností – s představou, že lidé s autismem jsou v podstatě podivínští géniové, kteří mají vynikající matematické schopnosti, paměť nebo jazykové nadání. Ve skutečnosti jde přitom o zcela zkreslený dojem, jelikož takových osob je skutečně jen velmi malá skupina. Přitom ovšem existuje i druhá, zcela odlišná strana spektra, což jsou lidé, kteří nejsou schopni se o sebe sami postarat, objevuje se u nich problémové chování (agrese, destruktivní tendence, sebepoškozování apod.), kvůli kterému často zůstávají celý život doma v péči své rodiny. To je však skupina, o které běžná veřejnost povědomí příliš nemá.

V rámci své diplomové práce jsem se proto rozhodla zaměřit na to, jak vybrané české internetové servery Blesk.cz a iDnes.cz zpracovávají téma autismu. Zajímalo mě, jakým způsobem jej rámcují, ale také např. kdo v souvislosti s tímto postižením dostává v médiích prostor o něm hovořit. Zmíněné servery byly zvoleny s ohledem na jejich vysokou čtenost, ale také na online formu, která má v současné době možnost působit na větší množství čtenářů než tištěná podoba. Analyzované období, tedy roky 2016 a 2017, nebylo určeno náhodně, ale proto, že šlo o rozmezí, v němž se odehrálo několik výrazných událostí, jež s autismem souvisely. Ať už šlo o spojitost s inkluzí, vznik dokumentárních filmů „Normální autistický film“ a „Děti úplňku“, zavedení plošného screeningu autismu při pediatrických prohlídkách nebo např. sebevražda ženy a jejího syna s autismem.

Práce se ovšem nesoustředí pouze na samotné články, ale druhým cílem výzkumné části bylo zjistit, jaké rámce se vyskytují v diskusích pod jednotlivými texty. Díky moderním technologiím je v současné době možné získat zpětnou vazbu jen s mírným časovým odstupem a zjistit, jaké nálady, emoce a názory v některých čtenářích publikované články vzbuzují. Cílem bylo zaměřit se také na to, zda je diskuse vedena korektně a konstruktivně, jaké názory a myšlenky se v ní objevují, a celkově zhodnotit, zda diskuse jako takové přispívají k rozšíření diskurzivní pestrosti ve vztahu k autismu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MEDIÁLNÍ REPREZENTACE JINAKOSTI

Mediální reprezentací v obecné rovině rozumíme proces, při kterém abstraktní pojmy získávají určitou konkrétní podobu. „*Publikum předpokládá, že to, co vidí, čte či slyší, má nějakou souvislost se světem, v němž žije – a že tato souvislost odpovídá tomu, jak svět vnímá, tedy že odpovídá akceptované sociální konstrukci reality. To se týká jak obsahů „fiktivních“ (seriálů, inscenací, filmů), tak obsahů „faktických“ (zpravodajství, publicistiky a dokumentů)*“ (Jirák a Köpplová 2003: 141).

Média jsou ze své podstaty zdrojem sdílených prožitků, které mají souvislost se skutečností. Nabízejí proto velmi silnou reprezentaci sociálních vztahů, moci a nerovnosti. A právě ta hraje klíčovou roli v tom, jak je vytvářen dojem tzv. insiderů a outsiderů, normálních a deviantů, nás a těch druhých (Jirák 2015, Cottle 2000).

Téma mediální reprezentace jinakosti s problematikou hendikepu velmi úzce souvisí, a proto bude v této kapitole podrobněji rozvedeno. Stejně tak je blíže nastíněn také koncept stereotypizace, a to včetně praktických ilustrací toho, jak se stereotypní zobrazování osob s určitým typem postižení v médiích konkrétně projevuje.

1.1 Jinakost a její mediální reprezentace

Problematika mediální reprezentace jinakosti zaujímala v uplynulých třiceti letech důležitou pozici v rámci mediálních, kulturních i postkolonikálních studií (Jedlowski a Thomas 2017). Významné byly zejména práce Halla (1997), Foucaulta (1980) či Taylora (2004), které se kromě jiného zabývaly právě společenskými představami a zprostředkovanými konstrukcemi odlišnosti (Jedlowski a Thomas 2017).

V otázce jinakosti lze obecně vysledovat čtyři teoretické přístupy. První pochází z lingvistiky a říká, že odlišnost potřebujeme, jelikož bez ní neexistuje význam. Druhý, rovněž vycházející z teorie jazyka, pracuje s argumentem, že odlišnost je nutná zejména proto, že význam můžeme vytvářet pouze na základě dialogu s „těmi druhými“. Třetí přístup je spíše antropologický, přičemž poukazuje na to, že kultura závisí na prisuzování významu věcem tím, že je přiřazujeme do vzájemně odlišných pozic v rámci klasifikačního

systemu. Poslední způsob vysvětlení je psychoanalytický. Odkazuje na důležitost odlišnosti v našem psychickém životě a říká, že „ten druhý“ je stěžejní pro ustavení našeho vlastního já (Hall, Evans a Nixon 2013).

Jinakost jako taková může být identifikována jako vlastnění neznámých či obtížně vysvětlitelných charakteristik. Společnosti se historicky lišily v tom, do jaké míry očekávaly konformitu svých členů, a kdy již definovaly jinakost jako odchylku od normy a důvod k ostrakizaci. Zároveň však některé odlišnosti nebyly vždy vnímány jako něco špatného, ale naopak jako znaky výjimečnosti, jejichž držitelé požívali zvláštního statusu (Bickenbach 1993). Dle Kolářové (2012) jsou lidé jinakostí odjakživa fascinováni. Dnes už se podle ní sice neseťkáme s nejrůznějšími freak show a pouťovými výstavami lidských kuriozit, ale v souvislosti s reprezentací tělesné i duševní jinakosti se stále objevují určité zažitě postupy. „*Odlišnost se zdůrazňuje, staví se do středu pozornosti, aby budila údiv, je exotizována a sentimentalizována. Diváctvu je dovoleno, aby se upřeným pohledem odlišnosti zmocňovalo, a zároveň se distancovalo od toho, co vidí.*“ (Kolářová 2012: 11).

Mediální reprezentace jinakosti se může vztahovat k jinakosti tělesné, mentální, ale také např. rasové, etnické či sexuální. Ve vazbě na téma diplomové práce nás však bude nejvíce zajímat jinakost ve vztahu k postižení. Kolářová (2012: 23) ji definuje jako „*konkrétní vyústění historických proměn a specifickou interpretaci tělesné / mentální jinakosti*“. Dle jejího názoru se v dané oblasti můžeme setkat se dvěma základními pohledy na jinakost. První z nich považuje jedince s mentálním či fyzickým postižením za symbol určité zastaralosti, úpadku či neúspěchu současné medicíny, která si s danými obtížemi nedokáže poradit. Druhý pohled se naopak na jedince s hendikepem dívá jako na hrdiny, kteří statečně překonávají svou těžkou situaci. Smart (2001) v této souvislosti připomíná, že osoby s hendikepem se objevovaly ve všech společnostech na světě v celé historii. V řadě případů však byly obětmi diskriminace, jimž bylo automaticky prisuzováno méně občanských práv i životních příležitostí. Představa, že jsou odlišní od většinové populace, i dnes vede k tomu, že mohou být vnímáni jako deviantní či nebezpeční. Řada z nich je navíc často závislá na jiných osobách a vyžaduje ochranu, což do jisté míry naráží na hodnoty individualismu a nezávislosti, které jsou zejména v evropském a americkém prostředí značně dominantní (Clapton a Fitzgerald 2003).

Zaměříme-li se na postižení duševní, zjistíme, že jde o ještě křehčí sociální

konstrukt než u postižení tělesného či mentálního. V daném případě je totiž potřeba identifikovat určité konzistentní vzorce chování, a navíc je mnohdy rozporována také vrozenost některých potíží či syndromů. V souvislosti s duševním zdravím i nadále přetrvávají některé negativní stereotypy, jelikož se ukazuje, jak náročné je pro média vytvářet atraktivní obsah, ale přitom informovat věcně, fakticky a v kontextu. Zároveň obraz zotavení či přijatelného chování není jednoduše tak poutavý a dramatický jako negativní projevy daného stavu a nezajistí tedy takovou sledovanost či čtenost (Giles 2003).

Cumberbatch a Negrine (1992) se ve svém výzkumu věnovali mediální reprezentaci osob s postižením, přičemž zjistili, že 74 % diváků (bez jakéhokoliv postižení) se při sledování osob s hendikepem v televizi necítí ani trapně, ani jakkoliv podivně. Přibližně 37 % diváků zmínilo, že některé typy postižení jsou pro ně příliš rozrušující. V každém případě se ovšem jak respondenti bez postižení, tak jedinci s hendikepem shodli na tom, že lidé s postižením jsou v médiích značně podreprezentováni.

Výrazně novější výzkum, který porovnával reprezentaci postižení v kanadských médiích mezi lety 1998 a 2008, ukázal, že se postupně zvýšilo užívání jazyka, který je vzhledem k osobám s hendikepem více respektující. Stejně tak se ve větší míře než dříve objevovala progresivnější témata jako např. inkluze či překonávání bariér při zapojení do společnosti. V reprezentaci osob s hendikepem tak bylo možné pozorovat jednoznačně pozitivní vývoj. Média tématu věnovala výraznější pozornost, snažila se zachytit rozličné sociální role jedinců s postižením a také např. komplexnost jejich identity (Devotta, Wilton a Yiannakoulis 2013).

Britský výzkum, který se zaměřoval na tištěná média a porovnával období mezi lety 2004-2005 a 2010-2011 rovněž ukázal, že došlo k výraznému posunu v tom, jak se o postižení psalo, ovšem v opačném směru než v předchozí studii. V novějších člancích se ve větší míře objevovala témata související např. se sociálními dávkami či podvody a rovněž došlo k nárůstu v užívání pejorativního jazyka při informování o tématu postižení. Autoři ve vazbě na výsledky konstatují, že dané pokrytí může mít jednoznačně vliv na to, jak následně publikum o daných jedincích uvažuje (Briant, Watson a Philo 2013).

Je otázkou, jak již zmiňovanou nedostatečnou či nepřesnou mediální reprezentaci osob s postižením změnit. Existuje totiž jen velmi málo případů, kdy by tito lidé byli

v médiích zobrazování jako zcela běžné osoby. Namísto toho se upřednostňují stereotypy nebezpečných, hrdinných či politováníhodných jedinců (Vargo 1989). Tato situace pochopitelně do značné míry odvíjí od zpravodajských hodnot – to, co pochopitelně logicky čtenáře nejvíce láká, je právě buď posun směrem k negativě (tragédii) nebo zmiňovanému hrdinství. Tuto skutečnost je tedy nutné mít na vědomí. Přesto by však jednou z možností, jak určitého posunu docílit, mohlo být např. výraznější zapojení samotných osob s hendikepem do celkového fungování médií – tedy nejen jako aktérů a herců, ale např. jako nejrůznějších konzultantů. Určitou variantou by také mohlo být nabídnout jim možnost přímo vzdělávat studenty mediálních oborů, tedy budoucí novináře (Balter 1999).

1.1.1 Koncept „těch druhých“

V předchozí kapitole byl několikrát zmíněn pojem „ti druzí“. V zásadě jde o jedince, kteří se v různé míře liší od toho, co je vnímáno jako běžné, bezpečné a normální (Pickering 2001). Jsou to lidé, kteří vypadají příliš odlišně, chovají se či vidí svět jiným způsobem, eventuálně jejich představy o životě jako takovém nejsou jednoduše oceňovány (Blatt 1987, dle Murdick 2004). Van Dijk (2000) poukázal na skutečnost, že členové dominantní většiny mají zpravidla jen málo běžných denních zkušeností s menšinami. Zároveň jim často chybí také dostatek alternativních zdrojů informací týkajících se jejich života, a povědomí tak zpravidla získávají právě prostřednictvím médií.

V zásadě jde o jakési formování naší identity tím, že sami sebe distancujeme od „těch druhých“ s ohledem na jejich etnikum, rasu, třídu ale i řadu dalších rozdílů. Proti sobě tedy stojíme „my“ versus „oni“ (Hall 1997). Koncept „těch druhých“ neexistuje přirozeně jen sám o sobě. Jde o určitou symbolickou konstrukci, která je předávána prostřednictvím znaků, jazyka, diskurzu a reprezentace (Pickering 2001).

Skupinou, která bývá v souvislosti s tímto konceptem často zmiňována, jsou právě jedinci s postižením. Máme tendenci považovat je za osoby, které nemají stejné potřeby, přání a touhy jako my ostatní. Můžeme mít pocit, že je neznáme, že jsou odlišní, můžeme cítit strach, lítost nebo úzkost, což může vůči nim vyústit až v pocity lhostejnosti nebo neúcty. Dochází tak i k ospravedlňování a racionalizaci našich vědomých i nevědomých předsudků. Ve výsledku tedy nevidíme konkrétního jedince či osobu jako jsme my, ale jen značku či kategorii jinakosti (Smart 2001).

1.1.2 Normy a normalita

Vnímání, rozlišování a uspořádání tělesných i psychických forem a charakteristik je do značné míry formováno prostřednictvím kultury a společensky utvářenými normativními předpoklady o tom, co je normální a přirozené (Kolářová 2012). Koncept normy či určitého průměru se v evropské kultuře a jazycích objevuje začátkem 19. století. V zásadě jde o tu část populace, která se pohybuje ve střední části Gaussovy křivky, zatímco jedinci na jejích okrajích se vyznačují určitou jinakostí a jsou vnímáni jako deviantní (Waldschmidtová 2005, dle Kolářová 2012).

Přibližně do poloviny 20. století byla normalita považována za totožnou s normativitou. Za normálního byl tedy považován ten, kdo nijak nevyčínal a naplňoval očekávání společnosti. Zatímco normalita je založena na porovnávání jedinců vůči určitému stanovenému měřítku, normativitou rozumíme právní a společenské normy zavedené nějakou vnější autoritou. Rozdíl mezi nimi je kromě jiného také v časovém sledu sociálního chování a normotvorby. U normativity ústí přijatá norma v totožné jednání více jedinců, naopak u normality vedou shodné projevy více osob ke vzniku normy normalistické (Waldschmidtová 2005, dle Kolářová 2012).

Ideální norma západního modernistického diskurzu klade důraz na to, aby lidská těla byla úplná, předvídatelná, aby nad nimi měl jedince kontrolu a ‚vtělený‘ subjekt byl plně autonomní (Shildrick 2011). V závislosti na čase a kultuře se vnímání normality pochopitelně liší, ovšem ti, kdo se od ní odchylují, bývají označováni právě jako již zmiňovaní „ti druzí“. Clapton a Fitzgerald (1997) dodávají, že tím bylo vytvořeno jakési umělé paradigma lidství, do kterého někteří jedinci zapadají, zatímco jiní nikoliv. Konkrétně se pak může jednat právě o jedince s postižením. *„Ideologický konstrukt postižení tedy na jednu stranu z velmi různorodých těl, tělesných forem i různých forem intelektu a racionalit uměle vytváří zdánlivě homogenní skupinu. Na stranu druhou normativní konstrukty postižení zároveň vydělují postižené z toho, co nazýváme normalitou“* (Kolářová 2012: 18). Problémem tedy není člověk sám, ale to, že se problém „postiženého“ vytváří skrze naše konstruování normality (Davis 1997).

Jak skupina těch, kteří jsou považováni za normální, tak ti, kteří jsou na okraji a stigmatizováni, mohou cítit, že nejsou druhými plně přijímáni. Proto se mnohdy raději vyhýbají vzájemnému kontaktu a zůstávají spíše mezi tzv. svými, kde nemusejí daným

problémům čelit. „Normální“ a „stigmatizovaní“ nejsou zpravidla vnímáni jako konkrétní jedinci, ale spíše jako stanoviska vytvářená v sociálních situacích při kontaktu těchto dvou skupin (Goffman 2003).

Waldschmidtová (2005, dle Kolářová 2012) ovšem zastává názor, že aktuálně se postoj k tomu, co se odlišuje od normálu, postupně mění. Do normality už dnes spadá mnohem více variant a je tedy celkově širší. V současnosti podle ní začíná dominovat tzv. pružný normalismus, který má pohyblivé hranice. V realitě je uplatňován tak, že např. osoby s hendikepem, které byly dlouhá léta ostrakizovány, mohou fungovat v běžných společnostech. Homosexuálové mohou projevovat své city a vztahy veřejně a pro závislé jedince kupříkladu vznikají programy pro začlenění do společnosti. I přesto ovšem nelze tvrdit, že by veškeré stigmatizující kategorie zmizely. Autorka dodává, že kdyby došlo k úplnému rozplynutí pole normality, navrátila by se společnost pravděpodobně znovu zpět ke stanovení velmi pevných hranic. Proto je dle jejího názoru vhodná aktuálně uplatňovaná pružnost a tolerantnost, tedy společnost, která je v zásadě otevřená i vůči určitým výstřelkům.

1.2 Stereotypizace

S problematikou mediální reprezentace jinakosti velmi úzce souvisí také koncept tzv. stereotypizace, který byl již rovněž zmiňován. K té může docházet tehdy, pokud publikum nemá vlastní osobní zkušenost s určitou skupinou. „*Stereotypem se rozumí sociální klasifikace určitých skupin a jejich reprezentace pomocí zjednodušujících, neověřitelných, zobecňujících znaků, jež výslovně (explicitně) či nepřímou (implicitně) představují soubor hodnot, soudů a předpokladů týkajících se chování takových skupin, jejich vlastností, minulosti a vývoje*“ (Jiráková a Köpplová 2003: 145).

Hartl a Hartlová (2010: 552) poukazují na rozličné typy stereotypů, přičemž sociální stereotyp definují jako „*souhrn úsudků o osobnostních rysech nebo tělesných charakteristikách celé skupiny lidí*“. Jsou to zjednodušení, která zpravidla potírají jakoukoliv individualitu a osobní či společenskou identitu konkrétních jednotlivců (Pickering 2001). Do určité míry stereotypy ovlivňují také očekávání publika, jak se budou zástupci vybrané skupiny chovat a celkově projevovat. Je ovšem důležité zmínit, že stereotypy nelze vnímat čistě negativně. Podílejí se sice na utváření předsudků, ale zároveň jsou to jakési zkratky, které nám pomáhají orientovat se ve světě. V každém případě jde o

určitou sociální konstrukci reality, v níž se zrcadlí vztahy mezi jednotlivými společenskými skupinami, a která rovněž reprezentuje jejich skryté konflikty a možné vzájemné napětí. Stereotypizace má tendenci objevovat se tam, kde jsou velké nerovnosti v rozložení síly (Lacey 1998, Jiráček a Köpplová 2003, Hall, Evans a Nixon 2013).

Richard Dyer (1993) blíže popsal čtyři funkce týkající se stereotypů. V první řadě o nich hovoří jako o ‚procesu uspořádání‘, který činí realitu srozumitelnější a dává význam světu i společnosti. Zároveň doplňuje, že skutečnost, že stereotypy podávají nekompletní obraz světa, je nemusí činit chybnými, jelikož ve výsledku nic jako kompletní obraz světa neexistuje. Druhou funkcí, kterou plní, jsou ‚významové zkratky‘, jež nám i přes určité zjednodušení mohou dát více než jen základní znalost popisovaného subjektu. Dále jde o ‚způsob vztahování se ke světu‘, přičemž stereotypy slouží jako naturalizace rozložení sil ve společnosti. Nejsou pravdivé ani chybné, ovšem míra, do jaké jsou hodnoceny jako pravdivé, závisí na obeznamenosti s danou skupinou. Posledním důležitým bodem, který autor zmiňuje, je to, že stereotypy nejsou vyjádřením hodnot a přesvědčení založených na realitě, ale vyjádřením určité ideologie.

Farnallová a Smith (1999) poukázali na dva základní mechanismy, které vysvětlují, jak mohou média v souvislosti s menšinami stereotypy podporovat. První je jakýsi kumulativní efekt, který říká, že stereotypy jsou výsledkem dlouhodobého vystavování určitému konzistentnímu zobrazování menšin. Ve druhém případě pak upozorňují na to, že stereotypy mohou vyplývat také z vystavení mimořádně silným a nezapomenutelným portrétům vybraných osob (např. postavy ve filmu).

Balter (1999) vyvinul taxonomii stereotypů, které se ovšem vztahují přímo k reprezentaci postižení v médiích. První a zároveň nejméně běžná varianta je tzv. ‚superhrdina‘, tedy jedinec neohroženě překonávající životní překážky. Druhý lze označit jako ‚sladkou nevinnost‘, kam by se dal zařadit např. hlavní hrdinu filmu Rain Man. ‚Mudrc‘ je člověk, jehož postižení se zdá být kompenzováno nějakou výjimečnou intuitivní schopností. Poslední stereotyp je pak ‚obsesivní mstitel‘, který viní společnost ze svého postižení a žádá určitou satisfakci.

Goffman (2003) v této souvislosti zmiňuje, že oba typy stereotypů – jak pozitivní, tak negativní – mohou být stejně stigmatizující a vést k utlačování. I přehnaně kladné reakce a vzhlížení k osobám s postižením jako k hrdinům může ve výsledku pouze

poukazovat na předpoklad, že je vnímáme jako „ty druhé“, kteří se nám nepodobají. Také dle Halla, Evansové a Nixona (2013) stereotypizace upevňuje odlišnosti a staví symbolickou hradbu mezi normální a patologické, mezi to, co zapadá, a to, co je jiné. Spojuje „nás“ – tedy všechny, kdo jsou normální, do určité imaginární komunity, a vylučuje „ty druhé“, kteří jsou nějakým způsobem odlišní.

2 PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Vzhledem k tomu, že je diplomová práce zaměřena na téma autismu, jež se primárně váže spíše k medicínské či psychologické oblasti, je nutné dané problematice rovněž věnovat pozornost. Tato kapitola by měla poskytnout přehled důležitých poznatků, které se ke zmíněné diagnóze vztahují, a také upozornit na možná související úskalí a obtíže, nejen u samotných osob s tímto postižením, ale také u jejich rodin či dalších jedinců, kteří o ně pečují.

2.1 Příčiny vzniku, prevalence a typy poruch

Autismus je závažné neurovývojové onemocnění, které se konkrétně řadí mezi tzv. pervazivní vývojové poruchy. To znamená, že jeho dopad na jedince je všepřonikající a velmi výrazně ovlivňuje řadu oblastí jeho vývoje. Zpravidla se projevuje již od raného dětství, přičemž k poškození obvykle dochází v rámci tzv. diagnostické triády – konkrétně ve sféře komunikace, sociální interakce a symbolického myšlení (Říčan a Krejčířová 2006, Thorová 2012).

Za nejpravděpodobnější příčinu se v současné době považuje kombinace organických faktorů (negativní vnější působení na centrální nervový systém dítěte v počáteční fázi těhotenství) a hereditárních, tedy dědičných vlivů (Říčan a Krejčířová 2006). Objevovala se však a stále se objevuje i řada jiných názorů – v minulosti byla kupříkladu vina za rozvoj autismu u dítěte přičítána emocionálně chladným rodičům (např. Bettleheim 1972). Poměrně výrazná byla rovněž teorie lékaře Andrewa Wakefielda (1998), který na základě svého výzkumu poukazyval na souvislost mezi očkováním a autismem. Vakcína MMR (proti zarděnkám, spalničkám a příušnicím) podle něj může způsobit zánět tenkého a tlustého střeva, který se následně dostane do krve a poškodí mozek do té míry, že se u dítěte rozvine autismus. Studie byla později stažena, jelikož se ukázala jako zcela nevědecká (Thorová 2012). Hypotéza byla následně mnohokrát ověřována, přičemž se opakovaně prokázalo, že spojitost mezi autismem a očkováním nelze nalézt. Kvalitním dokladem tohoto tvrzení může být např. výzkum realizovaný v Dánsku na téměř dvou milionech dětí (Hviid 2003). I přesto však přesvědčení o škodlivosti očkování a jeho vlivu na rozvoj autismu stále u části veřejnosti přetrvává a je součástí mnoha veřejných diskusí o vakcinaci.

Prevalence poruch autistického spektra se pohybuje na úrovni 2,24 %, což znamená, že s některou z jejích forem se v současné době potýká 1 dítě ze 45 (Zablotsky et al. 2015). To je oproti dřívějším výsledkům výrazný nárůst, jelikož např. Lotter v roce 1966 hovořil o prevalenci 4,5/10 000 (Lotter 1966). O necelých 35 let později se již výsledky pohybovaly kolem 30/10 000 (Baird et al. 2000). Názory na to, co může za zvýšením počtu dětí s autismem stát, se různí. Zdá se však, že výrazný podíl na tomto vývoji má především rozšíření diagnostických kritérií, větší informovanost odborné veřejnosti i pečujících osob a dále také možnost stanovit diagnózu autismu společně s jinou poruchou, např. mentální retardací, mozkovou obrnou, Downovým syndromem či smyslovým postižením. Rovněž dnes častěji odborníci dokážou odhalit projevy autismu i u dětí, které mají průměrnou inteligenci a chodí do běžné školy (Charman 2003, Weintraub 2011, Čadilová, Jůn a Thorová 2007).

V rámci aktuálně platné Mezinárodní klasifikace nemocí užívané v Evropě je stále zachováváno dělení na jednotlivé typy poruch. Konkrétně jde o tyto následující:

- dětský autismus
- atypický autismus
- Rettův syndrom
- jiná dětská dezintegrační porucha
- Aspergerův syndrom
- jiné pervazivní vývojové poruchy
- pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná
- hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby (MKN-10 2014).

V praxi je však mnohdy velmi obtížné určit, o jakou konkrétní poruchu jde, a proto se v současné době odborníci stále více přiklánějí k užívání pojmu „poruchy autistického spektra“ (zkráceně PAS). Jde o jakýsi zastřešující termín, který však vhodně poukazuje na skutečnost, že autismus může mít u každého jedince zcela jinou podobu, symptomy, a tedy i závažnost (Thorová 2012). V této diplomové práci jsou pojmy „autismus“ a „poruchy autistického spektra“ užívány jako synonyma.

2.2 Projevy onemocnění

Autismus byl poprvé popsán americkým psychiatrem Leem Kannerem již v roce 1943. Zkoumané děti dle jeho názoru byly pohroužené spíše do sebe,jevily minimální zájem o okolní svět a jen obtížně dokázaly navazovat vztahy (Kanner 1943). Podařilo se mu tedy popsat určité důležité aspekty související s autismem, ovšem zaměříme-li se na to, jaká celkově byla jím stanovená diagnostická kritéria, zjistíme, že z dnešního pohledu jsou již zcela nedostačující a od aktuální podoby se v řadě oblastí značně liší. Kanner kupříkladu zmiňoval, že děti s autismem nemají narušený intelekt, jsou velmi krásné a oduševnělé a také se např. vyznačují nadprůměrnými paměťovými schopnostmi či vynikajícím uměleckým nadáním (Thorová 2012).

Jak již bylo zmíněno výše, porucha autistického spektra se projevuje v tzv. triádě problémových oblastí. První z nich je **sociální interakce a sociální chování**. U některých jedinců můžeme např. už od kojeneckého věku pozorovat nedostatečný oční kontakt a s tím související oslabenou schopnost sdílení pozornosti. Dítě kupříkladu nevyhledává přítomnost blízkých osob, emoční pouto s rodiči může být narušené. Často chybí zájem o hru a kontakt s vrstevníky, navazování přátelství a vztahů je problematické. Projevovat se může také nedostatek empatie, neschopnost chápat sociální normy a v rozličných situacích adekvátně reagovat. Místo toho se jedinec chová spíše rigidně, a reaguje doslovně. Velmi slabá je také tzv. teorie mysli, tedy schopnost porozumět chování nebo myšlenkám druhých osob. Ti jsou pro ně nepředvídatelní a těžko pochopitelní. V některých případech se může jedinec snažit navázat kontakt s druhými, ovšem nevhodným způsobem – např. prostřednictvím agrese (Thorová 2012, Říčan a Krejčířová 2006, Vermeulen 2006).

Druhou oblastí, která bývá narušena, je **komunikace**. Dítě může trpět mutismem, tedy nemluvit vůbec či málo, na druhé straně může mít řečové schopnosti rozvinuté velmi výrazně. Užívání neverbálních prvků komunikace (gesta, mimika, oční kontakt apod.) bývá slabé. Také hovor, který jedinec s autismem vede, je často jednostranný – tedy zaměřený na vlastní témata, přičemž neprojevuje příliš zájmu o komunikačního partnera, jeho názory či potřeby. Komunikaci hůře přizpůsobuje jednotlivým společenským situacím, mnohdy se vyjadřuje nevhodně a může působit nezdvořile. Popsat své pocity je pro něj obtížné. Objevit se mohou i atypické prvky v řeči – např. opakování určitých slov či vět, nepřiměřená intonace a hlasitost projevu, zaměňování zájmen nebo potíže se stavbou vět

(Čadilová, Jůn a Thorová 2007).

Třetí významnou problémovou oblastí bývá **představitost, zájmy dítěte a hra**. U dětí s poruchami autistického spektra se symbolická hra a nápodoba objevuje jen zřídka, zpravidla dávají přednost předvídatelným a jednoduchým opakujícím se činnostem. Objevit se může fixace na určité předměty, které dítě touží mít u sebe, či stereotypní manipulace s objekty (např. otevírání a zavírání dveří, točení či bouchání s hračkami apod.). Neobvyklé nejsou ani atypické a vyhraněné zájmy jako např. mapy, čísla nebo dopravní prostředky. S tím často souvisí také touha dítěte po přesnosti, řádu a symetrii. Jejich zaujetí pro výše zmiňované záliby bývá velmi silné a je obtížné od nich děti odklonit (Thorová 2012, Čadilová, Jůn a Thorová 2007).

Kromě popisované triády obtíží se může u osob s poruchami autistického spektra objevit i řada dalších specifických komplikací. Jde např. o smyslovou hyposenzitivitu či hypersenzitivitu, neobratnost jemné motoriky, nestandardní pohyby (třepání rukama, točení dokola, poskakování, chůze po špičkách), emoční labilitu, impulzivitu či agresivitu. Dále se může objevit také porucha pozornosti, problémy se spánkem či jídlom a celkově snížená adaptabilita a schopnost reagovat na změny, kvůli kterým se osoby s poruchami autistického spektra mohou uchýlovat ke stereotypům (Čadilová, Jůn a Thorová 2007, Vermeulen 2006).

Projevy jedince s autismem se mohou během života měnit, a to jak v souvislosti se zráním organismu, tak rovněž ve vazbě na sociální prostředí, výchovu či vzdělávání. Významný podíl na závažnosti a celkové podobě autismu mají také intelektové schopnosti dítěte, jeho osobnostní charakteristiky či případně další přidružené potíže. Škála poruch autistického spektra je skutečně velmi široká a pestrá. Děti s autismem tak mohou mít různou jazykovou vybavenost (mluvící, nemluvící či s obtížemi ve vyjadřování), rozličné rozumové schopnosti (podprůměrná úroveň, mentální retardace, nadprůměrná inteligence nebo ostrůvkovité schopnosti) a stejně tak se každý liší i tím, do jaké míry má zájem o sociální kontakt či zda, a případně jak intenzivně, se u něj vyskytuje stereotypní chování či zvláštní zájmy. Důležité je rovněž zmínit, že vývojový profil osob s poruchami autistického spektra je často velmi nerovnoměrný (Čadilová, Jůn a Thorová 2007). Mentální retardace se vyskytuje u 70-80 % dětí s poruchou autistického spektra, naopak výjimečné schopnosti, které jsou s autismem často spojovány, se týkají jen 2-10 %, a to

v závislosti na tom, jak jsou tyto nadprůměrné schopnosti definovány (Thorová 2012).

2.3 Obtíže související s poruchami autistického spektra

Ačkoliv typ a stupeň závažnosti postižení se u každého jedince s poruchou autistického spektra liší, péče o něj bývá značně náročná. To, jak rodina situaci zvládne, závisí pochopitelně také na zdrojích, které má k dispozici (jak sociálních, tak psychologických či finančních), a na tom, jak sama svou situaci vnímá. Každopádně se odborníci shodují, že autismus přináší do rodiny stres, který se postupně stává chronickým (Hrdlička a Komárek 2014). Vzhledem k tomu, že primárním pečovatelem je častěji matka, bývá na ni dopad zpravidla výraznější než na jejího partnera. Výzkum Griffitha (2010) kupříkladu ukazuje, že matky dětí s autismem zažívají výrazně více stresu než ženy pečující o děti s Downovým syndromem. Muži stres pocítují také, ale prožívají jej spíše prostřednictvím svých partnerek, pro které zároveň často chtějí být důležitou podporou v náročných chvílích (Gray 2003).

Významný podíl na vzniku napětí v rámci rodiny může mít zejména chování dítěte, které je mnohdy nepředvídatelné a těžko pochopitelné. Pečující osoby mohou mít obavy z reakcí příbuzných i širšího okolí a mohou se cítit společensky izolovaní. Vyčerpává je nutnost neustálého plánování a řádu a výrazné obavy mají také z toho, jak bude dítě žít, až už oni sami nebudou schopni se o něj postarat. V neposlední řadě pak ke stresu přispívá také finanční náročnost péče o jedince s autismem, která může být značná (Cassidy et al. 2008). Výrazný dopad má diagnóza také na sourozence dětí s autismem, kterým je často v rodině věnováno mnohem méně pozornosti (Hrdlička a Komárek 2014).

Velmi podstatným stresovým faktorem je zejména problémové chování dítěte. Některé je naučené, ale mnohdy má biologický základ a není tedy možné jej nijak terapeuticky ovlivňovat. Poměrně často se lze setkat např. se sebezraňováním, destruktivními sklony, agresivitou, ale také se silnými záchvaty vzteku, křiku a pláče či stereotypními aktivitami. U řady osob s autismem lze také vysledovat poruchy spánku a specifika v oblasti jídla – např. jedí pouze vybraný typ potravin či stravu určité konzistence a barvy. Také mohou mít s jídlem spojeny nejrůznější rituály. Ojedinelé není ani nevhodné sexuální chování (Thorová 2012). Reálně je těžké rozlišit, zda je problémové chování skutečně projevem poruchy autistického spektra, nebo zda se jedná o výchovnou nedůslednost rodičů a s tím související překračování hranic na straně dítěte (Hrdlička,

Komárek 2014). Výzkum Bakera (2002) každopádně ukazuje, že problémové chování dítěte je pro rodiče výraznějším zdrojem stresu než např. deficit v oblasti jeho kognitivních schopností.

V souvislosti s náročností péče o dítě s autismem a celkovou zátěží je diskutovanou otázkou, zda v rodinách pečujících o jedince s tímto typem postižení dochází častěji k rozpadům manželství. Ukazuje se však, že rozvodovost těchto párů ve skutečnosti není vyšší než u těch, které se starají o zdravé potomky. Zpravidla se její míra pohybuje na úrovni shodné nebo nižší, než je rozvodovost v obecné populaci (Freedman et al. 2012, McCoyd et al. 2010).

3 AUTISMUS V MÉDIÍCH A JEHO REPREZENTACE

Ukazuje se, že to, co veřejnost o autismu ví a jak ho vnímá, do značné míry závisí na tom, jak je dané onemocnění reprezentováno ve zpravodajství, knihách, televizních seriálech či například filmech. Pokud publikum nemá osobní zkušenost s lidmi s autismem, jsou pro něj právě média mnohdy hlavním zdrojem, na jehož základě si utváří představy a formuje své názory. Stejně tak ovšem mohou média působit i na utváření identity samotných jedinců, jež se s tímto postižením potýkají (Haller, Dorries a Rahn 2006).

3.1 Počátky mediálního výzkumu autismu

Zaměříme-li se na výzkumy, které se zabývají zpracováním tématu autismu v médiích, zjistíme, že se tomuto směru začali odborníci výrazněji věnovat až přibližně v uplynulých deseti letech. Oproti tomu ovšem existuje řada dřívějších studií, které se v souvislosti s autismem zaměřují na mediální pokrytí kontroverzního tématu vakcíny MMR.

Zprávy o tom, že očkování proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám a s ním související zánětlivé onemocnění střev mohou stát za nárůstem počtu dětí s poruchou autistického spektra, pochopitelně vyvolaly na konci devadesátých let minulého století na straně veřejnosti obavy. Podstatné je ovšem zmínit, že v souvislosti s touto dnes již jednoznačně vyvrácenou hypotézou sehrála podstatnou roli právě média. Postupně se totiž začaly objevovat nejrůznější „zázračné metody“ (např. týkající se hormonu sekretinu), které do doby, než byla jejich účinnost popřena, dostávaly v médiích značnou publicitu, a v pečujících osobách tak vyvolávaly falešné naděje na úzdravu (Baird, Cass a Slonims 2003). Kromě Wakefieldovy práce zmiňované v předchozí kapitole byla roku 1998 kupříkladu publikována také případová studie týkající se tří dětí s poruchou autistického spektra, jimž byla podána právě infuze sekretinu. Po pěti týdnech údajně pacienti projevovali dramatické zlepšení ve svém sociálním chování a měli výrazně lepší oční kontakt i komunikaci (Sokolski a Wachtel 1998).

Navzdory tomu, že výsledky nebyly podloženy žádným exaktním výzkumem, dostalo se jim výrazné mediální pozornosti, na což navázala řada dalších příběhů o dětech, jejichž obtíže se díky dané metodě výrazně zlepšily (Esch a Carr 2004). Tato publicita celkově vedla k tomu, že se o sekretinu začalo hovořit jako o možném léku na autismus

(Sandler et al. 1999). Wakefieldova hypotéza o souvislosti mezi očkováním a autismem se dále šířila nejen médii ve Velké Británii, ale i do celého západního světa, kde rovněž vznikala řada senzačních příběhů a článků (Jones a Harwood 2009). Celkově šlo o značně výjimečnou situaci, jelikož do té doby žádný farmakologický léčebný postup týkající se autismu nebyl vystaven takové pozornosti a zároveň i rychlému šíření neoficiálních zpráv o účinnosti a úspěchu (Sandler a Bodfish 2000). Offit a Coffinová (2003) k tomu dodávají, že informace, které mají rodičům skutečně posloužit, by měly být v první řadě informativní a spolehlivé. Zprávy o vakcíně MMR ovšem podle nich kladly důraz spíše na zajímavost.

Na základě pozdějších výzkumů se ukázalo, že mediální pokrytí výsledků zejména Wakefieldovy studie vedlo ke snížení důvěry v bezpečnost MMR vakcíny, a to jak mezi veřejností, tak i některými lékařskými odborníky. Množství dětí očkovaných danou vakcínou kleslo v této souvislosti v určitých oblastech Velké Británie na pouhých 50 % (Nagaraj 2006). Výzkum 173 britských matek realizovaný rok od uveřejnění studie ukázal, že téměř 30 % dotazovaných žen se domnívalo, že vakcína může způsobit autismus. Zároveň uváděly, že převážné množství informací o vedlejších účincích očkování získávají z médií, konkrétně pak z televize (Pareek a Pattison, 2000). Speersová a Lewis (2004) provedli analýzu článků, ale i televizních a rozhlasových výstupů týkajících se vakcíny MMR, a to ve dvou obdobích roku 2002. Spojení autismu a očkování se objevilo v 69 % výstupů, ovšem pouze 37 % z nich zmiňovalo, že daná vakcinace je bezpečná.

Dopad, který tato zpráva a její šíření ve výsledku měly, vedlo medicínské odborníky k poučení, jak opatrně a uvědoměle je potřeba přistupovat při zveřejňování informací např. o nových metodách léčby (Blatt, Meguid a Church 2000). Jackson (2003) zdůrazňuje nutnou zdrženlivost a obezřetnost zejména v případech, kdy jakýkoliv pokles důvěry ze strany veřejnosti může mít dopad na veřejné zdraví.

Při zpětném pohledu lze říci, že když se v roce 1998 zpráva o možné souvislosti očkování a autismu objevila, média čelila otázce, jak o dané oblasti informovat, jelikož vědecká obec se zatím na svém stanovisku plně neshodla. Pohledy byly rozdělené na ty, kdo věřili v kauzalitu, a na ty, kdo nikoliv. Pro novináře tedy bylo důležité pokrytí obou těchto perspektiv, ačkoliv byli mnohdy kritizováni, že ve větší míře kladou důraz na tvrzení, jež na příčinnou souvislost poukazují. Ještě výraznější komplikace však nastaly ve chvíli, kdy se média snažila být vyvážená i v době, kdy už bylo vědeckého konsenzu

dosáženo. Tento falešně vyvážený pohled vytvářel a v řadě případů stále ještě vytváří diskurz, který je v rozporu s vědeckými důkazy, a může tak i nadále přispívat k nejistotě veřejnosti ohledně spojení autismu a očkování (Boykoff a Boykoff 2004, Clarke 2008, Speers a Lewis 2004, Offit a Coffin 2003). V této souvislosti Clarke (2008) analyzoval 279 britských a amerických článků, přičemž zjistil, že 49 % amerických a 60 % britských bylo vyvážených, tedy prezentovaly jak pohled kauzální, tak popírající příčinnou souvislost. V rámci těch, které vyvážené nebyly, se ukázalo, že americké noviny měly tendenci více odkazovat na absenci kauzality, zatímco britské noviny častěji prezentovaly mezi vakcínou a autismem spojitost.

3.2 Mediální reprezentace autismu

Lze říci, že autismus získal pozornost širší veřejnosti zejména díky svému zobrazení ve filmech jako „*Rain Man*“, „*Mercury*“ nebo „*Co žere Gilberta Grapea?*“. Z knižní tvorby je pak možné jmenovat např. knihu „*Podivný případ se psem*“ od Marka Haddona (Jones a Harwood 2009). Tato díla zpravidla ukazují osoby s autismem jako jedince s naprosto výjimečnými dovednostmi, ať už početními, paměťovými či výtvarnými, což značnou část laické, ale i odborné veřejnosti fascinuje (Baird, Cass a Slonims 2003).

Výzkum Maichové (2014) ukázal, že televizní postavy s poruchami autistického spektra jsou nejčastěji vyobrazovány jako intelektuálové až géniové, kteří mohou být pro mnohé dokonce inspirací (např. *The Big Bang Theory*, *Parenthood*). Součástí jejich projevů je sice excentrické chování či určitá sociální neobratnost, ale záchvaty či výbuchy hněvu se u nich zpravidla nevyskytují. Filmy (např. *My name is Khan*, *Extremely Loud and Incredibly Close*) vedle toho mají tendenci jedince s autismem zachycovat jako hrdiny překonávající náročné situace, mnohdy vzdálené od běžného života. Tím mohou vytvářet dojem, že lidé s autismem mají zvláštní schopnosti a intuici, díky kterým si dokáží v krizi poradit lépe než jiné osoby. Knihy (např. *Mockingbird*) dle výsledků výzkumu zobrazují autismus v komplexním a autentickém kontextu rodiny a společnosti plné každodenních problémů. Poslední analyzovanou skupinou byly obrázkové knihy zaměřené na děti (např. *Russell's World: A Story for Kids about Autism*), které celkově kladou menší důraz na rodinný a vnitřní život dětí s autismem. Naopak se více soustředí na sociální přijetí a klinický obraz postižení.

Kolářová (2012) poukazuje na skutečnost, že dopady autismu jsou nejčastěji zobrazovány skrze vliv, jenž má postižení na současnou rodinu. „*Specifická reprezentace autismu v rámci rodiny se v nedávných letech stala běžnou součástí televizních dramát zřejmě proto, že se předpokládá, že tento formát lze využít k analýze rodinného života způsobem, který celovečerní filmy neumožňují*“ (Kolářová 2012: 252-253). Na jednu stranu je pochopitelné, že je na reprezentaci rodiny kladen důraz, na druhou stranu však vytváří dojem, že jedinci s poruchami autistického spektra jsou stále pouze děti a dospělým osobám s tímto postižením je věnována jen minimální pozornost. Zároveň se tak potvrzuje, že hlavními aktéry příběhů se stávají traumatizovaní či naopak motivovaní rodiče, kteří se snaží bojovat s nelehkým stavem svého potomka. V návaznosti na to se tak objevují např. i témata jako neshody v partnerství a rozvody či nutnost plně se oddat péči o dítě a odmítnout své koníčky či jakýkoliv sociální život (Kolářová 2012).

Farnall a Smithová (1999) se blíže zabývali již zmiňovaným filmem „*Rain Man*“ a jeho vnímáním ze strany publika, přičemž celkově usuzují, že měl snímek na diváky spíše pozitivní dopad. Jonesová a Harwoodová (2009) ovšem oponují, že film pouze podporuje mediální reprezentaci, jež zobrazuje autismus jako problém.

Analýza amerických magazínů z rozmezí let 2000-2009 zjistila, že autismus byl nejčastěji prezentován buď jako vědecký problém, nebo jako rodinný příběh. První zmiňovaný rámec se objevoval spíše v obecně zaměřených časopisech pro širší publikum a kladl důraz na čísla, genetiku, biologický výzkum a objektivitu. Druhý rámec se vyskytoval především v ženských magazínech, které se z velké části zaměřovaly zejména na těžký úděl matek dětí s autismem. Poruchy autistického spektra byly přitom často popisovány jako tragédie, se kterými je potřeba bojovat. Ukázalo se také, že řešení jsou v obou typech magazínů rámcována zcela odlišným způsobem – v ženských magazínech primárně jako zodpovědnost matek vyrovnat se se všemi potížemi a pečovat o dítě. Obecně zaměřené časopisy se naopak spíše zaměřovaly na předcházení vzniku autismu, a to zrušením již zmiňované vakcinace (Clarke 2012).

Další výrazný výzkum realizovaný v americkém prostředí provedl Kang (2012), který se zaměřil na obsahy vybraných zpravodajských stanic (CNN, ABC, CBS, NBC), a to mezi roky 1990 až 2010. Došel ke zjištění, že nejčastěji byla zmiňována oblast, kterou označil jako „osobní příběhy“ (důraz byl kladen zejména na náročnost postižení pro

rodinu). Ukázalo se také, že v naprosté většině případů byla pozornost věnována dětem s autismem, a nikoliv dospělým osobám, které se s daným typem postižení rovněž potýkají. Třetí výraznou oblastí, která byla hojně zastoupena, byly příčiny autismu (např. vakcinace, toxiny, životní prostředí apod.). Autor však zároveň poukazuje na skutečnost, že některé reportáže týkající se příčin onemocnění, mohou u příjemců vytvářet zbytečné obavy. Přílišný důraz byl podle něj kladen např. na možnou vyšší pravděpodobnost vzniku autismu u dítěte, pokud je matka v době jeho početí starší 40 a otec 50 let. Rovněž bylo zjištěno, že stanice měly spíše tendenci vyhýbat se těm aspektům autismu, které jsou jistým způsobem znepokojující (např. zraňování sebe i druhých, agrese, problémové chování atd.). Celkově byl uplatňován spíše epizodický rámeček (témata jako např. stres, rozvodovost, finanční problémy). Rámeček tematický (např. vzdělávání, podpora ze strany státu), který zahrnuje širší společenskou perspektivu, se vyskytoval méně.

Zatímco Kang (2012) se zaměřoval na televizní zpravodajství, McKeever (2013) se věnoval zpracování tématu autismu v denících New York Times a Washington Post. Nejvýrazněji se v nich podle jeho výsledků projevoval lidský rámeček (41 %), hned po něm pak následoval rámeček vědecký (32 %) a politický (27 %). Značná část obsahů se tedy celkově zaměřovala na lidské aspekty související s poruchami autistického spektra, a to zpravidla prostřednictvím vyprávění příběhů samotných osob s autismem či rodin, jež se o ně starají. Autor navíc dodává, že zpravodajství se dle jeho zjištění zaměřuje spíše na řešení než na příčiny autismu, ačkoliv kolem tohoto tématu panuje mnohaletá nejistota a kontroverze. Bie a Tang (2015) k tomu dodávají, že jde o velmi podstatné téma, jelikož vede k diskusi o tom, kdo a zda vůbec je za autismus zodpovědný. I v čínském výzkumu těchto dvou autorů se však častěji než příčiny objevovalo řešení – věnovala se mu necelá polovina (48 %) všech analyzovaných článků.

Také Jonesová a Harwoodová (2009) se soustředily na téma autismu, a to v australských tištěných médiích mezi lety 1996 a 2005. Jejich výsledky ukázaly, že články obsahovaly pouze omezené množství faktických a určitým způsobem nápomocných informací, které by mohly ulehčit porozumění postižení na straně veřejnosti či pomoci rodinám v péči o jejich dítě. Analyzované texty zároveň podporovaly dva druhy stereotypů – buď zachycovaly osoby s autismem jako nebezpečné a nekontrolovatelné, nebo jako nemilované jedince, s nimiž se zachází špatným způsobem. Autismus byl nejčastěji spojován s tématy jako infrastruktura, vzdělávání, charita, výzkum, MMR kontroverze,

dopad na rodinu a zločiny osob s autismem.

Bie a Tang (2015) analyzovali rámce ve významných čínských novinách v rozmezí let 2003-2012. Masová média jsou podle autorů hlavním kanálem, skrze nějž získává tamní veřejnost povědomí o autismu, což ovšem znamená, že jejich prostřednictvím může eventuálně docházet i k podpoře určitých mýtů či stigmatizaci osob s poruchami autistického spektra. Mezi tři nejčastější rámce, které se objevovaly, patří rámec charitativní, infrastruktury a vědecký. Stále častěji se navíc ukazovalo, že byl autismus rámcován jako rodinný problém. Zajímavé bylo rovněž zjištění, že pouze ve 20 % článků byl autismus hlavním tématem, ve většině případů byl pouze okrajově zmíněn.

Posledním důležitým výzkumem je práce Huwse a Jonese (2011) zaměřená na britský tisk mezi lety 1999-2008. Podle jejich výsledků byl autismus v tomto období zobrazován homogenizovaným způsobem, který nerespektoval rozmanitost daného postižení. Převážná většina obsahů se týkala dětí, nikoliv dospělých, co může dle názoru autorů vést k určité infantilizaci onemocnění. Jedince s autismem zachycovala spíše jako oběti, které jsou nestabilní a zranitelné, a mohla tak podporovat mýty či vytvářet nerealistická očekávání. Celkově se při analýze textů vyjevily tři hlavní oblasti – první je důraz na senzaci (např. mylné představy o postižení), dále autismus jako zátěž (zejména dopad na rodinu) a také tzv. chybějící hlasy. Osoby s poruchami autistického spektra jsou v médiích dle Huwse a Jonese umlčovány a nedostávají dostatek vlastního prostoru.

Otázkou, kdo v souvislosti s tématem autismu v médiích hovoří, se ovšem zabývali i dříve zmínění výzkumníci a výzkumnice. Ukazuje se, že novináři dávají celkově přednost pohledu tzv. třetí osoby – tedy např. lékařům, vědcům, členům rodiny, politikům apod. Názor samotného člověka s autismem je však spíše opomíjen. Určitou výjimkou mohou být právě výjimeční jedinci s netradičními schopnostmi (Huws a Jones 2011, Clarke 2012, Bie a Tang 2015). Kupříkladu v Kangově (2012) výzkumu dostaly osoby s autismem konkrétně prostor v necelých 17 % analyzovaných zpravodajských obsahů, v McKeeverově (2013) studii pak ve 14 % textů. Boyceová (2006) v této souvislosti upozorňuje, že by se novináři rozhodně neměli při práci se zdroji spoléhat pouze na odborníky, jelikož tak ignorují širší sociální kontext autismu a jeho lidské souvislosti. Bie a Tang (2015) dodávají, že příliš velký důraz na lékařskou oblast může vést k medikalizaci daného postižení, zatímco umlčování osob s autismem je ve výsledku v rámci diskurzu činí

ještě více bezmocnými.

3.3 Autismus a stereotypy

Jestliže média konzistentně rámcují autismus určitým způsobem či zdůrazňují pouze vybrané aspekty související s postižením, může docházet k šíření určitých stereotypů a nepřesných informací, které ve výsledku mohou podporovat stigmatizaci jedinců s poruchou autistického spektra či falešné představy na straně příjemců mediálních sdělení.

Existuje něco jako obecné vnímání autismu, které je možné vysvětlit tím, co určitá filmová, knižní a další díla zachycují či nezachycují, aby dokázala vysvětlit autistický stav. Ještě na začátku tohoto tisíciletí obsahovalo mnoho filmů týkajících se autismu scénu, ve které psychiatr či jiný odborník vysvětluje, v čem autismus spočívá a jak se jedinec projevuje. Postupně však došlo k jejich výraznému omezení, což může naznačovat, že představy o autismu a určité stereotypy jsou již velmi rozšířené. Stačí kupříkladu pouze zmínit, že je člověk autistický, a automaticky bez vysvětlení začne příjemcům naskakovat představa osoby, která nebude vyhledávat kontakt s druhými lidmi, bude vyžadovat řád, při jeho porušení může dostávat záchvaty apod. (Draaisma, 2009).

V předchozí podkapitole již bylo zmíněno, že velmi častý je zejména stereotyp určité výjimečnosti, který vytváří představu, že osoby s autismem oplývají neobvyklými talenty (matematickými, paměťovými, výtvarnými atd.). Ve skutečnosti se však takové schopnosti týkají jen velmi úzké skupiny jedinců. V každém případě je tento stereotyp bezpochyby největší nesrovnalostí mezi názory odborníků a obecným pohledem na autismus. V dané souvislosti je zajímavé, že tvůrci i herci mnohdy investují měsíce času do příprav a studia, aby byly jejich pohyby, reakce a celkový obraz autismu co nejpřesnější. Konečný výsledek pak ovšem v daných případech jen vzdáleně připomíná většinu osob, které se s poruchou autistického spektra potýkají. Problém tedy v zásadě není v tom, co je řečeno a jak je autismus zobrazován, ale v tom, co řečeno není a mělo by být – tedy skutečnost, že výjimečné schopnosti a genialita jsou zcela ojedinělé (Draaisma 2009).

Důležité je také zmínit, že daný stereotyp může vyvolávat frustraci i některých jedinců s autismem, kteří mohou zažívat pocity méněcennosti, jelikož sami nejsou tak nadaní (Draaisma 2009). Murray (2008) dodává, že k tomu může přispívat i skutečnost, že hodnota daných postav (televizních, filmových, knižních) se zpravidla odvíjí právě od

jejich výjimečnosti, a nikoliv od jejich dalších osobnostních charakteristik. Zároveň takové zobrazování podporuje představu mozku autistického člověka, který funguje strojově až roboticky, čímž může u příjemců upevňovat představu, že lidé s autismem zkrátka nemají pocity (Baker 2008).

Vedle stereotypu výjimečnosti se objevuje také další, který vytváří představu, že „jsme všichni do určité míry autističtí“. Podle něj bychom měli přestat vnímat autismus jako deficit. Osoby s tímto postižením nepovažuje za nijak zvlášť odlišné od zdravých jedinců, naopak poukazuje na to, že každý člověk má určité projevy, které by se do dané kategorie daly zařadit. V každém případě oba zmíněné stereotypy autismus nesprávně vykládají, i když v opačných směrech. První jej vykresluje jako výjimečný a atraktivní, druhý naopak ukazuje, že autismus je do jisté míry podobně rozšířený jako normální nepatologické chování a pravděpodobně tedy vůbec není poruchou (Draaisma 2009). Jonesová a Harwoodová (2009) dodávají, že kromě výše zmíněných stereotypů, jsou osoby s autismem v některých případech zobrazovány také jako nebezpečné, nemilované, zneužívané či společensky odmítané.

Jakýmsi symbolickým zastřešením kapitoly a ukázkou možné cesty nejen pro média je citace dvou českých odborníků na autismus: „*Je třeba trpělivě přesvědčovat veřejnost, že dítě s autismem není žádná záhada či neobvyklá atrakce, že to není číslo v klasifikační tabulce, ale je to především dítě, které potřebuje všestrannou pomoc. Rain Manů a podobných géníů je daleko více v literatuře než v běžném životě. Naši pomoc však potřebují všichni bez výjimky* (Hrdlička a Komárek 2014: 195).

4 ANALÝZA DISKURZU

Empirická část práce bude kromě jiného pracovat také s tzv. analýzou diskurzu. Tato kapitola si proto klade za cíl v krátkosti představit určitá teoretická východiska daného konceptu a rovněž blíže popsat konkrétní typy analýzy, které budou využity.

4.1 Teoretická východiska

Analýza diskurzu zdůrazňuje, že není možné se zaměřovat pouze na oddělené texty, ale je vhodné pracovat s většími jednotkami. Tedy soustředit se na to, co vše se ve společnosti v souvislosti s daným tématem objevuje, o čem se hovoří, kdo dostává prostor, co je zdůrazňováno, ale i na to, co je naopak opomíjeno. Diskurz ovšem není zdaleka tvořen jen mediálními sděleními. Nahlédneme-li na něj z širší perspektivy, ovlivňuje jej i jeho autor, recipienti, stejně jako kontext, v němž se vyskytuje. Touto cestou je tak utvářen význam určitého tématu, který zároveň zrcadlí mocenské vztahy v dané společnosti či kultuře. Ve svém důsledku to, co se v rámci diskurzu objevuje, a co nikoliv, odkazuje také na to, co je považováno za normální a co na druhé straně za zvláštní a neobvyklé (Trampota a Vojtěchovská 2010, Wimmer a Dominick 2006).

Podle Jørgensenové a Philipse (2002: 1) je diskurz „*způsob, jakým hovoříme a rozumíme světu (nebo jeho aspektům)*“. Matheson (2005) doplňuje, že analýza diskurzu je velmi silně se rozvíjející oblast, která jde napříč různými akademickými disciplínami. V zásadě lze hovořit o jejích dvou základních směrech. První z nich – spíše lingvistický – je celkově užší a soustředí se zejména na užití jazyka. Významným představitelem je kupříkladu Norman Fairclough, u kterého je sice primární zakotvenost v lingvistice, ale bere v potaz i sociální a kulturní události. Značný důraz klade také na intertextualitu a interdiskurzivitu – tedy na to, jak se sdělení vztahuje k dalším textům, jakým způsobem a v jaké míře na ně odkazuje apod. Zároveň se snaží odhalit, zda se v médiích určité jazykové prvky opakují či zda lze vysledovat nějaké preferované významy, na které mohou média v implicitní rovině klást důraz. Jeho přístup je možné rozdělit na analýzu textu, diskursivních praktik a rozbor socio-kulturních praktik (Fairclough 1998, Sedláková 2014).

Druhý směr analýzy diskurzu je svým zaměřením sociologický, přičemž klade důraz na společenský kontext a na příjemce mediálních sdělení. Zajímá se např. také o to, jaký význam dávají tito jedinci informacím od druhých lidí. Klíčovými zástupci jsou např.

Teun A. van Dijk nebo Ruth Wodaková, kteří se zaměřují na výzkum sociálních reprezentací, konkrétně tedy na to, jak je diskurz vnímán členy společnosti. Van Dijkův přístup bude podrobněji zmíněn v následující podkapitole (Trampota a Vojtěchovská 2010, Sedláková 2014, Wimmer a Dominick 2006).

Podstatné je zmínit tzv. kritickou analýzu diskurzu, což je poměrně široký směr zahrnující řadu autorů, který se více soustředí na rozdělení moci, společenské nerovnosti, diskriminaci a na to, jak se změny ve společnosti zrcadlí v diskurzu médií (van Dijk 2007, Fairclough 1995). Celkově se zaměřuje na aktivní roli diskurzu v konstruování sociálního světa. Fairclough ovšem v této souvislosti připomíná, že je třeba si uvědomovat, že diskurz je pouze jedním z aspektů sociální praxe (Jørgensen a Philips 2005). Ve vazbě na kritickou analýzu je bezpochyby nutné připomenout také Allana Bella, jehož přístup bude také podrobněji zmíněn v následující kapitole.

4.2 Přístup Teuna A. van Dijka a Allana Bella

V empirické části práce budou pro analýzu jazyka a obsahu článků využity poznatky vycházející zejména z Bellova a také van Dijkova přístupu, proto si tato podkapitola klade za cíl tyto dva směry podrobněji představit.

Van Dijk se věnoval především ideologické rovině zpravodajského diskurzu a tomu, jak jsou aplikovány žurnalistické rutiny přispívající k podpoře rasismu a diskriminaci menšin (zejména etnických a národnostních) ve společnosti. „*Ukazuje se, že se tak zpravidla děje na implicitní rovině, kdy je v textech zdůrazňována nikoliv rasa, ale jinakost příslušníků menšin a tato tvrzení a reprezentační postupy jsou rutinizovány a naturalizovány*“ (Sedláková 2014: 447). Zajímá se tedy o to, jak se ideologie skrze diskurs utváří, projevuje a šíří (Kraus 2008). Dle jeho názoru není obecně ani špatná, ani dobrá, ovšem lze stanovit, do jaké míry je efektivní v prosazování zájmu určité skupiny (Bell a Garrett 1998).

Je reprezentantem pojetí, které se zaměřuje také na příjemce a na to, jak si oni sami vyhodnocují získané poznatky (Sedláková 2014). Pracuje s tzv. mentálními modely, od nichž se odvíjejí interpretace určité ideologie. Ty jsou sice na jedné straně individuální, ale zároveň se do nich do jisté míry promítají i společenské hodnoty sdílené členy sociální skupiny. Představují tak základní principy, které ovlivňují sociální úsudek – tedy to, co

členové skupiny považují za správné či špatné. Řada skupinových ideologií podle autora zahrnuje reprezentaci sebe sama (Self) a ostatních (Others), nás a jich. Zpravidla jsou tyto pojmy polarizované a nás staví do pozice těch dobrých, zatímco druzí jsou považováni za špatné. Obecná strategie polarizace „my vs. oni“, která vyjadřuje skrze mentální modely skupinově sdílené postoje a ideologie, je nazývána jako tzv. ideologický čtverec. Když hovoříme o vlastní skupině, zdůrazňujeme její dobré vlastnosti a činy, ovšem u cizí skupiny klademe naopak důraz na vlastnosti a jednání, které je špatné. U vlastní skupiny zmírňujeme špatné vlastnosti a chování, zatímco u druhých potlačujeme chování a vlastnosti, které jsou dobré (van Dijk 1998). Němcová Tejkalová (2012: 25) k tomu dodává, že: *„Polarizace mezi my a oni je určující pro prezentaci jakéhokoliv menšinového tématu v médiích určených většinové populaci.“*

Je pochopitelné, že stereotypní zobrazování zástupců určitých menšin má výrazný podíl na formování negativních mentálních modelů těchto skupin. Zvláště, pokud je článek postaven jakožto střet „my“ versus „ti druzí“, může být skrytě, ale i zjevně kladen důraz na soudržnost a normalitu naší většinové skupiny, a naopak zdůrazňována jinakost minority. *„Ve vztahu k reprezentaci etnických menšin označuje van Dijk takové mediální reprezentace za příklad nového rasismu. Na rozdíl od rasismu „tradičního“ (koloniálního), který zdůrazňuje vývojovou nadřazenost a podřazenost, tento staví primárně na kulturní jinakosti a reprezentuje příslušníky minorit jako „odlišné“, což přispívá k jejich stigmatizaci a sociální exkluzi zcela stejně“* (Sedláková 2014: 449).

Van Dijkův přístup se zaměřuje na grafickou formu diskurzu (obrazový materiál, titulky), zvukovou (intonace), gramatickou (syntax) a také na sémantiku. Postupně se přesunuje k vyšším textovým strukturám, které se zaměřují na celkový význam diskurzu a jeho přímo i nepřímo vyjádřených složek. Jde o určité rétorické struktury, které mají umocňovat přesvědčivost a poutat pozornost příjemce (ironie, metafory, opakování, zdůraznění). Součástí této úrovně je také argumentace související s ideologickým čtvercem a stavění „my vs. oni“ do opozice (Kraus 2008).

Přístup Bella vedle toho hovoří o tom, že raději než ptát se, co se skutečně stalo, je při analýze diskurzu vhodnější soustředit se na to, co nám daný příběh říká, že se stalo. Zaměřuje se na strukturu události zachycenou ve sdělení, použité zdroje, titulky, ale i na to, co v textu zcela chybí a zůstává opomenuto. Autor doporučuje se v nejobecnější rovině

soustředit na základní zpravodajské otázky, které jsou vždy následně v rámci jednotlivých bodů rozpracovány detailněji. Zajímavá je skutečnost, že Bell za jednu z klíčových dimenzí považuje čas. Jen málokterá událost je podle něj v médiích zachycena chronologicky, namísto toho jsou spíše upřednostňovány zpravodajské hodnoty, které však mohou příjemcům znesnadňovat orientaci ve zmíněné situaci (Bell a Garrett 1998).

5 RÁMCOVÁNÍ

Koncept rámcování bude v rámci výzkumné části diplomové práce využit jakožto hlavní metoda. Následující kapitola se proto věnuje jeho teoretickým východiskům a představuje i další související poznatky, které jsou pro empirickou část podstatné.

5.1 Teoretické zakotvení konceptu

Přibližně ve stejné době, kdy se sociální psychologie a psychologie zdraví začali zabývat konceptem rámcování sdělení, což vycházelo zejména z práce Tverského a Kahnemana (1981) o usuzování, rozhodování a riskování, začali se mediální odborníci věnovat rámcování témat v médiích (Giles, Holt a Lewis 2012).

Definicí tohoto přístupu je možné dohledat celou řadu, nelze ovšem říci, že by panovala jednoznačná shoda nad tím, jak jej popsat a co si pod ním konkrétně představit. Daný koncept si jednotliví autoři vykládají mnoha odlišnými způsoby a nekonzistentnost panuje také ohledně metodologického zakotvení.

Dle Entmana (1993, 2007), který patří k průkopníkům výzkumu v dané oblasti, znamená rámcování „výběr“ a také „význačnost“. Jde tedy o selekci určitých aspektů vnímané reality a jejich zdůraznění v textu. Rámce se zaměřují na definici problému, zjištění příčin, mohou se podílet na vytváření morálních soudů a rovněž mohou navrhnout určité nápravy. Také aktivují schémata, která povzbuzují publikum, aby určitým způsobem myslelo, cítilo a rozhodovalo se. Scheufele (1999) říká, že jde o určité zkratky, které ulehčují porozumění. Dle Gitlina (1980) jsou rámce přetrvávající vzorce poznávání, interpretace a prezentace, výběru, důrazu a vyloučení, kterými je běžně organizován diskurz. Vedle toho např. Cappella a Jamiesonová (1997) zastávají názor, že rámce aktivují naše znalosti, stimulují zdroj naší kulturní morálky a hodnot a utvářejí kontext.

Zatímco již zmíněný Entman (1993) vyzýval ke sjednocení jednotlivých směrů a vytvoření silné soudržné teorie, jiní autoři, jako např. D'Angelo (2002) mají opačný názor. Dle jeho mínění by se nemělo objevovat pouze jedno dominantní paradigma. Současná diverzita totiž podle něj nevede k izolovaným a fragmentovaným zjištěním, ale ke komplexnímu pohledu na celý proces rámcování. Sám konkrétně upozorňuje na existenci tří rámcovacích paradigmat. První z nich je kognitivistický model zaměřující se na to, jak se texty dostávají do myšlenek a slovníku příjemců. Jako druhý uvádí konstruktivistický

model, při kterém novináři fungují jako ti, kdo interpretují postoje svých zdrojů. Jako třetí je pak zmiňováno paradigma kritické, které vnímá rámce jako výsledky běžných postupů při získávání zpráv. Podle něj tak neexistuje jedno jediné paradigma, které by vysvětlovalo celý koncept.

V užším kontextu je možné chápat rámcování ve vazbě na mediální účinky, jež působí na publikum (např. McLeod a Detenber 1999). Tento přístup je typický spíše pro počáteční fáze využívání dané metody výzkumu médií. Oproti tomu širší pojetí, které se ve větší míře uplatňuje právě v současné době, vnímá rámcování spíše jako proces. Příkladem může být Scheufeleho čtyřfázový proces (1999), který pracuje s výstavbou rámců (frame-building), nastolováním rámců (frame-setting), individuálními účinky rámcování na jednotlivce a zpětnou vazbou od příjemců směrem k novinářům. Jde tedy o výrazně komplexnější pojetí než v prvně jmenovaném případě, který se zaměřoval pouze na nastolování rámců a účinky na publikum.

Reese (2007) shrnuje, že současným trendem skutečně je vnímat rámcování jako široký a multidimenzionální koncept, který mnohdy umožňuje i zajímavé interdisciplinární propojení. Hodnotné je na něm zejména to, že staví mosty mezi částmi výzkumného pole, které by spolu měly být v kontaktu – tedy přístupy kvalitativními a kvantitativními, empirickými a interpretačními, psychologickými a sociologickými, profesními a akademickými.

Zároveň je vhodné zmínit, že rámcování je v podstatě komunikační proces. Entman (1993) upozorňuje, že rámce se objevují na straně komunikátora, textu, příjemce, ale také kultury. Podrobněji řečeno, komunikátoři provádějí vědomé i nevědomé soudy, když se rozhodují, o čem hovořit. V daném případě jsou zpravidla vedeni určitými schématy, která organizují jejich systém přesvědčení. Text obsahuje rámce, které se vyznačují přítomností či absencí určitých klíčových slov, frázemi, stereotypními obrazy či zdroji, jenž posilují fakta či určité soudy. Rámce na straně příjemce mohou být do jisté míry ovlivněny rámcem obsaženým v textu a záměrem na straně komunikátora. Kultura je pak jakýsi zdroj běžně vyvolávaných rámců – v zásadě lze kulturu samotnou definovat jako empiricky prokazatelnou skupinu běžných rámců prezentovaných v diskurzu a myšlení mnoha jedinců určité sociální skupiny.

Kulturu zmiňuje také van Gorp (2007), a to v souvislosti s tím, jak se vnímání

rámců u každého jedince zcela liší. Ačkoliv jsou lidé vystaveni stejnému rámci, jeden člověk jej může brát v potaz velmi silně, zatímco druhý zcela ignorovat. V každém případě se však ukazuje, že pokud je kulturní téma ústřední myšlenkou rámce, je zde silnější rezonance mezi rámcem mediálního sdělení a schématy příjemce.

5.2 Identifikace a typy rámců

Panuje jen velmi malá shoda v tom, jak rámce identifikovat. Jeden z přístupů je induktivní, u kterého se nám při procházení materiálem samy postupně vynořují. Oproti tomu existuje postup deduktivní, který se věnuje rámcům, jež byly definovány a operacionalizovány před samotným výzkumem (de Vreese 2005).

Pracujeme-li s deduktivním přístupem, je zásadní odpovědět si na otázku, jaké komponenty daného příběhu utvářejí rámec. Entman (1993) navrhl, že rámce mohou být identifikovány a zkoumány podle přítomnosti či absence určitých klíčových slov, frází, stereotypních obrázků, zdrojů informací či vět, které posilují určitá fakta či soudy. Shah (2002) zdůrazňuje, že jde o volbu jazyka, citací a relevantních informací. McQuail (2009) k výše zmíněnému dodává ještě dávání události do souvislosti s vybraným kontextem, ale také třeba uvádění příkladů. Poměrně obsáhlý přístup pak nabízí Tankard (2001), který navrhuje 11 mechanismů rámcování pro identifikaci a měření zpravodajských rámců. Jde o: titulky, podtitulky, fotografie, titulky u fotografií, úvodní odstavce, výběr zdrojů, výběr citací, zdůrazněné citace, loga, statistiky a tabulky, shrnující tvrzení a odstavce.

Určité rámce jsou relevantní pouze v souvislosti s některými tématy či událostmi, a lze je tedy označit jako tzv. specifické. Oproti tomu jiné rámce překračují tato tematická omezení a lze je identifikovat ve vztahu k různým tématům, napříč časem a v rámci různých kulturních kontextů. Tyto nazýváme jako obecné rámce (de Vreese 2003). Specifické rámce umožňují poměrně vysokou úroveň konkrétnosti a detailnosti v rámci tématu, jemuž je věnována pozornost. Tato skutečnost je však do jisté míry také nevýhodou, jelikož vysoká míra specifčnosti omezuje možnosti dalšího zobecnění, srovnávání a využití jakožto empirických důkazů pro budování teorie. Nemožnost srovnání vede k tomu, že výzkumníci mohou snadněji najít důkaz pro to, co již dopředu očekávali a zároveň se mnohdy také objevuje tendence vytvářet pro každou studii zcela unikátní a nové rámce (Hertog a McLeod 2001). V současné době je tedy tendence uchylovat se spíše k využívání rámců obecných, a to i přes určité nedostatky a menší detailnost (Zhou 2008).

U rámců obecných je bezpochyby nutné zmínit jména Semetkové a Valkenburgové (2000), které definovaly pět zpravodajských rámců. Konkrétně jde o „konflikt“, „lidský zájem“, „přisouzení zodpovědnosti“, „morálku“ a „ekonomické důsledky“. Připomenout je bezpochyby třeba také Neumana (1992), který ustanovil následující rámce: „důraz na osobu“, „bezmocnost“, ekonomický rámec“, „rámec morálních hodnot“ a také „rámec konfliktu“.

Iyengar (1991) vedle toho přišel s pojetím epizodických a tematických rámců. Epizodický zpravodajský rámec popisuje problémy týkající se konkrétních případů (např. teroristické bombardování či případ nezákonného užívání drog). Jde tedy v podstatě o jakési ilustrace problémů. Tematický rámec naopak zobrazuje problematiku šířeji a abstraktněji tím, že ji umístí do nějakého vhodného kontextu – historického, geografického nebo jiného. V praxi je pochopitelně málo zpráv, které jsou čistě epizodické nebo tematické, zpravidla je však jeden z rámců dominantnější.

EMPIRICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÝCH MÉDIÍ

Periodika, z nichž předkládaný výzkum čerpá, byla vybrána s ohledem na to, aby se od sebe do jisté míry odlišovala. Server iDnes.cz bývá považován za seriózní mainstreamové médium. Oproti tomu Blesk.cz je možné řadit spíše k žurnalistice bulvární. To umožňuje v rámci výzkumu srovnat potenciálně odlišné přístupy k tématu a způsoby zpracování. Daná volba zároveň nabízí možnost poukázat na to, zda se skutečně v analyzovaných článcích naplňují určitá očekávání, která směrem k serióznějším či naopak bulvárnějším periodikům mohou panovat.

6.1 Blesk.cz

Webový portál Blesk.cz je internetovou verzí celostátního deníku Blesk. Vydavatelem je společnost Czech News Center a současným šéfredaktorem Radek Lain (Wikipedie 2018).

Portál Blesk.cz se věnuje zpravodajství z domova i ze zahraničí, sportu, ale také společenským tématům ze života celebrit. Mezi hlavní rubriky patří „Zprávy“, „Celebrity“ a „Sport (iSport.cz)“, přičemž každá z nich obsahuje řadu podrubrik. Součástí je také „Blesk TV“ zveřejňující videa nebo portál „Blesk pro ženy“. Návštěvnost se měsíčně pohybuje kolem 1 milionu čtenářů (Blesk.cz 2001-2018; NetMonitor 2018).

6.2 iDnes.cz

Server iDnes.cz je zpravodajský portál, jehož vydavatelem je společnost MAFRA. Funguje od roku 1998 a jeho šéfredaktorkou je v současné době Naděžda Petrová (Wikipedie 2018).

Kromě rubriky „Zprávy“ nabízí také např. sportovní, kulturní či ekonomickou rubriku. Zpravodajství poskytuje ze zahraničí i z domova, a to tak, že je možné sledovat jej podle jednotlivých krajů České republiky. V minulosti obdržel server několikrát ocenění Křišťálová lupa (Nejlepší zpravodajství či Nejlepší sportovní stránka). Patří mezi nejčtenější zpravodajské portály v České republice. Měsíční návštěvnost se pohybuje kolem 3 milionů čtenářů (iDnes.cz 1999-2018; NetMonitor 2018).

7 METODOLOGIE VÝZKUMU

7.1 Východiska a cíle výzkumu

Autismus a další oblasti s ním související získávají v posledních několika letech čím dál tím více pozornosti, a to jak ze strany odborné, tak laické veřejnosti. Jedinci s tímto typem postižení se rovněž stávají hrdiny filmů, dokumentů, divadelních her či knih, ale stále častěji věnují dané diagnóze pozornost také novináři.

Na základě zahraničních zkušeností se ovšem ukazuje, že veřejnost nemá zcela jasnou představu, co si pod daným postižením konkrétně představit a co takový hendikep znamená pro člověka s autismem, ale i pro pečující osoby. Z výsledků vyplývá, že stále poměrně silně přetrvává vyobrazování osob s autismem jako výjimečných, často až geniálních jedinců, s nadprůměrnými schopnostmi a „podivínským“ chováním (např. Maichová 2014, Draaisma 2009). Vzhledem k tomu, že ve skutečnosti jde o naprosto menšinovou skupinu, je taková představa značně zavádějící. Druhým silně zastoupeným stereotypem je pak dle zahraničních výsledků například zobrazení osob s autismem jako nebezpečných jedinců na okraji společnosti (Jones a Harwoodová 2009). Rovněž se ukazuje, že autismus je v médiích spojován především s dětmi a dospívajícími, nikoliv s dospělými osobami. Tento fakt může tedy ve svém důsledku podporovat přesvědčení, že jde o postižení, které se dospělých osob netýká. Skutečností také je, že samy osoby s autismem nedostávají v médiích příliš prostoru a místo nich hovoří spíše odborníci a rodiče (Huws a Jones 2011). Celkově se v souvislosti s autismem objevuje řada nepřesných informací, mýtů a falešných představ, které mohou pohled na autismus zkreslovat. Příkladem může být již zmiňovaná souvislost s vakcinací či názor, že spíše než o vážnou diagnózu, jde o nevychovanost dítěte.

V zahraničí bylo v uplynulých letech provedeno několik studií, které se zaměřovaly na to, jak je téma autismu v médiích rámcováno (např. McKeever 2013, Bie a Tang 2015). Oproti tomu v českém prostředí se této oblasti prozatím nikdo podrobněji nevěnoval. Cílem předkládaného výzkumu proto bylo zaměřit se na to, jak vybrané internetové servery (Blesk.cz a iDnes.cz) téma autismu ve svých příspěvcích rámcují, jak problematiku zpracovávají a jaký obraz o ní svým čtenářům ve výsledku poskytují. Záměrem tedy bylo identifikovat dominantní rámce, ale např. i poukázat na ty, které se v našem prostředí neobjevují, ale v zahraničí naopak ano. Výsledky jako takové pak bylo možné porovnat

právě se zahraničními výzkumy a zhodnotit, zda se česká praxe výrazně odlišuje či nikoliv.

Díky tomu, že internetové prostředí nabízí možnost interaktivity a získání zpětné vazby k publikovaným textům, byla do výzkumu rovněž zahrnuta analýza diskusí. Také v nich byly definovány hlavní rámce, ale zejména zhodnoceno, zda jsou vedeny konstruktivně a zda mohou být obohacující a rozšiřovat diskurz tématu autismu.

7.2 Výzkumné otázky

Bylo definováno několik výzkumných otázek, které umožnily specifikovat zaměření konkrétní analýzy a stanovit oblasti, které nás podrobněji zajímají.

- Jaké jsou dominantní rámce, kterými servery Blesk.cz a iDnes.cz prezentují téma autismu?
- Liší se zastoupení rámců mezi analyzovanými médii a mezi jednotlivými roky?
- Jaké osoby dostávají v souvislosti s tématem autismu v analyzovaných článcích prostor?
- Jaké jsou dominantní rámce, které se objevují v diskusích čtenářů pod jednotlivými články?
- Obohacují diskuse téma autismu, a rozšiřují tak jeho diskursivní pestrost?

7.3 Výzkumný soubor

Analyzovány byly v první řadě články publikované na vybraných webových serverech v období dvou let – tj. od 1. ledna do 31. prosince 2016 a od 1. ledna do 31. prosince 2017. Dané časové vymezení bylo zvoleno zejména proto, že v těchto letech byly uvedeny dva výrazné dokumentární filmy týkající se problematiky autismu. První z nich – Normální autistický film – se zaměřoval na tzv. vysoce funkční osoby s autismem, které mají svá specifika a zvláštnosti, ale v zásadě dokážou být soběstační. Druhý dokument – Děti úplňku – se naopak dotkl do té doby zřídka zobrazované problematiky tzv. nízkofunkčních jedinců s autismem, kteří se projevují výrazně problémově a vyžadují intenzivní péči, která je pro rodinu nesmírně náročná. Ve zmíněném období rovněž došlo k sebevraždě matky, která se rozhodla ukončit svůj život skokem pod vlak, a to i se svým autistickým synem. Posledním výrazným momentem, který se ve vymezeném období odehrál, bylo celoplošné zavedení screeningu autismu v rámci povinných pediatrických

prohlídek u dětí mezi 18. a 24. měsícem.

Články byly vyhledány prostřednictvím Newton Media Search, a to skrze klíčové slovo „autismus“ obsažené buď v titulku, nebo v rámci samotného textu. Zkoumaný vzorek byl částečně redukován. Důvodem byla přítomnost některých duplicitních textů, ale také skutečnost, že v určitých případech šlo pouze o letmou zmínku týkající se autismu, která by ve vztahu k definování dominantního rámce neměla přílišný význam.

Na serveru **iDnes.cz** bylo za rok 2016 analyzováno **35 textů** (z vyhledaných 42), v roce 2017 pak celkem **28 článků** (z vyhledaných 33). V rámci serveru **Blesk.cz** bylo za rok 2016 analyzováno **43 textů** (z vyhledaných 52) a za období roku 2017 rovněž **43 článků** (z vyhledaných 50). Celkový počet textů, u nichž byly definovány dominantní rámce, dosáhl tedy ve výsledku čísla **149**.

Kromě článků samotných byly analyzovány také příspěvky v diskusích, které se k nim vztahovaly. Výrazně více jich bylo přítomno na serveru **iDnes.cz** – v roce 2016 to bylo **4 074**, v dalším roce **1 488** příspěvků. Celkem tedy šlo o 5 562 diskusních příspěvků, přičemž relevantních k tématu autismu bylo **5 153**. Za nerelevantní byly považovány ty příspěvky, které se k problematice autismu žádným způsobem nevztahovaly.

Na serveru **Blesk.cz** byl počet příspěvků výrazně nižší, a to **853** v roce 2016, v následujícím roce pak **133**. Celkový počet tím pádem dosáhl 986 diskusních příspěvků, relevantních k tématu z nich bylo **842**.

7.4 Zpracování dat

U každého z analyzovaných článků bylo nejprve provedeno kvalitativní kódování dat. Využito bylo tzv. emergent kódování, při kterém byl materiál nejprve prostudován, opakovaně procházen a poté vystaveny jeho kategorie zkoumání (Trampota a Vojtěchovská 2010). Způsob kódování je podrobněji specifikován v kódovací knize, která je přílohou této diplomové práce (Příloha č. 11).

Otevřeným kódováním byly tedy definovány podstatné pojmy, z nichž byly následně prostřednictvím axiálního kódování vytvořeny kategorie, které bylo možné považovat za jedenáct klíčových rámců. Ty byly následně pomocí kvantitativní analýzy vyčísleny s ohledem na jejich přítomnost v textech. Daná část analýzy byla provedena

prostřednictvím programu Microsoft Excel.

Oproti teším diplomové práce došlo ke změně v tom smyslu, že v případě diskusí nebylo analyzováno pouze prvních dvacet příspěvků. Vzhledem k tomu, že u diskusních příspěvků bylo jedním z hlavních cílů zjistit, zda obohacují diskurz, jímž se o tématu autismu hovoří, došlo by zmíněnou redukcí k výraznému ochuzení výsledků – zejména např. u diskusí, kde se počet příspěvků pohyboval ve stovkách. Příspěvky byly tedy prostudovány a na základě analýzy materiálu stanoveno deset hlavních rámců, které se v nich projevovaly. Ty byly následně podrobněji popsány z pohledu kvalitativního, ale také vyčísleno jejich zastoupení ve vazbě k analyzovaným článkům. Podrobněji bylo rovněž představeno, jaké nové myšlenky, témata či neobvyklé názory se v diskusích oproti tomu, co je obsaženo v člancích, objevují.

8 RÁMCOVÁNÍ AUTISMU VE ČLÁNCÍCH

Následující část se již věnuje konkrétním výsledkům, které vyplynuly z realizovaného výzkumu. Nejprve budou podrobněji představeny dominantní rámce, které se v analyzovaných médiích objevily, a poté demonstrováno jejich zastoupení v jednotlivých médiích a letech.

8.1 Kvalitativní zhodnocení rámců

Z analýzy publikovaných článků vyplynulo deset hlavních rámců, jejichž prostřednictvím je téma autismu ve vybraných médiích reprezentováno.

8.1.1 Rámec osvětový

Prvním z definovaných rámců je rámec osvětový. Jde o zpracování, které se zaměřuje na **rozšiřování povědomí o autismu, vyvracení mýtů, a které celkově přispívá k porozumění danému postižení.**

Některé z publikovaných textů se přímo snaží poskytnout určitý vhled do světa osob s poruchami autistického spektra a zmínit, v čem se např. odlišuje jejich percepce a prožívání od zdravých jedinců – jako třeba u článku „*Co vidí, slyší, cítí a jak reaguje autistické dítě*“ (Matějů 4. 4. 2016) nebo recenze „*Stačí kapka vody mimo sklenici a celý svět se převrátí naruby*“ (Zavřelová 5. 9. 2016). Podstatné jistě je, že obdobné texty zmiňují variabilitu projevů, a tedy poukazují na fakt, že v případě autismu skutečně jde o široké spektrum jedinců, kteří se chovají naprosto odlišnými způsoby a jejich postižení má rozdílnou závažnost i symptomy. Cenný je rovněž opakovaný důraz na včasnou diagnostiku a terapeutickou intervenci, která je u poruch autistického spektra klíčová. Ta může vést k tomu, že se problémové aspekty postižení do budoucna zmírní a že rodiče včas získají odborné vedení a podporu. Neméně podstatné jsou také informace o tom, že osoby s autismem mohou trpět silnými pocity méněcennosti, nadbytečnosti, výčitkami i dalšími psychickými problémy (Zavřelová 5. 9. 2016). To je problematika, o které se příliš nemluví, jelikož obecně je autismus spíše spojován s tím, že jde o jedince, kteří mají v citové oblasti deficit a chovají se spíše chladně, někdy až roboticky. Proto jsou mediální zmínky o tom, že mohou prožívat jak intenzivní negativní, tak stejně intenzivní pozitivní pocity velmi důležité, a mohou poukazovat na nepravdivost některých zažitých stereotypů.

Velký význam má i vyvracení představy, že děti s autismem jsou rozmazlené nebo nevychované. S obdobným názorem veřejnosti se setkává řada rodičů, a proto jim články poukazující na skutečné příčiny atypických projevů chování dítěte mohou ulevit a povzbudit je. Ukazují, že problémové chování (např. agrese či autoagrese) není bezdůvodné, ale že zpravidla pramení z neporozumění potřebám a přáním dítěte – příkladem je článek „Školka učí malé autisty komunikovat gesty, problémové chování mizí“ (Tůma 28. 4. 2017).

Do osvětového rámce spadají také nové výzkumy a diagnostické metody nebo využití moderních technologií k lepšímu vzájemnému porozumění – jako v případě daného článku: „*Hněv i radost. Psychologové sbírají fotky emocí do hry pro malé autisty*“ (Gillíková 22. 9. 2016). Ve více případech se rovněž vyskytl odkaz na nově zavedený screening autistických rysů, který provádí pediatři v rámci pravidelných prohlídek v raném věku. Vzhledem k tomu, že u autismu nebyla doposud jednoznačně zjištěna příčina, můžeme texty, které se dané problematice věnují, rovněž přiřadit k rámci osvětovému. Objevují se kupříkladu úvahy nad vlivem plastů či pesticidů, ale např. poměrně nová hypotéza o souvislosti s porodem císařským řezem.

Osvětového rámce se rovněž týkají i články, které poukazují na možnost určitého progresu v rámci postižení a které dodávají naději, že diagnóza nemusí automaticky pro rodinu a dítě znamenat tragédii. Poruchu autistického spektra pochopitelně není možné zcela vyléčit, ale může dojít k tomu, že vlivem přirozeného zrání organismu nebo například díky vhodnému terapeutickému působení se stav zlepší. Příkladem může být článek „*Kornová našla postiženému synovi (24) práci: Chodí na praxi a dělá pokroky!*“ (tesk 15. 6. 2016), ale také příběhy rodin, které se dokázaly s náročným postižením vyrovnat a žít plnohodnotný a šťastný život – jako je tomu v článku „*Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davidka*“ (Kristina 8. 2. 2017). Takové texty mohou fungovat jako podpora a motivace pro rodiče, kteří se nacházejí v obdobné situaci a potřebují kromě mnoha varování od okolí i odborníků a děsivých příběhů z internetu slyšet také informace, které je povzbudí.

8.1.2 Rámec charitativní

Do této kategorie spadají nejrůznější **charitativní projekty na podporu osob s autismem nebo institucí, které o ně pečují** (např. benefiční koncerty, pochody aj.).

Příkladem může být článek „*Strahovský klášter zmodrá: Na podporu autismu se modře rozsvítí i další budovy*“ (ČTK 2. 4. 2017) nebo „*Hasič Shrek pomáhá autistovi Vaškovi (14): Na cyklozávod mu ale chybí závodníci*“ (Krušina 30. 7. 2017). Jejich cílem je zvýšit informovanost veřejnosti a vést ji k tomu, že samotní jedinci s autismem, ale i jejich pečovatelé a další blízcí, jsou osoby, které si zaslouží pozornost, pomoc (i finanční) a pochopení.

8.1.3 Rámec podpůrný

S rámcem podpory souvisejí články, které **zdůrazňují, jak je pro rozvoj a spokojenost osoby s autismem klíčová podpora ze strany rodiny, blízkého okolí, vzdělávacích a jiných institucí i společnosti celkově**. V analyzovaných člancích je v tomto směru opakovaně zdůrazňována důležitost narazit v životě na správné osoby a často i na jedince, kteří jsou ochotní dělat něco navíc, nad rámec svých běžných povinností. Dále jde o pochopení a podporu ze strany trenérů či vedoucích zájmových kroužků, ale např. i otevřenost zaměstnavatelů, aby umožnili některým osobám s autismem využít svůj potenciál a běžně pracovat. Příkladem je článek o firmě SAP, která se rozhodla nabídnout pracovní pozice právě i lidem s poruchami autistického spektra a zároveň jim cíleně uzpůsobila i výběrové řízení: „*Autisty nemůžete pozvat na klasický konkurz. Takže pro nás jedna dánská firma vyvinula speciální metodiku náboru. A zapojila do toho jak jinak kostičky lego*“ (Hovorková 2. 8. 2017).

Specifickou skupinou související s podporou a osvětou jako takovou jsou pak příběhy rodičů, kteří se pro své dítě s autismem rozhodli udělat tzv. něco navíc. Vnímali, že společnost se k postižení staví odmítavě nebo není schopná naplnit jejich přání či očekávání, a proto svým dětem pomohli sami. Konkrétním příkladem je otec, který vytvořil herní server pro svého autistického syna. Ten sdružuje i další děti se stejnou diagnózou a vytváří jim bezpečné prostředí, kde si můžou hrát a nebýt terčem posměchu druhých (Srp 22. 6. 2017). Celkově tedy média nabízejí pohled, že za vhodných podmínek a podpory ze strany okolí a společnosti může být člověk s autismem spokojený a zároveň mnohdy i schopný se ve svém životě aktivně realizovat a využít svůj potenciál.

8.1.4 Rámec jinakosti

Rámec jinakosti bylo možné vysledovat v případech, kdy byl autismus či **autisté**

zobrazování jako jedinci, kteří se od většinové společnosti výrazněji odlišují a jsou určitým způsobem specifictí (nebo podivínští). To znamená, že nevnímají běžné situace jako zdraví lidé, nebo neadekvátně posuzují to, co se ve společnosti hodí, a co pro změnu nikoliv (Lang 26. 12. 2016). Poukazují na skutečnost, že osoby s autismem mohou mít jen mlhavou představu, jak by kupříkladu mělo vypadat seznámení s novým partnerem či partnerkou i následující průběh vztahu. Jinakost se projevuje právě i při zmiňovaných běžných situacích, ať už jde o hygienu, nakupování apod. Konkrétněji se o tom zmiňuje např. herečka Simona Postlerová v následujícím článku: *„Herečka Postlerová o výchově autistického syna (22): Vlasy jsem mu stříhala ve spánku“* (lara 13. 9. 2016).

Objevuje se i téma jídelních specifíků či stereotypních zájmů (např. doprava, učení jízdnicích řádů) a celkově také rigidity a vyžadování přesného režimu a názornosti (piktogramy, obrázky) u značné části osob s autismem. Rovněž je zachycena také hypersenzitivita vůči určitým zvukům, dotekům nebo zrakovým podnětům. Zároveň daný rámeček částečně vyvrací dojem, že autisté nedokáží komunikovat nebo jim chybí city. Naopak ukazuje, že komunikace a dorozumívání probíhá, ale svým specifickým způsobem (např. gesty). Jako jakási spojnice se v článcích ukazuje motiv toho, že lidé s autismem žijí ve svém zvláštním neprobádaném světě, a ten náš chápou jen velmi těžce.

Důraz na jinakost může posilovat pohled na osoby s autismem jako na již v teoretické části práce zmiňované „ty druhé“. Právě dělení na „naš svět“ a „jejich svět“, které se v některých článcích objevuje, může příliš akcentovat vzájemné odlišnosti a u části čtenářů kupříkladu i podporovat obavu z osob s autismem. Skutečnost je však taková, že autisté stejně jako zdraví jedinci mohou stát o kontakt, chtějí komunikovat a být součástí nejrůznějších aktivit, jen zpravidla nevědí, jak se správně zapojit a chovat.

8.1.5 Rámeček normality

Zatímco rámeček jinakosti kladl důraz na to, čím se osoby s autismem liší od tzv. většinové společnosti, rámeček normality se v zásadě snaží **poukázat na skutečnost, že jsou to stejní lidé jako my ostatní.** Nejsou nijak zvlášť odlišní a mají podobné vlastnosti, zájmy a mohou provozovat obdobné aktivity. Ukazuje osoby s autismem jako jedince, jejichž osobnost není tvořena pouze diagnózou, ale mají své koníčky, radosti i práci, ale zároveň se kupříkladu potýkají i s existenčními problémy.

Tendence nevyčleňovat a ukázat, že si život mohou užívat stejně naplno jako zdraví lidé, se vyskytuje také u sportovních aktivit: „*Pro zájemce o sport z řad handicapovaných znamená další aktivitu, kterou si mohou užít stejně jako „my“, získat nové zážitky a sportovní zkušenosti.*“ (Hornová 1. 8. 2016). V tomto případě je ovšem možné si povšimnout slova „my“ v uvozovkách, které můžeme rovněž vztáhnout ke konceptu „těch druhých“. Důraz je v tomto případě kladen právě na tzv. zdravou většinu, které se dostává do pozice těch jedinců, jimž se osoby s hendikepem snaží svými sportovními aktivitami přiblížit, a automaticky je to staví do pozice „těch druhých“.

V souvislosti s důrazem na normalitu se v médiích objevuje také snaha upozornit na to, že osoby s autismem nemusejí být pouze uzavřené a asociální, ale mohou běžně chodit do společnosti, na různé kulturní akce a setkávat se se svými přáteli. Obecně média daným rámcem nabízejí pohled, že navzdory hendikepu jsou všichni lidé v zásadě stejní, mají obdobné potřeby a také touhy a dokážou se bez větších komplikací zařadit i mezi tzv. zdravou společnost.

8.1.6 Rámec personalizace

Při zpracování tématu autismu ve sledovaných médiích se pochopitelně objevovaly spíše informační články, které přinášely např. přehled o zajímavých charitativních akcích, vědeckých zjištěních, legislativních změnách apod. Zároveň však bylo ve značné míře možné vysledovat rámec personalizace, který se soustředil na **zachycení konkrétních osudů a příběhů rodin nebo osob s autismem**. Tito jedinci navíc dostávali vlastní prostor k vyjádření a sdělení svého názoru či zkušeností. Nejčastěji byla pozornost upřena na pečující osoby a na popis života s potomkem, který se s danou diagnózou potýká. Prostor ovšem dostaly i osoby vzdálenější, a to např. sousedé, kteří vedle rodin dětí s autismem žijí. Typickým příkladem může být následující článek: „*Nenechte to hrát si na zahradě, chtějí sousedé po matce autistického syna. Ten „mluví“ jen skřeky*“ (Jíchová 25. 8. 2017).

Nejde ovšem pouze o negativní články a o poukazování na náročnost péče o dítě s autismem. Objevují se i ty, které dodávají naději a neprezentují diagnózu jako tragédii – příkladem je článek, v němž naopak převažuje pozitivní náhled matky na péči o dítě „*Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka*“ (Kristina 8. 2. 2017).

Zatímco rodina a okolí dostává prostor velmi často, samotní jedinci s autismem

nebývají zpravidla ve člancích oslovováni. Jednou z mála výjimek je rozhovor s dospělým mužem, který má diagnózu autismu a zároveň se živí jako básník (Dvořák 23. 8. 2016). Podrobněji bude téma toho, kdo v souvislosti s autismem v médiích mluví, rozvedeno dále v textu v rámci jedné z podkapitol.

8.1.7 Rámec výjimečnosti

Podíváme-li se na zahraniční výzkumy a různá filmová či literární zpracování tématu autismu, ukazuje se, že obraz autistů jakožto výjimečných jedinců je stále poměrně dominantní. Rámec výjimečnosti bylo možné vysledovat i v českých analyzovaných člancích, ale svým zastoupením patřil spíše k méně zastoupeným. Zřídka šlo o hlavní téma článku, spíše byla výjimečnost zmíněna okrajově pro dokreslení projevů a života dítěte či dospělého s autismem.

I když v menší míře, přesto se objevoval **důraz na nadprůměrné schopnosti a dovednosti osob s autismem**. Například článek věnující se autorovi knihy s Aspergerovým syndromem poukazuje na to, že hovoří celkem deseti cizími jazyky (Zavřelová 9. 7. 2017). Jiný článek, tentokrát na webu Blesk.cz, zase zmiňuje výjimečné umělecké nadání dívky, která od svých tří let vytváří úžasné obrázky krajin (Šilhová 17. 3. 2016). Do rámce výjimečnosti spadají také zmínky o nadprůměrném intelektu až genialitě, která bývá s autismem rovněž často spojována. Příkladem je článek o chlapci Mikulášovi Kopasovi, který se potýká s Aspergerovým syndromem: *„Je geniální, ale má posunuté sociální vnímání. Tedy neví, co se hodí a co už ne,“ uvedla v minulosti jeho matka Petra Kopasová pro Idnes.cz. Miki se prý v útlém věku zřekl dětství, když se začal zajímat o politiku. Tehdy četl denně troje noviny, ve třech letech začal číst encyklopedie, v pěti se jeho koníčkem stala politika.*“ (Lang 26. 12. 2016). Stále tak do jisté míry přetrvává spojitost mezi autismem a představou filmového „Rain Mana“. Samotné spojení bylo v několika člancích navíc přímo použito – jako např. u článku *„Hokejový „Rain Man“: I s psychickou poruchou Švéd chytá na MS juniorů“* (Bereň 4. 1. 2016).

V souvislosti s rámcem výjimečnosti se také objevuje pohled na osoby s autismem jako na **hrdiny, kteří navzdory svému hendikepu dokázali něco výjimečného**. Až na jeden případ již výše zmiňovaného „hokejového Rain Mana“ se však tato tendence v analyzovaných člancích nevyskytovala.

Bezpochyby je ještě nutné doplnit a zdůraznit, že v naprosté většině článků zachycujících výjimečnost osoby s autismem jde právě o již zmiňovaný Aspergerův syndrom. Ten je sám o sobě diagnózou, která sice způsobuje sociální neobratnost a zvláštnosti v chování a prožívání, ale nemusí výrazněji zasahovat intelekt. V tomto směru je jistě pozitivní, že autoři článků diagnózu poruchy autistického spektra ještě daným způsobem specifikují. Nemusí tak docházet k podporování představy, že všichni lidé s autismem jsou výjimeční a geniální a že druhá strana spektra – tedy tzv. nízkofunkční lidé s autismem – vůbec neexistují.

8.1.8 Rámec zranitelnosti

Dalším zastoupeným rámcem je rámec zranitelnosti. Jde o zobrazování osob s autismem jako jedinců, kteří se mohou stát **obětí šikany či nenávisti ze strany okolí, ale zároveň mohou být i velmi důvěřiví, a tím pádem snadno zneužitelní či ovladatelní.** Ilustrací může být úryvek z článku na iDnes.cz: „*Ona se totiž neumí domluvit, dokonce ani nemá orientaci v lidech. V praxi to znamená, že je schopna se na ulici přidat k jakékoli paní typově podobné mně a myslet si, že je to maminka.*“ (Petra 26. 9. 2016). Objevují se rovněž zmínky o tom, že se děti s autismem vzhledem ke své odlišnosti mohou snadno stát terčem posměchu a útoků ze strany svých vrstevníků. To je na jednu stranu možné vnímat jako přílišné zjednodušování, na stranu druhou je však třeba zmínit, že případy šikany dětí s poruchami autistického spektra nejsou nijak ojedinělé a v psychologické a pedagogické oblasti je aktuálně snaha věnovat této problematice více pozornosti (např. Cappadocia, Weiss a Pepler 2012). Skutečnost, že se tedy daný aspekt v člancích vyskytuje, nemusí být nutně vnímána jako snaha učinit z dětí s autismem automaticky bezbranné oběti.

Jako podstatnou je třeba vnímat snahu novinářů poukazovat na fakt, že psychika těchto jedinců může být křehká a mohou se potýkat s mírnými, ale i vážnějšími psychickými problémy. Konkrétně o tom hovoří např. následující úryvek z jednoho ze článků: „*Často jsou v kolektivu obětí šikany, v dospělosti pak u nich dochází k depresím a sebepodhodnocování*“ (Bereň 4. 1. 2016). Je tedy patrné, že média mají tendenci narušovat tímto přístupem představu o osobách s autismem jako o lidských strojích nebo chodících počítačích.

Vzhledem ke svému postižení mohou být lidé s autismem vystaveni také diskriminaci. Ta se ovšem v textech objevovala i v jiných než vzdělávacích souvislostech.

Příkladem může být článek o synovi belgického imigranta, kterému Nový Zéland odmítl udělit trvalý pobyt, jelikož trpí závažnou formou autismu, a je tak pro stát příliš velkou přítěží (mb 17. 2. 2016).

Navážeme-li na oblast podpory a péče státu, také v tomto směru články odkazují na to, v jak nevýhodné pozici a jak zranitelní mohou jedinci s autismem i jejich pečovatelé být. Asi nejvýrazněji v analyzovaných textech rezonuje nedostatek zařízení pro osoby s touto diagnózou. Jde nejen o diagnostická, poradenská a terapeutická pracoviště, ale zejména o zařízení pro klienty s těžkou formou autismu a problémovým chováním. Ti zůstávají v rámci systému v jakémsi vakuu, jelikož agresivní projevy či sebepoškozování, které se u nich často vyskytují, bývají kontraindikací pro umístění do většiny specializovaných zařízení (např. do denních stacionářů). Situaci v rámci článku popisuje jedna z matek pečující o syna s nízkofunkčním autismem: „*U nás na takové pacienty nejsou zdravotnická zařízení vůbec připravená, umí se o ně postarat jedině sdružení NAUTIS, což je skvělé, ale musí se to zaplatit. A nastálo ho tam nevezmou, jen nám občas vypomohou.*“ (Hora 24. 3. 2016).

Se zranitelností, o níž hovoříme, se pojí také větší riziko zneužitelnosti ze strany nejrůznějších alternativních léčitelů. Demonstrací může být případ z Británie, o němž informoval server iDnes.cz: „*Tento otřesný případ ukazuje, že potřebujeme více odborníků pro rodiny s autistickými pacienty. Musíme jim poradit a mluvit s nimi o tom, co opravdu pomáhá a jak najít správnou a bezpečnou podporu.*“ (Radinová 7. 10. 2016). Prostřednictvím článku je tedy poukázáno také na zoufalství rodičů a nedostatek kvalifikovaných specialistů, což jsou skutečnosti, které je samotné i jejich potomky skutečně mohou stavět do zranitelné a důvěřivé pozice.

Poslední oblastí, která do rámce zranitelnosti rovněž spadá, je zneužití diagnózy autismu jakožto obhajoby při spáchání trestného činu. Analyzovaná periodika ve sledovaném období publikovala několik článků, v nichž bylo zmíněno, že se pachatel určitého činu pokoušel ospravedlnit své chování tím, že trpí právě daným postižením. Tak tomu bylo např. u muže, který byl odsouzen za to, že se plánoval přidat k teroristické organizaci Islámský stát: „*Obhajoba chtěla, aby znalci důkladněji posoudili Silovského duševní stav a zjistili, zda netrpí autismem nebo jeho nějakou formou a jak by takové onemocnění ovlivnilo jeho chování a jednání*“ (ČTK 24. 2. 2017). Obdobný případ se

objevil i v Británii u muže, jenž už byl přímo členem ISIS, a kde obhajoba rovněž sázela na argument, že muž trpí autismem a má mentální potíže (ČTK 2. 5. 2017). Jiným příkladem je pak situace, kdy malá dívka surově týrala svého psa a fyzicky jej napadala, přičemž její matka se následně bránila tím, že dívka má poruchu autistického spektra (dce 19. 2. 2016). V rozhovoru s odborníkem na oblast autismu ovšem bylo zpochybněno, že by se u autistů takový typ agrese mohl objevit (dce 21. 12. 2016).

Prostřednictvím výše zmiňovaných textů může docházet k tomu, že je veřejnost médií utvrzována v názoru, že osoby s autismem jsou asociální jedinci, kterých je třeba se obávat, nebo je ideálně držet stranou společnosti. Může být tedy podporován stereotyp nevyzpytatelných násilníků, kteří jsou rizikem pro své okolí. Jako vhodný je možné vnímat např. přístup, kdy je k rozhovoru přizván odborník na autismus, který se snaží událost, která mezi čtenáři vzbudila negativní ohlas, okomentovat a zasadit do souvislostí. Prostřednictvím rozhovoru s ním tak může docházet k určitému narovnání pohledu čtenářů vůči osobám s autismem.

8.1.9 Rámec vakcinace

Do rámce vakcinace byly zařazeny články, které se **zaměřují na souvislost autismu a očkování**. V předchozích kapitolách bylo nastíněno, že mezi veřejností stále přetrvávají určitá přesvědčení, že za vznikem autismu může vakcinace skutečně stát. Ačkoliv tato informace byla již opakovaně odborníky vyvrácena, zmínky o možném propojení se objevují i v některých analyzovaných člancích – např. „*Syn je autista kvůli očkování, je přesvědčený Robert De Niro*“ (Hykl 14. 4. 2016). V převážně většině článků, ve kterých byla vakcinace zmíněna, ovšem bylo zdůrazněno, že jde o tvrzení, které se nezakládá na pravdě. Tak je tomu např. v článku: „*Očkování vyvolá i rakovinu, lékaři to tají, tvrdí spolek. Nesmysl, shodli se experti*“ (Zelenková 9. 10. 2017).

V tomto směru je podstatné zmínit, že se zdá, že sledovaná média při zpracování tématu vakcinace a autismu reflektují vědecké poznatky a promítají je do svých výstupů. V teoretické části práce byla zmíněna situace, kdy se v minulosti žurnalisté, přestože již věděli, že Wakefieldova studie dávající autismus a vakcinaci do souvislosti je nekvalitní, snažili nadále poskytovat rovnocenný prostor oběma stranám a vytvářeli tak tzv. falešně vyvážený pohled. V rámci námi analyzovaných médií rovněž zaznívají hlasy, které očkování z vyvolání autismu viní, ovšem jde spíše o příběhy celebrit a jejich názory. Ve

chvíli, kdy dostávají prostor odborníci (lékaři, vakcinologové), je jejich názor zcela opačný a souvislost vyvracejí.

8.1.10 Rámec náročnosti

Další rámec, který bylo možné v analyzovaných článcích rovněž vysledovat, je rámec náročnosti. Autismus je zobrazován jako **postižení velmi zatěžující pro celou rodinu i další pečující osoby**. Již bylo zmíněno výše, že pro jedince s těžkou formou autismu neexistuje v České republice dostatek adekvátních zařízení. Často tedy zůstávají trvale v domácí péči svých rodičů, a to i ve chvíli, kdy se u nich objevuje výrazné problémové chování (např. agrese vůči okolí, autoagrese). Články věnující se příběhům těchto rodin poukazují na skutečnost, že rodiče musejí být obezřetní a k dispozici téměř 24 hodin denně, na svého potomka dohlížet a počítat i s nepředvídatelnými situacemi. Velmi silnou ukázkou je např. článek o Tomášovi, který je v textu označován za jednoho z nejnáročnějších autistů v naší zemi: *„Jeho domovem je pokoj s holými stěnami a polstrováním, aby si neublížil. Terapeuti, kteří ho znají jen z vyprávění, se mu klidí z cesty. Doma se o něj starají jeho rodiče. S láskou a trpělivostí, byť je jejich syn několikrát málem připravil o život“* (Hora 24. 3. 2016). Modelka Kateřina Sokolová, jejíž nevlastní bratr má rovněž autismus, dodává, že nejhorší na tomto postižení je bezmoc všech pečujících osob, když např. vidí, že si daný jedinec ubližuje a trápí se, ale nemají žádnou šanci zjistit, co se děje uvnitř (Ciglerová 14. 7. 2016). Osoby s vážnějšími projevy autismu jsou navíc z velké části závislé na svých pečovateli a je otázkou, co s nimi bude, až rodiče nebo další členové rodiny nebudou schopni se o ně postarat. Nejistota v tomto směru je tak další velkou zátěží, která kromě náročnosti samotné péče rodiny výrazně zatěžuje, což vše zmiňované články ukazují.

V článcích jsou také zachyceny vnitřní boje, které pečovatelé svádějí sami se sebou. Na jednu stranu cítí, že na péči už téměř nestačí a může jim v krajních situacích dokonce jít o život, ale zároveň odmítají umístit své dítě např. do psychiatrické nemocnice, kde by o něj mohlo eventuálně být postaráno. Bojují s výčitkami, pocity vlastního selhání a zoufalství. V některých případech dochází také k rozpadům manželství či vztahů, jelikož jeden z pečovatelů tíhu postižení neunesl a od rodiny odejde (Zavřelová 16. 2. 2017). Ve sledovaném období došlo navíc k tragédii, při které se zoufalá matka rozhodla skončit život svůj i svého autistického syna skokem pod vlak. Daný případ měl údajně poukázat právě na náročnost postižení a nezáměr státu (Lacinová 5. 9. 2016).

Jako značnou zátěž sami rodiče popisují také situace na veřejnosti, při nichž se jejich dítě chová atypicky a oni se tak nechtěně stávají středem pozornosti. „*Pohledy okolních lidí jsou jim nepříjemné. Pro rodiče dětí s lehčí formou poruchy je zase třeba náročné vysvětlovat, že například za záchvat v obchodním centru nemůže nevychovanost dítěte, ale přemíra smyslových podnětů, které jsou pro dítě náročné,*“ vysvětluje jeden z publikovaných článků (Němcová 22. 4. 2017).

V neposlední řadě je autismus prezentován jako postižení náročné i z finančního hlediska. Naprostá většina terapeutických intervencí specializovaných na osoby s autismem je placených, stejně tak je často nutné uzpůsobovat i stravu, zajišťovat medikaci a nejrůznější pomůcky – např. kalendáře, obrázky, piktogramy apod. K rámci náročnosti se vztahuje také pohled na autismus jako zdroj konfliktů a nepřátelství ze strany sousedů, okolí a celkově veřejnosti. Hlučnost a nestandardní projevy nezřídka vedou k dlouhodobým sporům se sousedy. Tak jako tomu je v případě již zmiňovaného těžkého autisty Tomáše: „*Sousedka na mě kvůli Tomášovi křičela, ani mě nepustila ke slovu. Cokoliv jsem řekla, odpověděla na to, že ji to nezajímá, že jsme úplně cizí lidi, že jsme ji zničili život a rodinu, že máme Tomáše dát do ústavu. A že kvůli nám je jejich byt neprodejný*“ (Hora 24. 3. 2016).

8.1.11 Rámec vzdělávání

Posledním rámcem, který se v analyzovaných článcích objevoval, je rámec vzdělávání. Ten se týkal **zařazování jedinců s autismem do běžných škol, ale i do speciálních vzdělávacích institucí**. Zmiňoval se rovněž o nových pedagogických přístupech či metodách, jako např. v případě článku: „*Školka učí malé autisty komunikovat gesty, problémové chování mizí*“ (Tůma 28. 4. 2017).

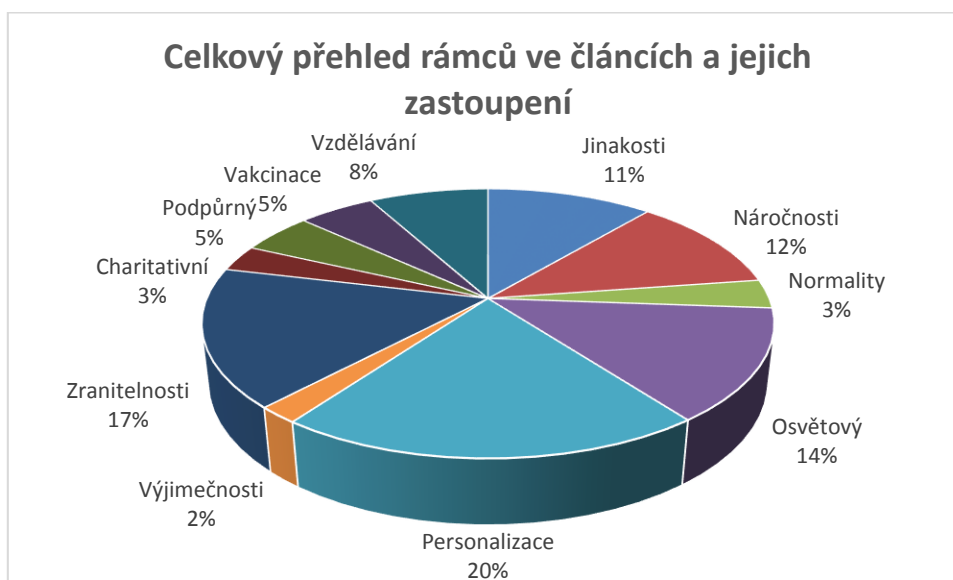
Tento rámec byl dominantnější zejména v roce 2016, kdy veřejností poměrně silně rezonovalo téma inkluzivního vzdělávání. Značné množství prostoru získal zejména případ chlapce s autismem, kterého běžná škola odmítla přijmout právě kvůli jeho diagnóze. Kauze se věnoval server iDnes.cz a přinesl hned několik článků a rozhovorů s jednotlivými aktéry (např. Horáková 4. 4. 2016).

8.2 Zastoupení vybraných rámců v jednotlivých letech a médiích

Výše popsané rámce identifikované kvalitativní analýzou mediálních obsahů budou nyní vyčísleny z pohledu jejich procentuálního zastoupení. Díky tomu bude možné podívat se na to, zda se lišilo jak mezi jednotlivými lety, tak i mezi sledovanými zpravodajskými servery Blesk.cz a iDnes.cz.

Z grafu vyplývá souhrnné zastoupení rámců napříč oběma médii i sledovanými roky. Celkově se jako vůbec nejčetnější ukázal rámec personalizace (20 %), dále rámec zranitelnosti (17 %), osvětový (14 %), náročnosti (12 %), poté rámec jinakosti (11 %), vzdělávání (8 %), shodně byly zastoupeny rámce vakcinace (5 %) a podpůrný (5 %), stejně jako charitativní (3 %) a normality (3 %). Nejméně zastoupený byl rámec výjimečnosti (2 %).

Graf č. 1: Celkový přehled rámců ve člancích a jejich zastoupení

8.2.1 iDnes.cz (2016)

Nejvýrazněji se v roce 2016 na serveru iDnes.cz projevoval rámec **personalizace (19 %)**. Nabídl hned několik příběhů dětí a jejich rodin, z nichž většina zdůrazňovala zátěž, kterou s sebou postižení přináší. Objevily se ale i články o osobách s Aspergerovým syndromem a o tom, s čím se v životě ve vztahu ke svému postižení potýkají. Pozornost byla věnována také dvěma mladým hokejovým nadějím s touto diagnózou – švédské a české.

O něco méně četný byl **rámec zranitelnosti (15 %)**. Vyskytovala se zde

problematika diskriminace žáků s autismem i nebezpečí šikany ze strany spolužáků. Publikovány byly rovněž články, které poukazyvaly na nedostatek vhodných zařízení jak pro péči o osoby s autismem celkově, tak zejména pro jedince s těžkou formou daného postižení.

Třetím nejvíce zastoupeným byl **rámec vzdělávání (12 %)**. Server iDnes.cz se ve sledovaném roce věnoval právě tématu začleňování osob s autismem do běžných škol v rámci inkluzivního vzdělávání. Publikována byla také zahraniční zkušenost jedné z matek a zároveň speciální pedagožky se systémem vzdělávání jedinců s autismem v Irsku.

Rámec osvětový se projevil v **11 %** případů. Ať už šlo o články o možných příčinách autismu (např. vliv pesticidů) nebo o tom, co prožívá a jak běžný svět vnímá člověk s tímto hendikepem. Rovněž bylo v článcích zmiňováno, že jde o diagnózu, se kterou je možné pracovat a může tedy dojít k určitému progresu. Zaznívaly tedy zmínky o významu včasné diagnostiky a intervence. Opomenuto nebylo ani zapojení moderních technologií pro lepší porozumění osobám s autismem.

Jinakost byla ve sledovaném období zdůrazňována v **10 %** případů. Specifika, která s sebou autismus přináší, byla zmíněna v některých informačních článcích – např. poukazujících na to, jak se liší smyslové vnímání osob s autismem a rovněž na skutečnost, že pro zdravého člověka zcela běžné situace, mohou pro tyto jedince představovat nepřekonatelný problém (např. dívat se při rozhovoru někomu do očí nebo pohybovat se v davu lidí). Odlišnosti byly ovšem vyzdvíženy i v rámci konkrétních příběhů dětí s tímto postižením. Zároveň ne ve všech případech byla jinakost prezentována jako určité „podivínství“. Naopak server přinesl zprávu o dívce s autismem, díky níž se její spolužáci mohou dozvědět řadu nových věcí a dané postižení lépe poznat.

Rámec podpůrný byl zastoupen **9 %**. Ten se objevoval ve článcích, jež kladly důraz na význam podpory ze strany rodiny i dalších osob pro pozitivní vývoj jedince s autismem. A to jak ve vztahu ke sportovním aktivitám, tak k celkovému rozvoji.

Normalita osob s autismem se objevila v **8 %** případů. Bylo upozorňováno zejména na to, že se děti s autismem nijak výrazně neliší od ostatních vrstevníků a mohou vést téměř totožný život. Rovněž se vyskytovala snaha zdůraznit, že těmto jedincům se

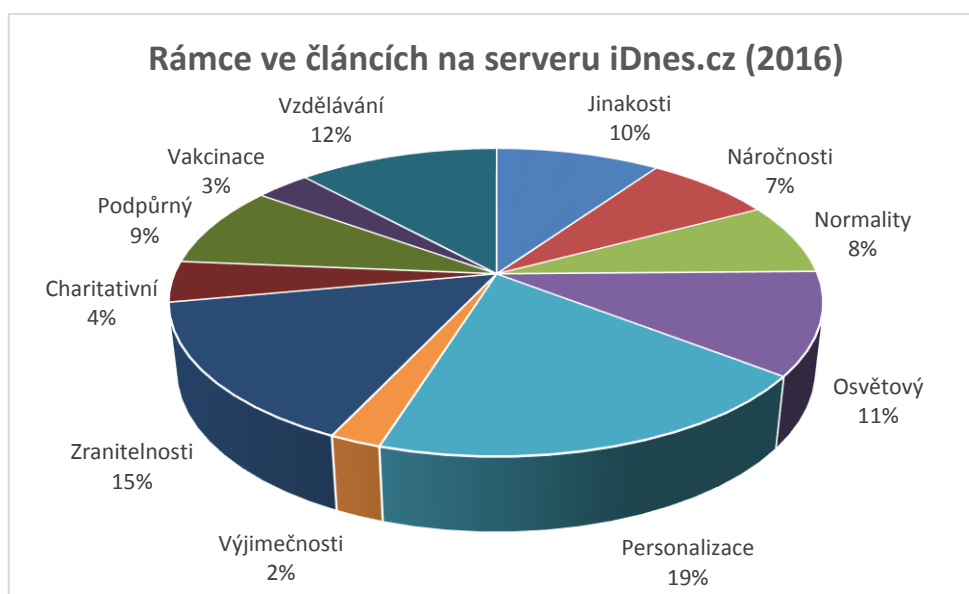
nevyhýbají ani finanční problémy nebo pocity smutku, když se jim něco nezadaří.

I přesto, že na serveru iDnes.cz ve sledovaném období byly silně zastoupeny příběhy konkrétních osob a zejména pak rodin (19 %), **rámec náročnosti péče** o tyto jedince se vyskytoval pouze u 7 % článků. Je ovšem pravdou, že dané médium se snažilo přinášet příklady z celé šíře spektra autismu. Čtenáři se tedy mohli dočíst jak o jedincích úspěšných, tak o těch, kteří jsou zcela závislí na péči okolí a objevuje se u nich těžce problémové chování. Zároveň byla zmiňována i finanční náročnost a bezmoc, kterou pečovatelé často zažívají.

Méně zastoupený byl **rámec charitativní (4 %)**, který se objevil např. u kulturních akcí zaměřených na podporu osob s autismem nebo v článku o založení nové nadace.

Rámec vakcinace (3 %) se v roce 2016 na serveru iDnes.cz nijak výrazně nevyskytoval. Ve dvou případech šlo o konkrétní příběhy, v nichž je popisováno, že se u potomka či sourozence známých osobností (herce a modelky) vlivem vakcinace rozvinul autismus. Spojitost tedy v daném případě vyvrácena nebyla. Publikována byla ještě glosa novináře, v níž se vůči teorii potvrzující souvislost očkování naopak vymezoval.

Nejméně zastoupeným rámcem byl **rámec výjimečnosti (2 %)**. V obou případech však bylo zmíněno, že jde o jedince s Aspergerovým syndromem, tudíž nedošlo k tomu, že by byl autismus obecně spojován s nadprůměrností.

Graf č. 2: Rámce ve článcích na serveru iDnes.cz (2016)

Shrnutí:

U **66 %** analyzovaných článků byl autismus jejich **hlavním tématem**, ve **34 % tématem vedlejším**. To znamená, že text primárně pojednával o jiné problematice a autismus byl zmíněn spíše v okrajové souvislosti.

Na základě výsledků analýzy se jako nejvýraznější v roce 2016 na serveru iDnes.cz ukazují rámce personalizace a zranitelnosti. Do jisté míry můžeme tento fakt spojovat s tématem inkluze, kterému se server s větší četností věnoval, a přitom poukazoval na možnou diskriminaci některých žáků s autismem, ale i na jejich konkrétní příběhy.

I přesto, že se objevovaly články o jedincích s lehkou i vážnější formou autismu, rámec náročnosti postižení nepatřil mezi dominantní. Zajímavé je, že rámec normality byl v porovnání s ostatními roky i serverem Blesk.cz zastoupen v nejvyšší míře, konkrétně 8 %. Projevovala se tedy určitá tendence zobrazovat osoby s autismem jako normální osoby se zájmy, přáními a vlastnostmi jako má většinová společnost.

Jako pozitivní je třeba jistě vnímat skutečnost, že také osvěta a snaha poskytovat vzhled do daného postižení se vyskytovala poměrně výrazně, a že spíše než na senzační články se server soustředil na informativní texty, které nabídly čtenářům bližší seznámení s autismem. Upozorňoval také na zajímavé projekty či kampaně na podporu osob s tímto hendikepem a v rámci svých příběhů se snažil nabídnout pohled na různé typy autismu.

8.2.2 Blesk.cz (2016)

Podíváme-li se na to, jak se s tématem autismu pracoval v roce 2016 server Blesk.cz, který je obecně považován za médium spíše bulvárnějšího charakteru, zjistíme, že jako nejvýraznější se taktéž projevil **rámec personalizace (25 %)**. Ten rovněž nabízí příběhy rodin, pečovatelů i samotných osob s autismem – o něco více se však zaměřuje na vážné projevy tohoto postižení a jejich ukázkou ve větší syrovosti. To můžeme na jednu stranu přičítat touze po senzaci, která je bulvárnímu typu zpracování do značné míry vlastní, ale na stranu druhou je tím poukázáno na skutečně těžké případy, které si zaslouží hlavní pozornost a zejména pochopení a pomoc ze strany veřejnosti a státu.

Druhý nejvíce zastoupený byl **rámec zranitelnosti (17 %)**. S tím je nejvíce spojováno téma zapojení dětí do běžných škol, které je převážně prezentováno jako ne

příliš prospěšné pro děti s autismem. V souvislosti se zmiňovanou tragédií se pak do popředí dostává aspekt nedostatku péče a zájmu ze strany státu, a to nejen o děti, ale především o dospělé jedince s danou diagnózou. V analyzovaných článcích je rovněž poukazováno na to, že jedinci s autismem mohou být citliví a změny či životní ztráty pro ně mohou být velmi stresující.

Oproti iDnes.cz kladl Blesk.cz větší důraz na **rámec náročnosti postižení (14 %)**. To koresponduje s faktem, který byl již zmíněn v úvodu tohoto přehledu – tedy, že poukazoval na rodiny a pečovatele a na zátěž, kterou autismus s sebou přináší. Problémové chování a nevyzpytatelnost jsou více akcentovány a rovněž některé články upozorňují na nepochopení ze strany okolí a dojem části veřejnosti, že jde pouze o rozmazlenost. Zajímavou skutečností je, že Blesk.cz věnoval značné množství pozornosti tragédii, která se stala právě během roku 2016, a to již zmiňované sebevraždě matky pečující o chlapce s těžkou formou autismu. Údajným důvodem byla právě náročnost péče o postižené dítě, kterou už nedokázala zvládnout. Server se kauze věnoval poměrně podrobně a na událost následně navázal např. rozhovory s psychologem či lékařem, kdy byla diskutována zejména úroveň péče o těžce postižené osoby s autismem v naší zemi a alarmující nedostatek vhodných zařízení. Nezůstalo tedy pouze u tragédie samotné, ale novináři se rozhodli dále věnovat i jejím možným příčinám a souvislostem.

Jinakost osob s autismem (13 %) se na serveru Blesk.cz projevovala vždy v souvislosti s jejich konkrétními osudy. Tedy tak, že např. rodiče referují o tom, jaká specifika ohledně jídla, chování nebo režimu musejí dodržovat. Ve dvou případech byly rovněž zmíněny atypické nebo rigidní zájmy, kterými se někteří jedinci s autismem od většinové společnosti odlišují.

O něco méně zastoupený byl v daném období **rámec osvětový (11 %)**. Šlo např. o rozhovor s terapeutem, který se sám potýká s autismem, a který se pokusil čtenářům vysvětlit některá specifika daného postižení. Bylo upozorňováno na variabilitu projevů u osob s autismem a stejně jako u serveru iDnes.cz byly zveřejněny také články věnující se moderním technologiím, které mohou být nápomocné jak osobám s tímto hendikepem, tak i jejich pečovatelům.

Rámec vzdělávání (8 %) se ve sledovaném období na serveru Blesk.cz vztahoval zejména k otázce inkluze, ale rovněž i k možnostem vzdělávání osob, které se potýkají

s těžkou formou poruchy autistického spektra.

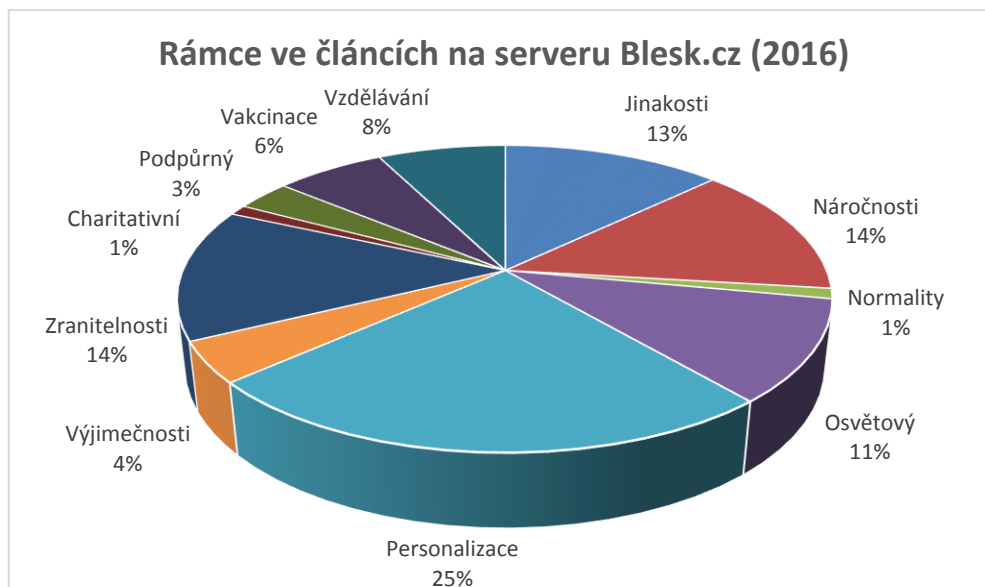
Blesk.cz se ve srovnání se serverem iDnes.cz s větší četností věnoval tématu očkování. **Rámec vakcinace** se objevil v **6 %** případů (na iDnes.cz ve 3 %). Zpravidla šlo o rozhovory s lékaři nebo použití jejich citací v obecněji pojatém textu, přičemž ve všech případech bylo zdůrazněno, že souvislost mezi autismem a očkovaním byla výzkumy opakovaně negována.

Spojení s **výjimečností až genialitou (4 %)** se v porovnání s iDnes.cz vyskytovalo častěji. Ať už šlo o nadprůměrný intelekt nebo nezvyklé výtvarné nadání. Také v tomto případě můžeme uvažovat o tom, že představa „Rain Manů“ je pro mnoho čtenářů stále velmi lákavá a zajímavá, a proto se jí i novináři věnují a na dané aspekty autismu upozorňují. Je ovšem třeba ocenit, že kromě nadprůměrnosti v určitém ohledu jsou v článku zpravidla zachyceny i deficity konkrétního jedince, jako např. sociální neobratnost nebo problémové chování. Obraz výjimečných jedinců navíc ani zdaleka není natolik výrazný, aby dokázal představu o autismu zkreslit, tím spíše, že se Blesk.cz hojně věnoval právě i osobám s těžšími formami postižení.

Rámec podpůrný (3 %) se na serveru Blesk.cz ve sledovaném roce projevoval v souvislosti např. ve vztahu ke vstřícnému kroku obchodního centra, které se rozhodlo zavést tzv. „tichou hodinku“, během níž nebudou osoby s autismem rušeni hudbou a budou si moci ve větším klidu nakoupit.

V porovnání se serverem iDnes.cz se Blesk.cz méně věnoval různým charitativním událostem ve prospěch osob s poruchou autistického spektra. **Charitativní rámec** se vyskytl pouze v **1 %**.

Asi největší rozdíl mezi sledovanými servery v roce 2016 bylo kromě již zmiňovaného rámce náročnosti možné vysledovat u **rámce normality**. Zatímco na iDnes.cz jej obsahovalo 8 % článků, na Blesk.cz **pouze 1 %**. Pohled „autisté jsou normální lidé jako my“ tedy nebyl nijak výrazně zastoupený.

Graf č. 3: Rámce ve článcích na serveru Blesk.cz (2016)

Shrnutí:

Při celkovém pohledu na zpracování serveru Blesk.cz ve sledovaném roce se jeví, že o něco více než iDnes.cz kladl důraz na „příběhovost“ a osudy skutečných osob. Ty byly mnohdy extrémnější – ať už směrem do výjimečnosti nebo do problémového chování a náročnosti péče – ale nelze říci, že by tato cesta byla vyloženě škodlivá. Syrovost a touha médií ukázat dopady postižení může být v rámci osvěty a boje za lepší podmínky a péči pro jedince zasažené tímto postižením v zásadě ku prospěchu věci.

Stejně jako iDnes.cz kladl Blesk.cz důraz na osvětu týkající se daného postižení. Výrazně méně než na iDnes.cz se také objevoval aspekt normality (pouze v 1 %, zatímco na serveru iDnes.cz v 8 % případů). Na druhou stranu se však častěji než na iDnes.cz vyskytoval rámeček výjimečnosti, a to zejména v souvislosti s osobami s Aspergerovým syndromem. Tuto skutečnost je možné dát do souvislosti se záměrem médií informovat o tématech, která jsou netradiční, zajímavá a pro publikum potenciálně atraktivní. A informace o nadprůměrných schopnostech některých jedinců s tímto postižením jsou vzhledem k určitým stereotypům spojeným s autismem stále něčím čtenářsky lákavým.

Poměr autismu jakožto hlavního či vedlejšího tématu byl u serveru Blesk.cz poměrně vyrovnaný – autismus byl **hlavním tématem v 51 % článků**, ve **49 % tématem vedlejším**.

8.2.3 iDnes.cz (2017)

Z pohledu kvantitativního zastoupení jednotlivých rámců je zajímavé podívat se nejprve na srovnání serveru iDnes.cz v roce 2016 a 2017. Zjistíme totiž, že procentuální zastoupení jednotlivých rámců se v některých případech výrazněji posunulo. Zejména u rámce normality došlo k posunu na 3 % (z původních 8 % v roce 2016). A naopak rámec jinakosti vzrostl z 10 % na 18 %. Stejně tak se výrazněji proměnilo i zastoupení rámce osvětového – z 11 % v roce 2016 na 18 % v roce 2017. Posuny v četnosti ostatních rámců nebyly mezi sledovanými roky u serveru iDnes.cz nijak markantní.

Stejně jako v roce přechodím, tedy 2016, byl nejčetnějším **rámec personalizace (18 %)**. Až na dva případy jde o příběhy vyprávěné z pohledu členů rodiny, zejména pak rodičů. Situacemi, kdy mluví sami jedinci s autismem, jsou texty o knize spisovatele Josefa Schovance a o zpěvačce Susan Boyle, která se potýká s obtížemi souvisejícími s její diagnózou Aspergerova syndromu.

Rámec osvětový se v článcích vyskytoval taktéž v **18 %** případů. Výrazněji se objevovaly texty o nejrůznějších podpůrných či osvětových projektech – např. rozhovor s ředitelem firmy SAP, mezi jejímiž pracovníky jsou některé osoby s autismem (Hovorková 2. 8. 2017). Vyskytovaly se ale také informativní články týkající se nových poznatků o daném postižení – např. o tzv. situaci náhle zmizelého rodiče (Bezděková 6. 4. 2017). Jako podstatný lze vnímat také rozhovor se speciální pedagožkou, ve kterém upozorňuje, že autismus je někdy možné odhalit až v dospělosti (Němcová 22. 4. 2017).

Rámec, u kterého ovšem došlo k výraznému posunu, byla **jinakost**. Ten se s předchozími dvěma rámci zařadil mezi nejčetnější. Zatímco v roce 2016 byl zastoupen 10 %, o rok později již **18 %**. Ve článcích byl častěji kladen důraz na specifika v chování, hře či zájmech, na hypersenzitivitu nebo potřebu řádu. Osoby s autismem byly častěji prezentovány jako jedinci, kteří žijí ve svém světě a zdravým lidem příliš nerozumí. Jeden z článků byl kupříkladu zakončen citací: „*Čtenář se směje a zamyslí se nad tím, jak nudný život vlastně běžní, neautističtí smrtelníci vedou*“ (Zavřelová 9. 7. 2017).

Osoby s autismem jakožto **zranitelní jedinci** byly zachycené v **16 %** článků. Zejména ve druhé polovině roku se objevilo více textů, jež odkazovaly na alarmující nedostatek zařízení pro jedince s danou diagnózou. Je pravděpodobné, že tento fakt může

souviset s uvedením dokumentárního filmu Děti úplňku v květnu roku 2017, který na danou skutečnost mimo jiné kladl důraz. Vůbec poprvé se ve sledovaném období a vybraných periodících vyskytly také dva články, které poukazovaly na to, jak může být diagnóza autismu zneužitelná v rámci snahy vyhnout se trestu za spáchání trestného činu.

U **rámce náročnosti** nedošlo oproti roku 2016 k nijak výrazné změně. Ze 7 % se celkový počet dostal o dvě procenta výše, tedy na **9 %**. Ve srovnání byl ale nově zmiňován aspekt rozpadu rodiny či vztahu – tedy autismus jako diagnóza, která dokáže odvést otce od rodiny, způsobit rozvod apod. Stejně tak byla častěji zmiňována také obava rodičů ze sociálních situací, jimž jsou se svým dítětem vystaveni, strach z nepochopení a odsouzení okolí.

Rámec podpůrný se objevil v **7 %** případů. Zmiňován byl např. význam podpory od ostatních rodičů, pracovní příležitosti ze strany zaměstnavatelů, ale také příběhy rodičů, kteří se pro své děti rozhodli vymyslet aktivitu či projekt, který jim ulehčí život.

Oproti roku 2016 byl na serveru iDnes.cz méně zastoupen **rámec vzdělávání (6 %)**. Příčina poklesu je ovšem pochopitelná, jelikož v roce 2017 již nebylo tolik aktuální téma inkluze, a proto se objevilo pouze několik článků, které se zaměřovaly např. na nové pedagogické přístupy v mateřských školách nebo využití moderních trendů ve vzdělávání osob s autismem.

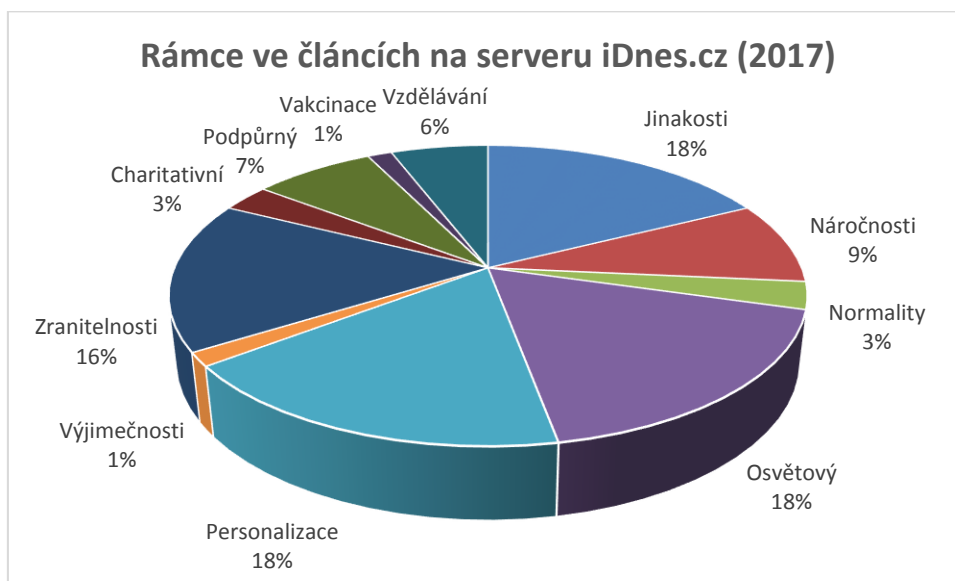
O něco méně zastoupený než v roce 2016 byl na serveru iDnes.cz **rámec charitativní (3 %)**, přičemž v konkrétních případech šlo spíše o drobnější zmínky v rámci článků, nikoliv o texty primárně zaměřené na dobročinnou událost.

Výrazným posunem – kromě rámce jinakosti – bylo oproti roku 2016 již zmiňované podstatně nižší zastoupení **rámce normality**, a to z 8 % na **3 %**. Je možné, že v tomto případě můžeme příčiny hledat např. ve větší osvětě spojené s tématem autismu, která v souvislosti s dokumentem Děti úplňku v médiích probíhala.

Rámec vakcinace (1 %) se vyskytl pouze v jednom případě, a to ve vazbě na téma šíření tzv. fake news. Souvislost mezi autismem a očkováním tedy byla negována.

Poslední ze stanovených rámců – **rámec výjimečnosti** – se projevil také pouze v **1 %** případů. Konkrétně šlo o nadprůměrné jazykové schopnosti literárního autora

s Aspergerovým syndromem. Více případů zdůrazňujících výjimečnosti se ve sledovaném období a periodiku nevyskytlo.

Graf č. 4: Rámce ve článcích na serveru iDnes.cz (2017)

Shrnutí:

Mezi lety 2016 a 2017 došlo u serveru iDnes.cz k určitému posunu v zastoupení jednotlivých rámců. Stále přetrvával důraz na osobní příběhy osob s autismem a jejich rodin, stejně jako na jejich zranitelnost a potenciální možnost stát se terčem diskriminace nebo nepřátelství ze strany okolí. Celkově však bylo více než v roce předchozím poukazováno na jinakost osob s autismem, naopak rámec normality klesl a byl zastoupen pouze 3 %. Znatelná byla také snaha o osvětu a informování o autismu v jeho širších souvislostech. Zároveň ale i tendence odhlédnout od výjimečných jedinců a důrazu na normálnost a spíše poukazovat na problematictější aspekty postižení – náročnost péče, atypické zájmy či projevy, zátěž pro partnerský vztah apod.

Autismus byl **hlavním tématem ve 46 % článků, vedlejším v 54 %**. To znamená, že u textů, které by primárně pojednávaly o autismu došlo oproti předchozímu roku ke dvacetiprocentnímu poklesu.

8.2.4 Blesk.cz (2017)

Nejsilněji zastoupeným rámcem byl na rozdíl od roku 2016 **rámec zranitelnosti (21 %)**. Zcela jednoznačně dominoval důraz na nedostatek služeb a zařízení zejména pro osoby s těžší formou autismu, ale i nedostatek kvalifikovaných odborníků, podpory státu či

vhodných institucí.

Jako druhý nejčetnější se ukázal **rámec personalizace (19 %)**. Nejvíce zastoupené byly stejně jako v předchozích letech příběhy rodin, pouze v jediném případě byl vyprávěn samotnou osobou s autismem. Zpravidla šlo o články zaměřující se na náročnost péče, ale objevily se i takové texty, které např. poukazyvaly na možnost pracovního uplatnění lidí s poruchami autistického spektra.

Rámec osvětový (16 %) se projevoval např. tím, že Blesk.cz v daném roce upozorňoval na nové vědecké poznatky, ale např. také na zavedení plošného screeningu poruch autistického spektra nebo na nové projekty zaměřené na pomoc rodičům. Objevovaly se ovšem i články pojednávající o širších aspektech souvisejících s daným postižením nebo zmínky o antistresových pomůckách pro jedince s autismem. Jako osvětovou je možné vnímat také zmínku o možnosti využití canisterapie.

Rámec náročnosti (15 %) se projevoval zejména v konkrétních příbězích rodičů. Blesk.cz se rozhodl přinést vzhled do rodin, které se starají o jedince se skutečně těžkými autistickými projevy, a snažil se alespoň částečně zprostředkovat zoufalství, bezmoc, vyčerpání, ale i radosti, které se svým potomkem zažívají. Navíc, server na svém webu obsáhle referoval o blížícím se dokumentárním filmu „Děti úplňku“, po čemž následovala v dalších týdnech a měsících série několika článků s tématem života těžkých autistů. Poměrně nově se ale vyskytovaly také články, které dávaly prostor i dalším osobám, jenž v blízkosti jedinců s autismem žijí, a to sousedům. Ti poukazovali zejména na hluk, neustálý křik a omezování jejich vlastního života.

V porovnání se serverem iDnes.cz a rokem 2016 byl **rámec vakcinace** nejvíce zastoupen právě v roce 2017 na serveru Blesk.cz, a to **9 %**. Ve všech případech ovšem byla souvislost s rozvojem autismu vyvrácena. Zastoupeny byly i hlasy expertů (lékařů či přímo odborníků na vakcinaci).

Oproti roku 2016 se na serveru Blesk.cz rovněž snížil **rámec jinakosti** – z 13 % na **7 %**. Také v tomto období se objevoval důraz na to, že lidé s autismem nevnímají běžné situace jako zdraví jedinci, ale i na jejich specifický způsob komunikace. Rovněž bylo zmíněno, že jsou to lidé, na kterých postižení na první pohled není vidět, ale jejich chování je značně odlišné od toho, co považujeme za tzv. normální.

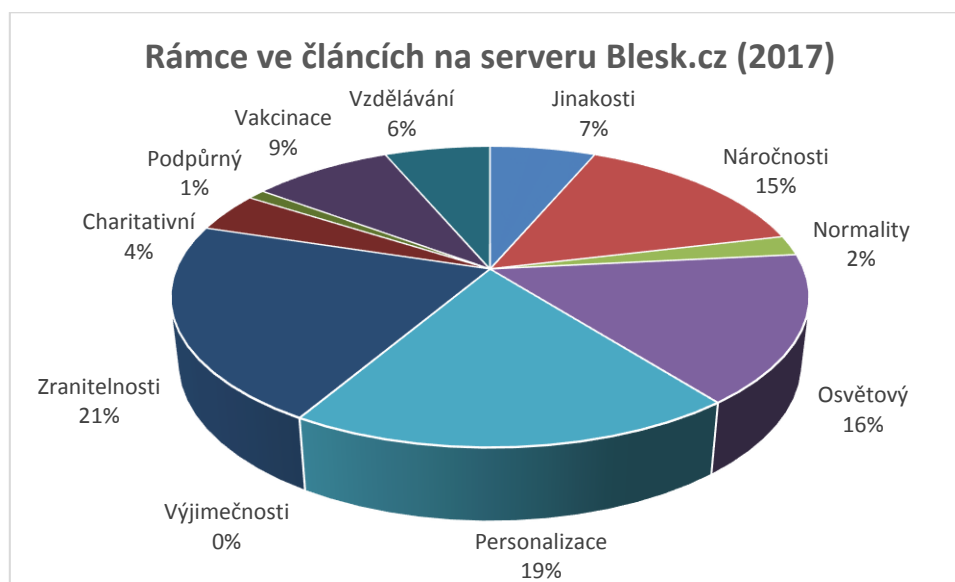
Rámec vzdělávání (6 %) patřil spíše k méně zastoupeným. Počátkem roku se vyskytly ještě některé texty zaměřené na téma inkluze, ve druhé polovině se pak objevily spíše ty, které se věnovaly tématu speciálního školství.

Blesk.cz ve sledovaném období rovněž upozorňoval na charitativní akce a různé prospěšné projekty. **Charitativní rámec** se objevil ve **4 %** případů, přičemž šlo jak o texty, jejichž byl autismus hlavním tématem, tak i o články, v nichž byla benefice či podpora jedinců s tímto postižením okrajově zmíněna.

Rámec normality byl zastoupen **2 %**, přičemž lidé s autismem byli v daných článcích prezentováni jako jedinci, kteří mohou běžně pracovat, chodit do společnosti, bavit se a mají své koníčky a oblíbené činnosti jako všichni ostatní.

Důraz na význam podpory ze strany společnosti a okolí se objevil pouze v jednom případě, a to ve vazbě na vstřícný krok ze strany organizátorů festivalu vůči lidem s autismem. **Podpůrný rámec** se tedy vyskytl pouze v **1 %**.

Rámec výjimečnosti ve sledovaném období na serveru Blesk.cz nebyl zastoupen ani jedním článkem (**0 %**).

Graf č. 5: Rámce ve článcích na serveru Blesk.cz (2017)

Shrnutí:

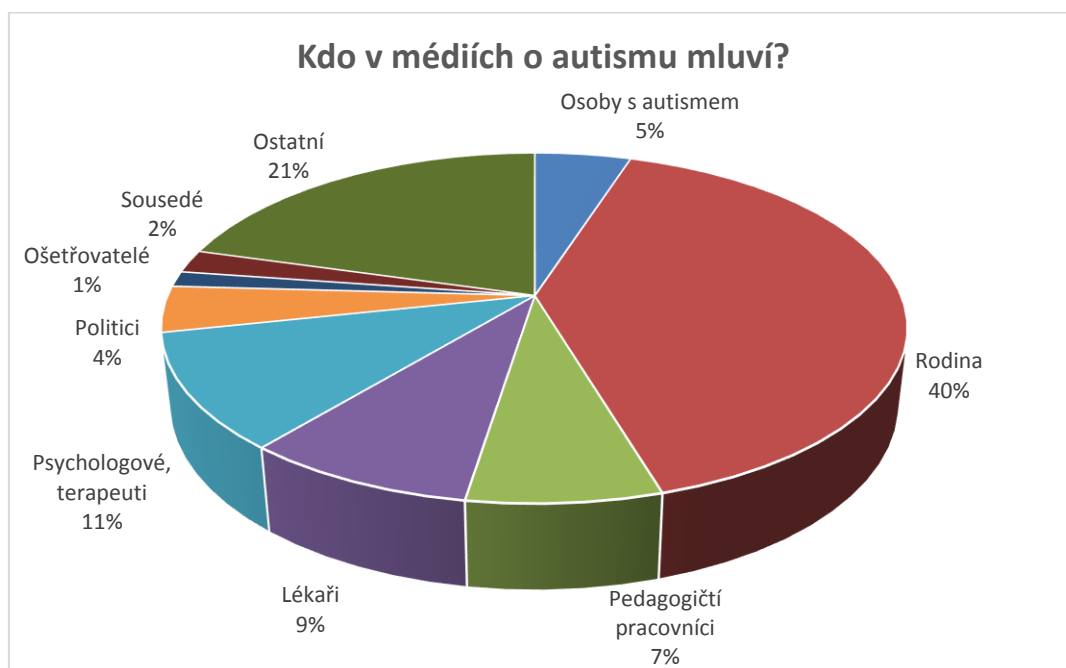
V roce 2017 se poprvé mezi nejčtenější nezařadil rámec personalizace, ale byl jím rámec zranitelnosti. Blesk.cz celkově výrazněji upozorňoval na nezájem státu, nedostatek

péče a vhodných zařízení zejména pro jedince s těžkou formou tohoto hendikepu a informoval také o příběžích rodin, které jsou mnohdy vystaveny nesmírné zátěži. Nad výjimečností a senzací tak převážila spíše odvrácená strana tohoto postižení. Vůbec nejvíce ze sledovaných serverů a období se Blesk.cz v roce 2017 věnoval tématu očkování. Nešlo vždy o texty, jejichž hlavním tématem by byl autismus a vakcinace, ale zpravidla se o vyvrácení této souvislosti alespoň okrajově zmínily. Soustředil se také na osvětu, ale i na informování o nejrůznějších charitativních a jinak prospěšných projektech.

Celkově byl autismus **hlavním tématem ve 40 %** analyzovaných článků, v **60 %** pak **tématem vedlejším**.

8.3 Kdo dostává v médiích prostor

Je zajímavé podívat se také podrobněji na to, kdo v souvislosti s tématem autismu dostává v médiích možnost mluvit, sdělovat své zkušenosti, názory a pohledy na danou problematiku.

Graf č. 6: Kdo v médiích o autismu mluví?

Podíváme-li se na názory zahraničních výzkumníků, zjistíme, že např. Huws a Jones (2011) upozorňují na skutečnost, že **samotní jedinci s autismem** nedostávají v médiích příliš prostoru k vyjádření. Na základě námi analyzovaných článků se ukázalo, že byli osloveni pouze v **5 %** případů, přičemž šlo vždy pouze o osoby s Aspergerovým

syndromem. Konkrétně byl citován např. švédský hokejový brankář Linus Söderström chytající na mistrovství světa, americká zpěvačka Susan Boyle, český literární autor Josef Schovanec nebo terapeut pro osoby s autismem Michal Roškaňuk, který se sám s danou diagnózou potýká. Jak již výčet napovídá, zpravidla jsou to lidé, kteří i přes svůj určitý deficit dokázali něco neobvyklého, až výjimečného. Ve třech případech dostalo prostor dítě či dospívající jedinec, ve čtyřech pak dospělá osoba.

Pochopitelně je nutné přihlédnout k tomu, že řada osob s autismem má v komunikaci obtíže nebo nestojí o kontakt s médií. Přesto je pravděpodobné, že by bylo možné najít respondenty s tímto hendikepem, kteří sice nejsou velmi úspěšní nebo známí, ale mohli by zprostředkovat svůj vlastní pohled na určitou problematiku. Konkrétním příkladem by mohla být např. otázka inkluze. K té se zpravidla vyjadřují pedagogové, rodiče, psychologové a další dospělí odborníci. Ale v centru pozornosti je přece jen dítě, a to, pokud je schopné chodit do běžné školy a vzdělávat se v ní, může samo říci, jak je v ní spokojené a nemusejí za něj vždy mluvit dospělí. Zároveň je samozřejmě nutné brát ohled na věk dítěte, jeho mentální schopnosti, možnou sugestibilitu nebo snahu vyhovět novináři. Toho by si proto měl být žurnalista vědom a ptát se na otázky, které dítě nemohou nijak poškodit či stresovat a nebudou ho navádět směrem, který by např. novináři pro celkové vyznění jeho textu vyhovoval. Toto je ovšem vždy otázkou dodržování určitých etických pravidel i otázkou vlastního svědomí každého jednotlivce.

V porovnání se zahraničními výzkumy se tedy naše výsledky shodují v tom smyslu, že je pozornost dávána spíše výjimečným osobám, jak o tom hovoří např. Clarke (2012) nebo Bie a Tang (2015). Celkový výsledek, tedy 5 %, je ve srovnání se zahraničím nižší. Kang (2012) totiž zmiňuje 17 % případů, kdy prostor dostali jedinci s autismem, Mc Keever (2013) pak 14 % textů, kde se hlas daného člověka v jím analyzovaných médiích objevil.

Za zmínku jistě stojí fakt, že celkově v **75 %** případů dostali možnost hovořit **dospělí**, ve **25 % pak děti**. Je pochopitelné, že není možné obecně doporučit, aby se novináři snažili automaticky dávat více prostoru dětem. Stále je potřeba myslet na to, že jim je celkově potřeba zajišťovat určitou ochranu a vnímat je jako zranitelnější. Vstupem do světa médií se mohou stát snadným cílem posměchu, urážek a napadání např. v rámci diskusí pod články. Rozhodně ale stojí za to oslovovat osoby s tímto hendikepem – jejichž

stav to samozřejmě dovolí – a prostor jim nabídnout. Jsou-li toho schopni, mohou sami nejlépe poskytnout alespoň částečný vhled do svého světa. Jako v knize „A proto skáču“ (Higashida 2016), kde sice autor nedokáže mluvit, ale zvládá ukazovat na tabulku s písmeny a díky tomu se dorozumívá. Ukazuje tak čtenářům, co se v něm odehrává, jak prožívá běžný život nebo jaké jsou příčiny jeho záchvatů.

Zdaleka největší prostor dostávají **členové rodiny**, a to v celých **40 %** případů. Nejčastěji jde o matky, po nich následují otcové, méně často pak sourozenci. Tak tomu bylo pouze v případě modelky Kateřiny Sokolové, která hovoří o svých zkušenostech s nevlastním bratrem Radovanem a o aktivitách, které na pomoc rodinám osob s autismem podniká (Fikotová 4. 12. 2016). Vyskytují se ale i další případy, kdy je rodič zároveň i známou osobností, která se k tématu autismu vyjadřuje. Jde např. o Roberta de Nira nebo Simonu Postlerovou, z nichž oba pečují o potomka s tímto postižením. Pohled členů rodiny je jistě velmi cenný, jelikož jsou to vůbec nejbližší osoby, mají do života dítěte či dospělého s autismem nejreálnější vhled a zároveň mohou zprostředkovat i své vlastní zkušenosti.

Oslovování bývají také **odborníci z oblasti psychologie a terapeuti (11 %)** nebo **medicíny (9 %)**. Ti jsou využíváni zejména pro šíření osvěty týkající se tématu autismu, ale také např. v situacích, kdy je potřeba vysvětlit a okomentovat určitý čin, který se může veřejnosti zdát těžko pochopitelný či velmi nestandardní. Příkladem mohou být situace, kdy se psychologové vyjadřovali k již výše zmiňovanému týrání psa malou dívkou, a hodnotili, zda je její chování skutečně možné dávat do souvislosti s autismem (dce 21. 12. 2016). Rovněž fungují jako podpora pro rodiny, přičemž sami upozorňují na absolutní nedostatek vhodných zařízení, potvrzují extrémní náročnost péče o děti s tímto hendikepem a poukazují na nezáměr státu (Budai 2. 5. 2017).

Lékaři (9 %) pro změnu referovali např. o nových metodách diagnostiky autismu nebo pokrocích v pátrání po jeho příčinách (pet 17. 2. 2017; Bezděková 6. 4. 2017). Bie a Tang (2015) varují, že přílišný důraz na lékařské aspekty daného postižení mohou podporovat jeho medikalizaci a odklánět pozornost od sociálních, rodinných i dalších souvislostí. Ovšem vzhledem k tomu, že zcela jednoznačně jako mluvčí dominují členové rodiny, tato obava se u námi analyzovaných článků výrazněji nepotvrdila.

Výrazněji zastoupenou skupinou, která se k autismu v médiích vyjadřovala, byli

pedagogičtí pracovníci (7 %). K vyššímu počtu bezpochyby přispěl fakt, že ve sledovaném období bylo právě velmi aktuální zavádění inkluze do praxe, což vedlo k publikování řady článků s tímto tématem. Oslovováni byli např. ředitelé, běžní pedagogové i speciální pedagogové. Mimo téma inkluze se však jejich hlas ve vazbě na autismus téměř neobjevoval, což je možné rovněž vnímat jako určitou výzvu do budoucna.

Méně zastoupenými skupinami byli **politici (4 %)**, kteří se k autismu vyjadřovali spíše okrajově – např. ve vazbě na legislativní změny, konkrétně uzákonění vzdělávacích podmínek pro tzv. ABA terapii zaměřenou na pomoc dětem s autismem (Kopecký 8. 6. 2017). **Sousedé (2 %)** a **ošetřovatelé (1 %)** byli citováni málo a výhradně pak jejich negativní zkušenosti se životem vedle dítěte s těžší formou autismu (Zelenková 23. 5. 2017) nebo s péčí o něj (Polák 11. 1. 2016).

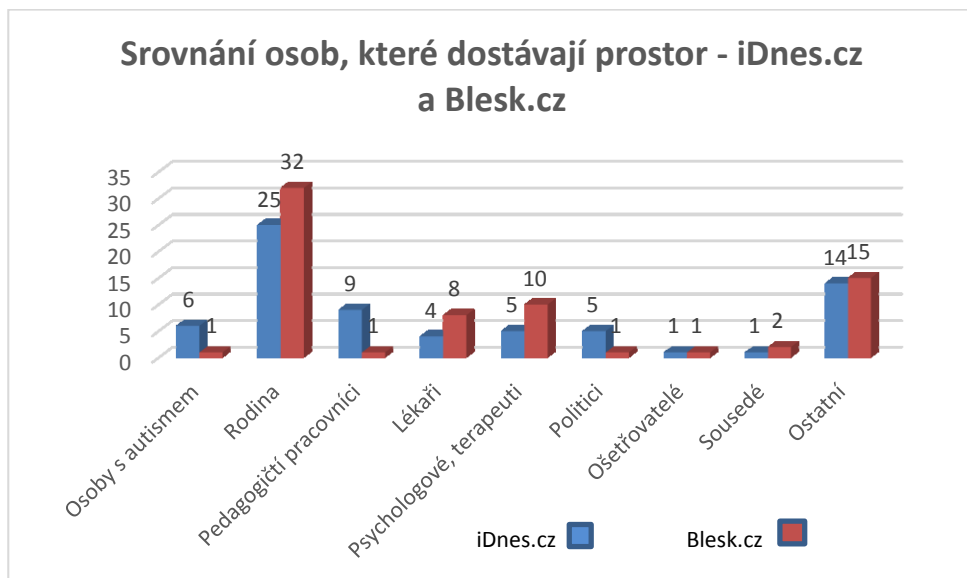
Do skupiny „ostatní“ pak byly zařazeny další osoby, které se však v analyzovaných článcích objevily pouze jednotlivě. Jde např. o organizátory charitativních akcí, šéfa restaurace pomáhající lidem s autismem, ředitele pedagogicko-psychologické poradny, právníka nebo sociálního pracovníka.

Zcela jistě je prospěšné, že o tématu autismu v médiích hovoří různé profese, ale i samotní jedinci s autismem a jejich rodiny. Díky tomu je možné ukázat dané postižení ve větší komplexitě. Přesto by stálo za to dát prostor i dalším profesím a osobám, které by celkový obraz ještě rozšířily. Konkrétně by mohlo jít např. o sociální pracovníky, členy nejrůznějších iniciativ, speciální pedagogy nebo o vedoucí podpůrných skupin pro rodiče a sourozence.

Zajímavé je rovněž podívat se na to, jak se mezi sebou liší oba analyzované servery. Obecně lze zhodnotit, že je možné vysledovat určité rozdíly mezi bulvárním a seriózně mainstreamovým médiem. V každém případě u obou serverů jednoznačně dominuje důraz na rodinné aspekty a také se ukazuje, že spíše než samotným osobám s autismem, dávají novináři přednost rodinným příslušníkům a zástupcům tzv. třetích stran. Prostor pro jedince s autismem se objevoval častěji ve zpravodajství iDnes.cz, stejně jako citace ze strany pedagogických pracovníků nebo politiků. To může být ovšem způsobeno tím, že server iDnes.cz se podstatně více než Blesk.cz věnoval v inkriminované době tématu inkluze, což s sebou automaticky přináší vyšší zastoupení těchto osob. Server Blesk.cz nechával pro změnu více zaznívat hlasy rodinných příslušníků, lékařů,

psychologů a také sousedů a osob z okolí jedince s tímto postižením. Citace ze strany ošetřovatelů a pečovatelů se vyrovnaně objevily na obou serverech pouze po jednom případě.

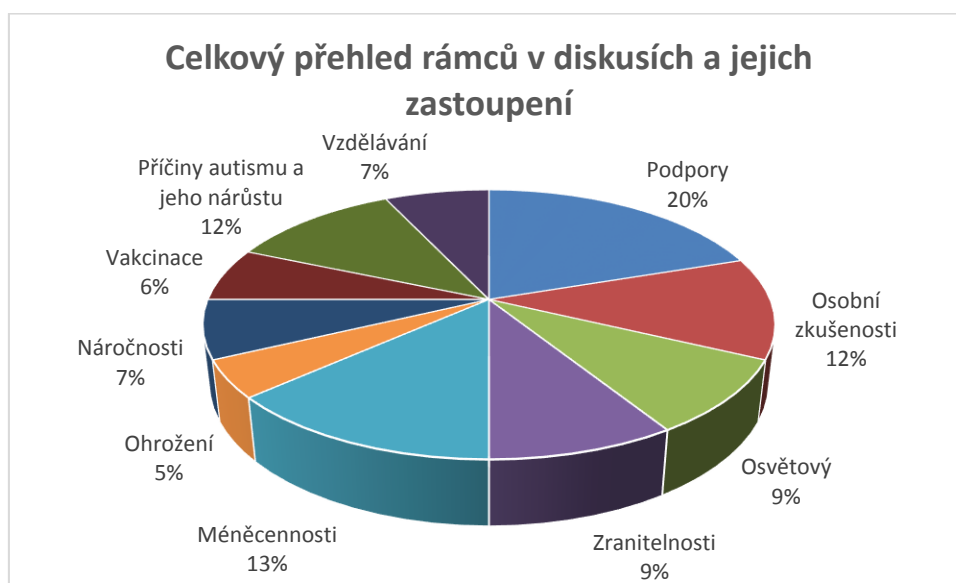
Graf č. 7: Srovnání osob, které dostávají prostor – iDnes.cz a Blesk.cz

9 RÁMCOVÁNÍ AUTISMU V DISKUSÍCH

Díky skutečnosti, že oba servery fungují v internetovém prostředí, bylo možné pro účely výzkumu využít také diskuse pod články. Ty nám umožnily podívat se na to, jakým způsobem dané téma mezi čtenáři rezonuje, zda diskuse probíhá konstruktivně, jaké emoce či nové otázky téma vyvolává a zda určité příspěvky a názory mohou být přínosem pro diskurzivní pestrost tématu autismu v médiích.

9.1 Přehled rámců zjištěných v diskusích

Prostřednictvím analýzy diskusních příspěvků, které se na serverech iDnes.cz a Blesk.cz v rozmezí let 2016 a 2017 objevily, bylo zjištěno celkem **deset hlavních rámců**. V této podkapitole bude představeno jejich souhrnné zastoupení a projevy v obecnější rovině. Podrobnější rozvedení pak nabídne navazující podkapitola.

Graf č. 8: Celkový přehled rámců v diskusích a jejich zastoupení

Z celkového pohledu byl vůbec nejčastější **rámec podpory (20 %)**. Ten se konkrétně projevoval např. zastáním osob s autismem nebo prostřednictvím vyjádření pochopení, lítosti, ale i naděje jim samotným a jejich pečovatelům. Zdůrazňováno bylo také, že lidé s autismem mohou být úspěšní a svému okolí prospěšní.

Hned druhý nejčetnější byl ovšem **rámec méněcennosti (13 %)**. V analyzovaných diskusních příspěvcích se vyskytovalo opovržení vůči lidem s autismem nebo názory týkající se jejich společenského vyčlenění až likvidace

Třetí nejčastější byl **rámec osobní zkušenosti (12 %)**. Ten se projevoval přímo sdílením vlastních životních zážitků, a to zejména osobami, které buď samy o jedince s autismem pečují, nebo někoho takového mají ve svém okolí. V některých případech šlo o příspěvky ze strany učitelů, případně také vychovatelů (pečovatelů) ze zařízení starajících se o osoby s autismem.

Stejně zastoupený byl také **rámec příčin autismu a nárůstu počtu osob s touto diagnózou (12 %)**. Šlo tedy o příspěvky věnující se příčinám postižení, přičemž se objevovala řada úvah a variant diskutujících, co může stát za tím, že množství osob s autismem se neustále zvyšuje. Zároveň se však vyskytovalo i zpochybňování diagnózy či údajů o prevalenci a možnost simulace postižení.

Rámec zranitelnosti (9 %) bylo možné vysledovat v situacích, kdy diskutující poukazovali např. na zneužitelnost osob s autismem, a to zejména ze strany svých pečovatelů. Rovněž zaznívaly názory, že lidé s tímto postižením i jejich pečovatelé jsou ve velmi špatné pozici, jelikož chybí dostatek specializovaných zařízení a stát podle některých diskutujících nemá o osoby s touto diagnózou příliš zájem. Zmiňována byla také vhodnost a kvalita ústavní péče.

Rámec osvětový (9 %) se projevoval zejména formou upozorňování na šíří spektra autismu – tedy vysvětlováním, že neznamena pouze výjimečnost, ale že pod stejnou kategorií patří i lidé s těžkým postižením, např. v kombinaci s mentální retardací nebo jinými diagnózami. Rovněž sem patří i nejrůznější odkazy na výzkumy či zajímavé knihy k tématu.

V pořadí sedmým je pak **rámec vzdělávání (7 %)**. Nejčastěji se vyskytovaly příspěvky týkající se inkluze osob s autismem do běžných škol či kvality a vhodnosti speciálního školství. Poměrně časté byly také názory, že vlivem přílišné pozornosti upřené na osoby s hendikepem jsou upozadřovány děti nadané.

Rámec náročnosti (7 %) zahrnoval kromě zátěže pro pečovatele, také příspěvky týkající se finanční náročnosti péče nebo riziko rozpadů vztahů či rodiny vlivem postižení. Jako další osoby zasažené autismem byli zmiňováni např. sourozenci nebo sousedé.

Jako další se projevil **rámec vakcinace (6 %)**. Vyskytovali se jak diskutéri

zastávající názor, že vakcinace může způsobit autismus, tak i odpůrci této myšlenky. Příspěvky se týkaly také podezření na nekalé praktiky farmaceutických firem či názoru, že by očkování mělo být více individualizované.

Posledním, a tedy nejméně zastoupeným, byl **rámec ohrožení (5 %)**. Lidé s tímto postižením byli dávání do spojitosti s nevyzpytatelnými násilníky, kteří jsou schopni druhým ublížit, a je proto na místě se jich obávat. Byli označováni za riziko jak pro rodinu, tak i pro celou společnost.

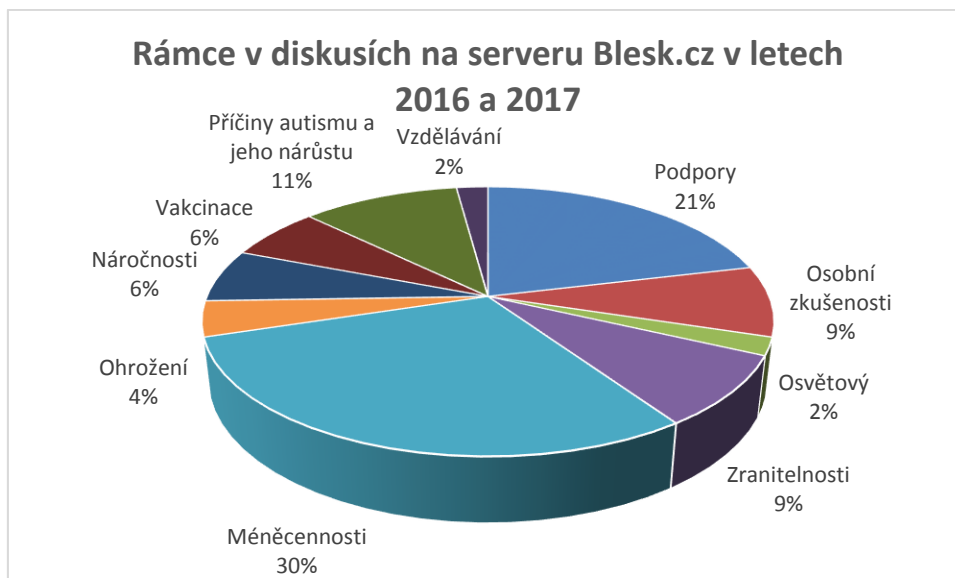
9.2 Zastoupení rámců v diskusích a jejich konkrétní projevy

Předchozí podkapitola nabídla obecný přehled rámců, jež se v analyzovaných diskusích na serverech Blesk.cz a iDnes.cz vyskytovaly. V této části již bude pozornost zaměřena na jejich konkrétní projevy, ale i na to, zda byly diskuse vedeny konstruktivně a zda určitým způsobem mohly být obohacující. Podstatně zajímavější než srovnávat rozdíly mezi jednotlivými lety je v tomto případě porovnání, jak se liší vedení i obsah diskusí mezi serverem iDnes.cz a Blesk.cz. Rozdíl je totiž poměrně výrazný.

9.2.1 Blesk.cz

Výsledný počet diskusních příspěvků byl na serveru Blesk.cz podstatně nižší než na iDnes.cz. V roce 2016 šlo o 853 příspěvků, o rok později pak o 133. Mnoho z nich ovšem bylo administrátory smazáno, jelikož docházelo k porušování pravidel diskuse.

Celkově je potřeba zmínit, že diskuse pod články na serveru Blesk.cz jsou do značné míry plné násilí, vulgarit či výsměchu hlavním postavám článků. Při procházení materiálem bylo možné sledovat, že ačkoliv na sebe diskutující v zásadě poměrně reagují, nejde o konstruktivní diskusi, ale spíše o urážení a absenci relevantních argumentů.

Graf č. 9: Rámce v diskusích na serveru Blesk.cz v letech 2016 a 2017

Celkové situaci do značné míry odpovídají i výsledky. Jako nejčtenější se totiž na serveru Blesk.cz ukázal rámec **méněcennosti (30 %)**. Vůči lidem s autismem je projevováno opovržením, výsměchem a diskutující se o nich vyjadřují velmi hrubě a neuctivě. Kupříkladu pod článkem o špatné zkušenosti české au-pair starající se v zahraničí o dva chlapce s autismem, jsou označováni jako „mentálové“ (anticcep 11. 1. 2016). Mladý muž s Aspergerovým syndromem je pro změnu více diskutéry nazýván „retardem“: „*To se musel kníže pobavit, když mu takový retard nabídl tykání*“ (ivoadler 26. 12. 2016). Mezi názory se objevují dokonce i výzvy k likvidaci osob s autismem (hejpocek 21. 12. 2016).

Osoby s autismem jsou rovněž některými diskutéry dehumanizovány, tedy nejsou jimi považovány za lidské bytosti. Jiní navrhuje jejich vyčlenění ze společnosti, detenci nebo umístění do ústavu: „*Myslím, že autisti by měli být zavřeni doživotně v ústavu. Samozřejmě by je rodina mohla navštěvovat*“ (vosavoprux 19. 12. 2016). Tyto názory se objevují zejména v souvislosti se články, které se zmiňují o tom, že se jedinec s autismem v určitých situacích diskomfortu projevuje agresivně vůči okolí nebo sám sobě.

Na druhou stranu se však jako druhý nejčtenější ukázal **rámec podpory (21 %)**. Zpravidla ve chvíli, kdy se objevily některé negativní, nenávistné a hanlivé komentáře, našel se vždy nejméně jeden diskutující, který se snažil osob s autismem či jejich rodin zastat, vyjádřit jim podporu, pochopení či respekt: „*Za nektere příspěvky tady je mi úplně stydno. Doufám, že máte v okolí nějaké místo, kam můžete syna přinést za aktivitami, aby jste si sama mohla trochu odspocinou. Všechny matky autistických dětí by si si zasloužili*

metal. Posilam vam vrele objeti a hodne zdravi a stesti“ (anka 6. 9. 2016). Ještě častěji než zastání, pak byla vůči osobám projevována lítost nad jejich těžkým údělem a nespravedlností osudu (sores 14. 9. 2016). Stejně jako u článků samotných se i v diskusích objevují zmínky o tom, jak je důležité narazit v životě na správné osoby, které budou ochotné jedinci s autismem pomoci a podpořit jej v jeho rozvoji (Lenka Majorová 16. 3. 2016).

O něco méně čtenější byl **rámec příčin autismu a také jeho nárůstu (11 %)**. Diskutující reflektovali zvyšující se počet osob s touto diagnózou v populaci, na což někteří reagovali nedůvěrou vůči prezentovaným údajům o prevalenci (jany 26. 9. 2017). Jiní např. hypotézou o vlivu vyššího věku rodičů nebo názorem, že na vině může být nezdravé jídlo, špatný vzduch a voda (sores 11. 1. 2016). Mnohdy je v diskusích příspěvcích autismus označován spíše za nevychovanost a rozmazlenost dětí, a diagnóza jako taková i její závažnost tak zpochybňovány. Ta byla v některých případech označena za pouhý alibismus, kterým se např. rodiče snaží hájit nepřipustné chování a nezvladatelnost svého dítěte (jardavozembouch 21. 12. 2016).

Mezi příspěvky diskutujících se vyskytovaly také jejich **osobní zkušenosti s autismem (9 %)**. V jednom z případů píše muž o tom, že jeho neteř v minulosti pečovala o dívku s autismem, což ji dovedlo k názoru, že sama odmítá mít děti (inkwizitor 11. 1. 2016). Ve druhém případě pak žena viní vakcinaci z toho, že u jejího dítěte vyvolala těžké postižení (amaliana 20. 3. 2016). V otázce již vícekrát zmiňovaného týrání psa dívkou s autismem, přidává jedna z diskutujících žen svůj názor: „(...) *Pejska je mi lito, ale i holčičky. Tohle má mít ošetřené maminka. Svého autika nenecháváme nikdy samého se psem. Autikovi je bohužel těžké vysvětlit, co je špatně*“ (zujabuja 18. 12. 2016).

Diskuse rovněž obsahovaly **rámec týkající se zranitelnosti osob s autismem (9 %)**. Ze strany některých diskutujících zaznívají názory, že autisté mohou být oběťmi svých rodičů a pečovatelů, kteří je záměrně zneužívají, aby získali např. finanční příspěvky nebo jejich invalidní důchod. Obdobný názor se vyskytl rovněž mezi diskutujícími na serveru iDnes.cz. Zároveň se objevují i příspěvky, které poukazují na špatné nastavený sociální systém, který staví jedince s autismem a jejich pečovatele do nevýhodné pozice: „*Prachbídne nastavení zákona o sociálních službách v praxi. Tam totiž v zásadě platí, že když se nestaráš a dotyčný je neschopný ležák, dostaneš maximum. Jakmile se staráš,*

dotyčný chodí, dokonce je schopen sám se najíst, ale jinak je totálně v háji a potřebuje dozor 24h, dostaneš možná tak 2000 Kč“ (kaonkl 5. 9. 2016). Diskutující poukazují na nezájem státu a zmiňují např. také nejistotu kolem toho, co bude s osobami s autismem, až jejich pečovatelé nebudou naživu nebo schopní se o ně postarat. Rovněž upozorňují na celkový nedostatek zařízení pro dospělé jedince s autismem (ladybug 2. 11. 2016).

Tím se plynule dostáváme k **rámci náročnosti (6 %)**. Ve vazbě na články o těžce postižených osobách s autismem se v rámci diskusí výrazněji vynořuje problematika rozpadů rodin. Tedy konkrétně někteří jedinci zmiňují, že řada mužů neunesse tíhu postižení a od rodiny odejde (nick55 3. 9. 2016). Pochopení ovšem diskutéri mají pro sousedy a okolí osob s autismem, přičemž zastávají názor, že by jedinec neměl svým hendikepem ostatní obtěžovat (clarabella 26. 8. 2017). Jeden z diskutujících vnáší do diskuse také téma umělého přerušení těhotenství, přičemž zastává názor, že pokud žena ví, že se jí narodí dítě s hendikepem, které bude dle jeho slov přítěží rodině, okolí i celé společnosti, měla by potrat podstoupit. Příběhy těžkých osudů podle něj mají být jakýmsi varováním před tím, co je čeká, když si dítě ponechají (ejvm1712 3. 9. 2016).

V souvislosti s **rámcem vakcinace (6 %)** se objevovaly názory z obou stran, tedy jak od zastánců souvislosti mezi autismem a očkováním, tak od odpůrců. Ti se např. snažili odkazovat na podvrženou Wakefieldovu studii a upozorňovat i na další výzkumy, které souvislost jednoznačně vyvrátily – a to včetně studie, která byla financována organizací odpůrců očkování (hana5 22. 3. 2016). Naopak ti, kteří jsou vůči vakcinaci nedůvěřiví, zmiňují přítomnost těžkých kovů, které dle jejich názoru vyvolávají reakci organismu a ničí mozek dětí, jelikož ještě nemají dostatečnou ochranu proti těmto látkám. Rovněž obviňují farmaceutické firmy z toho, že záměrně lidem škodí (radovan3691 14. 4. 2016).

Rámcem ohrožení (4 %) byl v diskusích spojován zejména s nevyzpytatelností osob s autismem a slabší schopností správně vyhodnocovat různé společenské situace. Jedinci s autismem jsou některými diskutéry vnímáni jako riziko pro pečovatele, ale i celou společnost: *„Co dělá sociálka, případně ostatní zainteresované složky, které mají toto násilí ve své kompetenci? Zřejmě již slaví vánoce a všichni se spokojí s tím, že dítě je autista!!! Čeká se na to, až ta dívka zabije malé dítě?“* (cotonice 21. 12. 2016). Také některé další příspěvky upozorňují na riziko, kterým autisté jsou, a na nutnost zastavit je, než se stanou nevladatelnými a vymknou se kontrole. Z těchto názorů vyplývá, že značná

část diskutujících nemá povědomí o tom, jak se určité diagnózy projevují a dává zcela chybně do souvislosti např. poruchy autistického spektra s paranoidní schizofrenií či dalšími onemocněními.

Mezi méně zastoupené patřil **rámec vzdělávání (2 %)**. Téma inkluze se v diskusích objevilo pouze jednou, a to v souvislosti s upozorněním na to, že jde o cestu, která je dle autora příspěvku obtížná a špatně funkční (bluedream 3. 2. 2016).

Posledním a zároveň nejméně četným byl **rámec osvěty (2 %)**. Ten se projevoval zejména tím, že někteří diskutující upozorňovali na širší spektra autismu a na to, že je vždy nutné brát v potaz i další přidružené diagnózy. Varovali tedy před přílišným zobecňováním autismu jako takového (Monce 6. 9. 2016). Stejně tak někteří z nich vysvětlovali, že autismus není možné vyléčit prostřednictvím medikace ani vychovávat jedince s autismem prostřednictvím fyzických trestů (bledulka 3. 9. 2016).

9.2.1.1 Shrnutí: Čím diskuse obohatily diskurz?

Byť diskuse nebyly vedené příliš kultivovaně a konstruktivně, přesto v nich bylo možné nalézt některé zajímavé myšlenky a určitá rozšíření v tom smyslu, v jakých všech souvislostech je možné o autismu uvažovat. Stejně tak se ale vyskytovaly tendence a názory, které příliš nepomáhají tomu, aby byl autismus chápán realisticky, a které porozumění danému postižení spíše komplikují.

Poměrně neobvyklý je pohled na osoby s autismem jako na oběti, nebo dokonce „**rukojmí“ svých rodičů**, kteří je záměrně udržují doma ve své péči pouze proto, aby mohli využívat jejich invalidní důchod a příspěvky. Dále vzhledem k tomu, že řada čtenářů nemá bližší povědomí o různých hendikepech a duševních onemocněních, dochází velmi často ke spojování informací a činů, které spolu ani zdaleka nesouvisejí. Je tak podporován názor, že jedinci s autismem mohou být **agresivní zabijáci nebezpeční pro společnost**, čímž je vyvolávána obava mezi čtenáři. Tato situace jednoznačně pramení z neznalosti a nepochopení toho, jak se autismus projevuje a co osoby s tímto postižením prožívají.

Ve zmíněné souvislosti se vyskytuje rovněž tendence vnímat autismus jako ospravedlňující nálepku, díky které se neprávem dítěti či dospělému odpustí nevhodné chování, rozmazlenost nebo i závažnější prohřešky. Autismus tak není považován za seriózní diagnózu, ale spíše za **alibistickou výmluvu pečovatелů**.

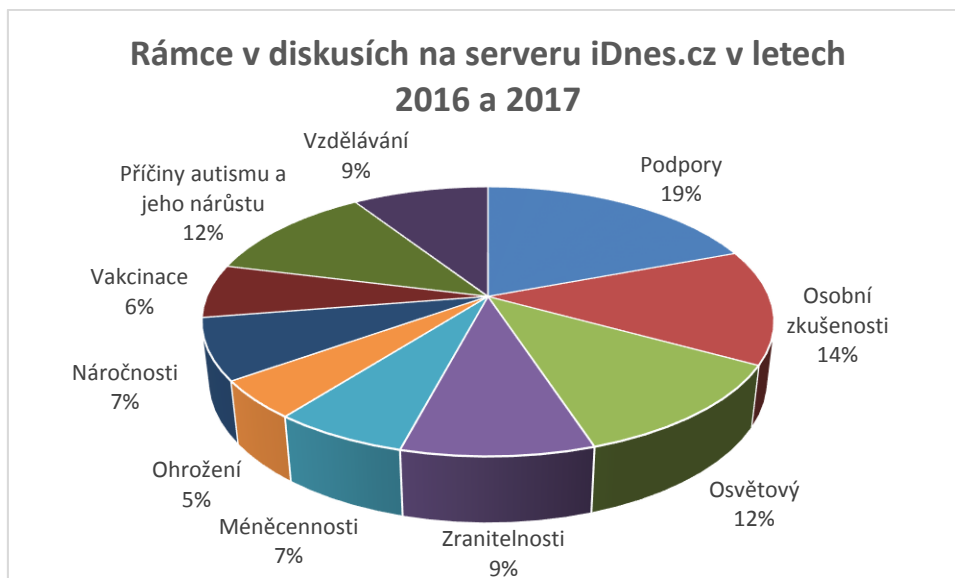

Také v otázce příčin autismu se ze strany čtenářů objevil nezvyklý názor, který tvrdí, že za ním může stát **špatná kvalita jídla a prostředí, které nás v současné době obklopuje**. U vakcinace pro změnu dávají vinu **přítomnosti těžkých kovů**, ale také upozorňují na **nekalé praktiky farmaceutického byznysu**, který podle některých diskutujících pouze touží vydělávat co nejvíce peněz, a proto o rizicích spojených s očkováním mlčí.

V souvislosti s podporou osob s autismem a jejich pečovateli je rovněž zmiňováno **nespravedlivé nastavení příspěvků na péči**. Ty se dle diskutujícího odvíjejí od samostatnosti jedince (pohyblivost, schopnost sám se najíst apod.). V praxi to ovšem znamená, že pokud jedinec s autismem sám chodí, sám se nají, ale např. nedokáže verbálně komunikovat, má těžké problémové chování apod., nedosáhnou rodiče na příliš vysokou podporu. Kritéria určitého stupně samostatnosti totiž může dítě splňovat, ale to, že jeho další projevy související s postižením jsou pro rodinu nesmírně náročné, už nemusí být bráno v potaz.

9.2.2 iDnes.cz

Množství diskusních příspěvků bylo na serveru iDnes.cz výrazně vyšší než na Blesk.cz. V roce 2016 šlo celkem o 4 074 příspěvků, v dalším roce o 1 488. Jejich styl a celková úroveň diskuse se rovněž značně liší. Příležitostně se také objevují vulgarismy nebo vzájemné urážky mezi diskutujícími, ale celkově je značná část účastníků schopna na sebe reagovat, přinášet argumenty a konstruktivně diskutovat. Je ovšem třeba zmínit, že tato problematika nebyla předmětem konkrétního měření, a jde tedy spíše o odhad vycházející z práce s materiálem, resp. s diskusními příspěvky než o tvrzení podložené konkrétními daty.

Graf č. 10: Rámce v diskusích na serveru iDnes.cz v letech 2016 a 2017

Nejvíce zastoupeným rámcem v diskusích pod články na serveru iDnes.cz byl **rámec podpory (19 %)**. Ať už šlo o projevy pochopení a zdůrazňování, že za danou diagnózu člověk nemůže (Zuzana Tichá 24. 3. 2016) nebo vyjádření respektu vůči rodičům, ale i dalším lidem, kteří jedincům s autismem pomáhají (Martin Bobr 6. 4. 2017). Zmiňována byla také rovnocennost a důraz na stejná práva zdravých osob a lidí s hendikepem (Vít Mrhal 5. 8. 2017).

Diskutující se s cílem zastat se osob s autismem mnohdy snaží upozorňovat právě na jejich výjimečnost. Zmiňují, že jim vděčíme za mnoho převratných objevů a že mírný autismus může být pro lidstvo přínosem, jelikož dělá z lidí „úzce specializované výkonné jedince“ (Dana Tenzler 14. 4. 2016). V mírnější podobě pak někteří hovoří o tom, že jedinci s autismem mohou být i navzdory svému postižení prospěšní společnosti a také úspěšní: „*To "mentálně postižené" dítě možná bude vydělávat víc než ty (spousta autistů vykonává nadstandardní profese) a bude taky patrně užitečnější*“ (Ivan Holas 5. 4. 2016).

Podporu si v diskusích vyjadřují i další rodiče dětí s autismem a navzájem si tak dodávají sílu a naději (Petra Jungmannová 8. 2. 2017). Stejně jako v člancích samotných, tak i v příspěvcích diskutujících je kladen důraz tzv. na ty správné lidi. Tedy, že pro pokrok dítěte či úspěšné vzdělávání je potřeba narazit na osoby, které budou ochotné vzít situaci jako výzvu nebo dělat něco navíc. Podpora diskutujících se v některých případech projevuje také soucitem s hlavní postavou článku či přímou snahou jí finančně nebo materiálně pomoci (Lenka Černá 13. 5. 2016).

Druhým nejčastějším byl **rámec osobní zkušenosti (14 %)**. Nejvíce zastoupeni v tomto směru byli rodiče dětí s autismem, kteří sdíleli své vlastní zážitky a názory. Zmiňují se o případech, kdy se i přes špatnou prognózu ze strany odborníků rozhodl otec dát své dítě do běžné základní školy, což mu údajně velmi prospělo a následně umožnilo jít i na gymnázium a vysokou školu. Zpravidla je však zdůrazňováno velké úsilí, intenzivní práce a pozornost, kterou musejí rodiče dítěti od útlého věku věnovat (Milena Bigasová 8. 2. 2017).

Sourozenci dětí s autismem bývají často vnímáni jako jedinci, kteří přítomností postižení v rodině spíše trpí. Příklad jedné z diskutujících ovšem poukazuje na to, jak může zdravý sourozenec fungovat jako motivátor a vzor pro dítě s autismem, a tím ho táhnout nahoru: „*Ve 4 letech se podle mladší sestry naučila na nočník, později komunikovala pouze přes ni*“ (Petra Lacinová 15. 9. 2017). Někteří rodiče dětí s danou diagnózou se rovněž vymezují proti tomu, že by postižení bylo tragédií. Upozorňují, že ony těžké případy autismu jsou zpravidla kombinovány ještě s dalším postižením – např. s mentální retardací – ale většinou jde o jedince, kteří se sice chovají atypicky, ale mohou být v životě spokojeni (Radek Pastor 19. 12. 2016). Vyskytují se však i hlasy jiných rodičů dětí s autismem, kteří mají pocit, že články o úspěšných osobách s Aspergerovým syndromem vyvolávají dojem, že všichni lidé s touto diagnózou jsou nadprůměrně inteligentní nebo jinak zdatní. Tedy vadí jim, že články mohou působit zavádějícím dojmem a dávat falešnou naději (Martin Nevrla 4. 1. 2016).

Pouze v jediném případě se ozývá i sám jedinec s touto diagnózou: „*Ja jsem jako autista taky odchodil ZS, zadneho asistenta jsem nepotreboval, zadne ulevy jsem nemel a rozhodne jsem to nebyl ja, kdo by nejak zdrzoval ci omezoval vyuku. Mozna bych nezazil tolik sikany, kdo vi. Ale tezko bych mimo kolektiv beznych deti se prokousal predevsim vytvarenim socialnich vazeb, dnes bych nemel firmu a nedaval bych lidem praci*“ (Pavel Pelc 17. 3. 2016).

Příčiny autismu a jeho nárůstu byly rámcem, který se objevil ve **12 %** případů. Celkově se hypotéz o možných příčinách daného postižení vyskytlo velmi mnoho. Kromě vyššího věku rodičů a očkování, které zaznívají poměrně často, šlo např. o dřívější užívání hormonální antikoncepce matkou (Magdalena Hronovská 8. 2. 2017) nebo vliv léků a chemikálií během těhotenství (Jan Vidlak 6. 4. 2017). Zaznívá také vliv různých viróz

během těhotenství, ale i genetický podíl, přičemž pisatel odkazuje na výzkumy sourozenců s autismem, které toto potvrzují (Martina Sedlická 14. 4. 2016).

Celkově je silná tendence mezi diskutujícími podívat se blíže na vlivy, které na ženu působily v období těhotenství, ale i porodu. Zmiňují např. kouření cigaret, pití kávy, radioaktivitu, vliv paracetamolu, glutamátu nebo také plísní, se kterými žena přichází do kontaktu. Autismus je také vnímán jako určitá daň za blahobyt a nezřízenost a důsledek ztráty víry v boha (Karel Chrastina 26. 8. 2016).

Vyskytovalo se však i zpochybňování, že se větší množství osob s autismem v populaci skutečně vyskytuje: „*Jeden ze 70? No v životě jsem žádného autistu neviděl. Jen ve filmu. Jestli je to pravda, kde jsou? Zavření v ústavech? Nebo je to jen o kšeftu pro psychiatrii?*“ (Marian Pešta 6. 4. 2017). Ozývají se ale i názory, že ten, kdo by byl dříve označen za hloupého, dnes zkrátka dostane diagnózu (Pavel Šimánek, 4. 4. 2016).

Stejně zastoupen byl také **rámec osvěty (12 %)**. Jako u serveru Blesk.cz jde o poukazování na širší spektra autismu a na to, že každý jedinec s tímto postižením je zcela jiný. Rovněž se objevuje snaha vyvrátit představu, že za autismem stojí pouze nevychovanost (Lucie Formánková 6. 4. 2017). Sami diskutující si mezi sebou sdílejí odkazy na české i zahraniční výzkumy a rovněž se objevují doporučení na různé organizace, které lidem s poruchami autistického spektra pomáhají (Marcel Sup 8. 2. 2017). Stejně tak i zmínky o slavných osobnostech s tímto hendikepem a o knihách věnujících se danému tématu (Miroslav Řehák 20. 12. 2016).

Někteří diskutující rovněž vysvětlují, že osoby s autismem se v řadě případů neprojevují agresivně bezdůvodně, ale příčinou je jiný typ komunikace, kterému je obtížné porozumět, a na straně dítěte nebo dospělého s hendikepem se tak zvyšuje frustrace z nenaplnění jeho potřeb (Kristýna Vaňková 25. 3. 2016). K tématu nelidských podmínek v ústavech a přehnané medikace, které v diskusích také částečně zaznívalo, se vyjadřuje psychiatrická zdravotní sestra, která s jedinci s tímto hendikepem pracuje. Vysvětluje, že silnější medikace na „zklidnění“ se používá pouze v případě výrazné agrese, jinak jsou pacientům léky podávány v dávkách, které jsou pro ně adekvátní a prospěšné. Rovněž upozorňuje na pestrost programu, kam patří např. společné vaření, keramika, sporty apod. Tudiž se snaží vyvrátit představu ústavu s mřížemi, kde s pacienty není zacházeno jako s lidskými bytostmi (Michaela Dlouhá 28. 3. 2016).

Rámec zranitelnosti (9 %) se projevoval tím, že někteří diskutující zmiňují, že motivem řady rodičů, proč si své těžce postižené dítě nechávají doma, jsou pouze finanční příspěvky na péči (Vasil Ceral 24. 3. 2016). Tím tedy poukazují na pohled na osoby s tímto hendikepem jako na oběti či rukojmí svých rodičů. Osobní příběh otce autistického syna pro změnu poukazuje na zranitelnost a psychická trápení osob s autismem: „*Můj syn má jen podprůměrné IQ, takže si všechno uvědomuje a propadá těžkým depresím. Že nikdy nezaloží rodinu, že nerozumí světu, že se mu nic nedaří, že bude pořád zit s námi rodiči*“ (Martin Nevrla 8. 2. 2017).

Diskutující upozorňují na skutečnost, že možnosti, které nabízejí velká města (např. specializovaná centra či školky pro děti s autismem, raná péče, ...) jsou v malých městech a vesnicích zcela nedostupné (Eliška Kučerová 8. 2. 2017). Stát rovněž podle nich dostatečně nepřispívá na pomůcky, terapie a asistenty (Petra Jungmannová 26. 8. 2016).

Upozorňují také na nedostatek stacionářů, které by mohli lidé s autismem navštěvovat, přičemž poukazují i na větší finanční výhodnost oproti péči ústavní. Zároveň zmiňují, že překážkou pro většinu stacionářů bývá agresivní chování, které se však u jedinců s těžšími formami autismu může objevit. Rodičům pak nezbývá jiná možnost, než být se svým dítětem neustále doma (Veronika Bartáková 18. 9. 2017).

Objevuje se také názor, že je potřeba více upozorňovat na to, že dát své dítě do ústavní péče či psychiatrické nemocnice není ostuda, ale že někdy není jiné východisko a pro zájem všech jde o nejlepší variantu. V rámci ústavní péče ovšem převažuje mezi diskutujícími představa, že pacient bude trvale utlumený léky a apatický (Pavla Hradilová 24. 3. 2016). Celkově reflektují také nedostatek zájmu státu o danou skupinu, což může vést k tomu, že ani nadějní jedinci nedostanou příležitost využít dostatečně svých schopností. To se týká např. článku o talentovaném švédském hokejistovi s Aspergerovým syndromem: „*Nevěřím tomu, že by takový kluk u nás dostal vůbec možnost dostat se tak daleko*“ (Daniel Cvejn 4. 1. 2016).

Rámec vzdělávání a výchovy byl zastoupen 9 % a celkově byl co se týče pestrosti názorů a pohledů poměrně bohatý. Ve většině případů se však týkal tématu inkluze. Určitá skupina diskutujících se jednoznačně staví proti zapojování dětí s autismem do běžných škol. Jako důvody uvádějí, že tito jedinci jsou „brzdou“ celé třídy, která se jim musí přizpůsobit, při hodině dělají hluk, utlačují zdravé spolužáky ve třídě, nebo je dokonce

mohou napadat, a celkově snižují kvalitu výuky. Zapojovat do společnosti se podle nich mohou jinde – např. v rámci svých volnočasových aktivit. Jako velký problém vnímají diskutující nespravedlnost v hodnocení výkonu, kdy podle nich jedinci s autismem mohou mít mírnější kritéria, a dostávat tak lepší známky nezaslouženě: „*Takže já jako rodič normálního dítěte budu tedy žalovat školu, že diskriminuje moje dítě tím, že škola mu neposkytuje dostatečné vzdělání, protože takovéto postižené dítě brzdí výuku. On ten celý vývoj směřuje k tomu, že pilotovat letadla budou jedinci s bílou holí ... protože prostě na to mají nárok!*“ (Anna Kiršová 16. 3. 2016). Podle některých názorů povede čím dál častější inkluze k tomu, že budou vznikat elitní, soukromé a tím pádem i placené školy, protože kvalita na běžných základních školách vlivem přítomnosti jedinců s hendikepem klesne (Zdeněk 16. 3. 2016).

Zaznívají také hlasy, že se stát příliš soustředí na zapojení dětí s hendikepem, ale zapomíná na nadané jedince (Jan Pospisil 17. 3. 2016). Jako jedno z řešení je navrhována podpora speciálních škol a větší profesionalita jejich zaměstnanců, kteří umožní žákům s autismem lépe prospívat, a i v prostředí mimo běžnou školu využít svůj potenciál (Přemek Pavka 21. 7. 2016).

Silná je však v diskusích také skupina, která vnímá inkluzi dětí s autismem jako možnou. Pokud je na ni škola připravená, může být podle nich obohacením pro zdravé spolužáky, kteří tak budou mít přímý kontakt s někým, kdo se výrazněji odlišuje, což je může podpořit ve vzájemné toleranci. Jeden z diskutujících – otec dívky s Aspergerovým syndromem – zmiňuje, že díky zapojení mezi zdravé děti v mateřské škole a částečné pomoci asistentky dochází k tomu, že jeho dcera dělá pokroky a její prognóza do budoucna se výrazně zlepšuje: „*Pokud by dcera asistentku vůbec neměla a byla by nucena chodit do školky a do školy s dětmi, které jsou mnohem více postižené, jsem přesvědčen, že by samostatný život nikdy vést nedokázala*“ (Aleš Kozelský 16. 3. 2016). Inkluze je jejími příznivci vnímána jako vhodná příprava na život pro obě skupiny. Jako důležitou vnímají také skutečnost, že pro jedince s mírnou formou autismu, jsou sociální interakce a zkušenosti s nimi nesmírně podstatné, a to právě proto, že v nich mají značný deficit. Ohledně připomínky, že autismus snižuje kvalitu základních škol oponují, že současné školství má řadu jiných, vážnějších problémů, a že autismus jej tedy v žádném případě nerozvrátí. Zároveň dodávají, že i se zdravými dětmi bývají problémy, vyrušují nebo si ubližují. a že jedinci s autismem namísto zmiňovaných úlev naopak zpravidla musejí

pracovat s větším úsilím než zdraví spolužáci (Petr Burda 17. 3. 2016).

Vedle toho se objevují také názory, že inkluzi někteří učitelé odmítají z důvodů, že se nechtějí dále vzdělávat a rovněž jim vadí, že by ve třídě měli mít asistenta, který by jejich práci hodnotil (Vladan Černíček 6. 4. 2017). Podstatné je ovšem zmínit, že mnoho diskutujících plně není ani pro jednu či druhou variantu, ale upozorňují na důležitost individuálního posouzení každého dítěte s hendikepem, a to s ohledem na závažnost jeho postižení a další související okolnosti (Rolando Arias 18. 3. 2016).

Rámec méněcennosti je zastoupen **7 %**, což je výrazný rozdíl oproti serveru Blesk.cz, kde se projevoval jako vůbec nejčtenější. V každém případě i na serveru iDnes.cz vyjadřovali někteří diskutující opovržení vůči lidem s autismem, označovali je za jedince, kteří nebudou nikomu prospěšní a ostatní na ně budou pouze přispívat a vydělávat (Julius Chaloupka 4. 4. 2016). Objevují se i tendence dehumanizovat je a nazývat výrazy jako „tvor“, „stvoření“ nebo „to“: „*Obětovat léta života takovému stvoření nemá smysl, i když je to vlastní dítě*“ (Anna Veselá 16. 9. 2017). Zaznívá přesvědčení, že osoby s autismem patří do ústavů a výjimkou nejsou ani názory, že lidé s těžkou formou autismu nemají právo na život: „*Humánější, pro všechny, by byla eutanazie, jen sobeckost matky a humanistické předsudky tomu brání*“ (Václav Dostál 24. 3. 2016). Pro některé jsou vzhledem ke svému postižení zcela nekompetentní a není např. možné, aby dokázali vychovávat dítě (Lucie Kaňová 22. 11. 2016).

Stejně zastoupený byl také **rámec náročnosti (7 %)**. Stejně jako v článcích samotných potvrzuje část diskutujících náročnost péče o dítě s autismem a skutečnost, že každý den je vnímán jako boj a nesmírná zátěž: „*Autismus je ze všech mentálních poruch snad nejhorsí. Co se týká zpetné vazby od postiženého dítěte. Oproti autistovi je i Down roztomily milacek*“ (Martina Sedlická 31. 7. 2017). Srovnání náročnosti péče o dítě s Downovým syndromem a autismem se navíc vyskytuje v rámci diskusí vícekrát, přičemž vždy s jednoznačným názorem, že Downův syndrom je postižení mnohonásobně mírnější.

Objevuje se rovněž otázka, jak moc autismus zasahuje do partnerského vztahu rodičů. Na jednu stranu zaznívají hlasy o sobeckých otcích, kteří odejdou od svého postiženého dítěte, ale je zmiňována i druhá strana mince. Tedy, že matka může být tolik soustředěná na dítě a péči o něj, že už jí na partnera nezbývá prostor, a vztah se tedy postupně rozpadne (Martin Nevrla 5. 8. 2017).

Také u vlivu na sourozence zaznívají oba tábory. Jedni hovoří o zničeném dětství, které vedle člověka s těžkou formou autismu prožívají (Iva Dolanská 15. 9. 2017), druzí zmiňují, že to, kam se narodíme, si zkrátka vybrat nemůžeme, a proto se s určitou nevýhodou musejí sourozenci vypořádat (Zuzana Tichá 24. 3. 2016).

Předposlední je **rámec vakcinace (6 %)**. Stejně jako v případě inkluze, také zde se dělí diskutující na skupinu, která zmiňuje souvislost mezi autismem a vakcinací, a na druhou, která ji vyvrací. Mezi těmi, kteří v propojení věří, jsou rodiče či členové rodiny, kteří mají sami zkušenost s tím, že po vakcinaci se jejich dítě změnilo: *„Autismus je vrozená porucha, často se ale projeví u dětí větší intenzitou až po očkování jak u našeho prcka, pokud by k očkování nedošlo, mohl být právě autismus utlumen a lehce přehlédnutelný s tím, že některé projevy bychom přisuzovali jen náladovosti, takto máme autistu s velkým A“* (Iva Sedláčková 22. 4. 2017). Někteří diskutující také zmiňují, že v USA již byly mimosoudně vyplaceny vysoké částky odškodnění za poškození zdraví vlivem vakcinace (Rolando Arias 21. 1. 2016).

Odpůrci hypotézy o souvislosti autismu a vakcinace upozorňují na skutečnost, že opakovanými výzkumy byla původní Wakefieldova studie vyvrácena, a i nadále se dalšími studii spojení neprokazuje (Vilém Novotný 6. 4. 2017). Zmiňují, že při vlastní frustraci z postižení dítěte, je jednoduché a do jisté míry úlevné zvolit si očkování jako terč. Zároveň vysvětlují, že domněnku o spojitosti může podporovat také fakt, že autismus se často začíná projevovat právě začátkem předškolního věku, tedy v době, kdy dochází i k časté vakcinaci (Jaromír Král 14. 7. 2016).

Diskutující navrhuji různé možnosti, jak případným rizikům předejít. Nejčastěji bývá zmiňováno individuální očkovací schéma, které by více respektovalo stav a vývoj každého dítěte. Další z možností je pak posun určitých typů vakcinací do vyššího věku, kdy nemusí být organismus tolik zranitelný. Jeden z diskutujících navrhuje před vakcinací otestovat různé genetické predispozice k určitým onemocněním (Zdeněk Hrubý 14. 7. 2016). Možností by podle nich bylo také kromě kombinovaných vakcín užívat monovakcíny, proti čemuž se však ohrazují jiní lidé, jelikož každé vakcína má v sobě podle nich další přidaná látky, které organismu neprospívají (Kateřina Sedláčková 14. 4. 2016).

Zloba se obrací zejména proti farmaceutickým firmám, které jsou obviňovány

z toho, že jim jde pouze o zisk, a proto zamlčují informace a používají látky, které nejsou zcela nezávadné (Filip Nesper 14. 7. 2016). Vědí, že určité skupiny jsou v oblasti vakcinace zranitelnější, ale mlčí o tom (Daniela Urbanová 21. 4. 2016).

Nejméně zastoupeným byl na serveru iDnes.cz **rámec ohrožení (5 %)**. V souvislosti s články o těžkých formách autismu se v diskusi výrazněji objevují názory, že tito jedinci jsou nejen nebezpeční svým pečovatelům, ale i rizikem pro celou společnost. Diskutující píšou o tom, že takovým osobám zcela chybí empatie, a proto mohou být schopni bez mrknutí oka někoho napadnout, zmrzačit nebo zabít (Martina Sedlická 15. 9. 2017). Zároveň se vyskytuje i názor, proč by měli daňoví poplatníci přispívat na někoho, kdo je společenským rizikem (Dana Tenzler 24. 3. 2016). Nebezpeční podle diskutujících mohou být i svým spolužákům, jsou-li zapojeni v běžných školách, jelikož neodhadnou svou sílu a mohou na ně neadekvátně zaútočit (Martina Sedlická 16. 3. 2016).

9.2.2.1 Shrnutí: Čím diskuse obohatily diskurz?

Z celkového pohledu přispěly diskusní příspěvky na serveru iDnes.cz k celkovému diskurzu, jímž se o autismu hovoří, poměrně výrazně. Účastníci nastolovali nové otázky a náměty a pokoušeli se nacházet i dosud nezmíněné souvislosti. Diskuse se navíc ukázaly jako jedna z dalších **platform, kde mohou rodiče či lidé, kteří mají s autismem osobní zkušenosti, sdílet své radosti i trápení**, navzájem se povzbuzovat či si poskytovat tipy na zajímavé zdroje a instituce.

Bylo poukázáno na alarmující **nedostatek zařízení a vhodné péče v menších městech**, kde je mnohdy náročným úkolem sehnat určitou pomoc a podporu. Její absenci vnímají diskutující i ze strany státu, který **nehradí terapeutické intervence a nedostatečně přispívá na pomůcky, osobní asistenty a celkově péči** o jedince s tímto hendikepem.

Skutečnost, že jde o postižení, které svou náročností může vést k rozpadu vztahů a manželství, již bylo zmíněno i v samotných člancích. Diskutující ovšem poukazují na to, že ne vždy musí být na vině zbabělost, ale např. přílišné soustředění jednoho z rodičů na dítě, přičemž **na pěstování a udržování partnerského vztahu již nezbývá prostor a energie**.

Sourozenci dětí s autismem nemusejí být vnímáni pouze jako oběti se zkaženým dětstvím, ale mohou být pro svého sourozence s hendikepem **velkým motivátorem, který**

mu pomáhá v jeho rozvoji a posouvá ho dále. Stejně tak i setkávání se spolužáky v rámci inkluze může **poskytnout důležitou zkušenost se sociálními interakcemi,** v nichž mají osoby s autismem zpravidla deficit.

Poměrně výraznou pozornost budí otázka společenské nebezpečnosti osob s autismem. Stejně jako v článcích se diskutující shodují, že pro jedince s agresivními sklony, není dostatek zařízení. Řada z nich je však považuje za **potenciální zabijáky, sadisty a devianty,** kteří čekají pouze na příležitost, kdy někomu ublíží. Výjimkou nejsou ani myšlenky na **eutanázii u osob s těžkou formou autismu.**

Rodiče, kteří do diskusí přispívali svými vlastními zkušenostmi, také upozorňují na **význam vlastní intuice.** U dítěte, zvláště pak s touto diagnózou, není nikdy jisté, jak se jeho vývoj bude dále ubírat, proto není podle jejich názoru rozumné nechat se ovlivnit pouze názorem jednoho odborníka, který např. zmíní, že dítě na běžnou školu pravděpodobně nestačí. Je tedy dobré plně využít jeho potenciál, stanovovat si vyšší cíle a nezablokovat dítěti cestu k lepšímu vývoji už v raném dětství.

Příčiny autismu jsou obecně tématem, kterým se řada článků věnuje. V diskusích se ovšem objevilo mnoho dalších hypotéz, které by podle diskutujících mohly hrát roli – za zmínku stojí např. **prenatální působení léků, plísní, kontaminovaná voda či jídlo, působení radioaktivity nebo komplikovaný porod.**

Jedním ze zajímavých pohledů byl názor, že autismus ve své mírné podobě může být přínosem pro společnost, jelikož tak **vytváří úzce specializované jedince pro určité profese.** K zamyšlení je rovněž přesvědčení některých diskutujících, že osoby s autismem nejsou dostatečně kompetentní, aby např. vychovávaly dítě.

V tématu inkluze se objevily názory, že je kladen přílišný důraz na osoby s postižením, ale **skupina nadaných dětí je opomíjena.** Přílišné zapojování dětí s postižením do běžných škol podle nich může vést ke **vzniku elitních placených škol,** které jediné budou v budoucnu garantem kvalitního vzdělání. Co se týče otázky vakcinace a autismu, objevují se názory, že by bylo vhodné **očkování více individualizovat** a přizpůsobovat zdravotnímu stavu dětí, případně místo multivakcín zavést **monovakcíny.**

DISKUSE

Při celkovém pohledu na výsledky provedené analýzy vidíme, že napříč servery jsou nejvýraznějšími rámci personalizace a také zranitelnosti, dále pak osvěty a rovněž jinakosti. Jak u Blesk.cz, tak iDnes.cz se projevuje snaha rozšiřovat povědomí o autismu a poukazovat na odlišnosti v rámci spektra dané diagnózy. Nejčastější cestou, kterou k tomu dochází, je právě zejména skrze vyprávění konkrétních příběhů osob s autismem a jejich rodin. Díky tomu autoři umožňují čtenářům nahlédnout blíže do problematiky daného postižení a zároveň tím dodávají sdělením realističnost a plasticitu.

Naše závěry se shodují např. s Kangem (2012), který analyzoval obsahy amerických zpravodajských stanic a dospěl ke zjištění, že se nejčastěji objevovaly právě osobní příběhy, z nichž nejvíce zastoupené byly osudy konkrétních rodin. Ke stejným výsledkům došli také Bie a Tang (2015). Ovšem zatímco Kangův výzkum poukázal na určitou snahu vyhybat se znepokojujícím aspektům autismu, v českém prostředí byla tendence jiná. Naopak bylo možné vyzorovat snahu informovat i o problémovém chování osob s autismem, náročnosti péče nebo zoufalství a vyčerpání rodičů. Výrazněji bylo možné tento směr vysledovat u serveru Blesk.cz, ale ani iDnes.cz se mu nevyhybal.

Kolářová (2012) ovšem v dané souvislosti zmiňuje, že přehnaný důraz na rodinné aspekty postižení může vytvářet zkreslenou představu, že se autismus týká pouze dětí a nikoliv dospělých osob. Na jednu stranu jde o opodstatněnou úvahu, ovšem zároveň je potřeba si uvědomit, že pokud je s větší četností informováno o osobách s těžkými formami autismu, je nevyhnutelné, že se hlavními aktéry příběhu stanou právě členové rodiny. Ti jsou totiž pro fungování daného jedince naprosto klíčoví a od nich se odvíjí, jak bude ve svém životě prospívat, jaká bude podoba jeho vzdělání, jaké terapeutické intervence podstoupí apod. Zároveň tím nepřímou narážíme i na otázku chybějících zařízení pro osoby s těžšími formami autismu. Pokud by dostaly možnost v nich alespoň přechodně trávit čas, nemuselo by na rodině záviset sto procent veškeré péče a k jejich stavu a fungování by se mohli v médiích vyjadřovat také např. pečovatelé, terapeuti a další osoby. Zároveň je v této souvislosti potřeba zmínit, že bylo publikováno i několik textů, které se věnovaly dospělým jedincům s mírnějším postižením, kteří navíc zpravidla dostali prostor se ke svému hendikepu a vnímání okolního světa vyjádřit. Rodinné aspekty tedy již nebyly nijak výrazně zdůrazňovány.

Oproti tomu např. Jonesová a Harwoodová (2009), které se soustředily na australská média, zmiňují, že v analyzovaných periodikách je možné najít pouze malé množství faktických informací, které by napomáhaly porozumění autismu. Výsledky našeho výzkumu ovšem poukazují na opačnou tendenci. Jak u serveru Blesk.cz, tak iDnes.cz je evidentní snaha informovat veřejnost o tomto postižení, vysvětlovat čtenářům, v čem spočívá, jak osoby, které se s ním potýkají, vnímají svět kolem nás, a také poukazovat na různorodé podoby autismu.

Důležité je rovněž zjištění, že rámec výjimečnosti nebyl v analyzovaných médiích a letech nijak výrazně zastoupen. Zpravidla patřil k těm nejméně četným, což znamená, že se v našem výzkumu nepotvrdila dominance tohoto vyobrazování autistů, jak o tom hovoří např. Maichová (2014). Je potřeba zmínit, že rozhodně není správnou cestou tento aspekt autismu zcela vynechávat a předstírat, že žádní nadprůměrní jedinci neexistují. Správný přístup volila ve většině případů obě analyzovaná média, která sice zprávu o výjimečném jedinci přinesla, ale obvykle zmínila v textu i deficity, se kterými se ve svém životě potýká – jako např. sociální neobratnost nebo hypersenzitivita.

Z pohledu dalších stereotypů, které se mohou ve vztahu k autismu objevovat, je zajímavé se ještě podívat na představu autistů jako nebezpečných jedinců, o které mluví např. Jonesová a Harwoodová (2009). Z pohledu článků nebyl tento stereotyp nijak výrazně podporován – riziko pro pečovatele bylo u některých těžce postižených jedinců pochopitelně zmíněno, ale zároveň vždy vysvětleno, že jde o projevy postižení, za které daná osoba nemůže. Daný stereotyp se ovšem častěji objevoval v analyzovaných diskusích, kdy byli v některých případech autisté přirovnáváni k nebezpečným zabijákům, jež je potřeba držet daleko od společnosti.

Tendence vnímat osoby s autismem jako „ty druhé“, mnohem více rezonovala v diskusích než publikovaných člancích. Jak zmiňuje Smart (2001) vůči těm, kteří jsou jiní, můžeme cítit strach, lítost, ale např. i neúctu. Tyto všechny projevy, a ještě mnohé další, se v diskusích objevily – od politování nad těžkým osudem, přes obavu o své zdraví a bezpečnost, až po náznaky nenávisti a upírání práva na život osobám s těžkou formou autismu. Ukázalo se, že v daných případech hraje zpravidla značnou roli nevědomost a nedostatečný přehled jak o autismu, tak i o dalších psychických potížích. V mnohem menší míře byly dané názory diskutujících opřeny o vlastní zkušenosti.

Stereotyp, který se oproti některým zahraničním zkušenostem v našem výzkumu neobjevil, je pohled na osoby s autismem jako na nemilované jedince, s nimiž se špatně zachází (Jonesová a Harwoodová 2009). V analyzovaných článcích byli sice lidé s autismem v některých případech zachycováni jako zdroje konfliktů a nenávisti vůči rodině. Nikdy však nebylo zmíněno, že by se vůči svému potomkovi tímto způsobem projevoval někdo z rodiny samotné. O těchto případech se v námi analyzovaných médiích nemluvilo, což může být na jednu stranu tím, že nejsou tak časté, jsou zamlčovány nebo opět může hrát roli fakt, že dnes rodiče nemají příliš mnoho jiných možností než o své dítě doma pečovat, a vyrovnat se tak i s negativními emocemi, které vůči němu mohou pociťovat. V analyzovaných diskusích se ovšem určité náznaky objevily, a to např. ve formě názorů, že rodiče si své dítě nechávají v domácí péči pouze proto, aby na něj mohli čerpat příspěvky, ale ve skutečnosti se o něj špatně starají nebo mu dávají přílišné množství léků, aby ho utlumili.

Celkově je ovšem třeba zhodnotit, že se pohled na osoby s autismem jako na zranitelné jedince ukázal jako poměrně výrazný a ve všech letech i v obou sledovaných médiích patřil k rámcům dominantním. V článcích byly v řadě případů zobrazovány jako potenciální či skutečné oběti diskriminace, šikany nebo nepřátelství ze strany okolí. Rovněž bylo opakovaně poukazováno na nedostatečnou podporu a nezáměr ze strany státu o danou skupinu, nejasnosti kolem jejich dalšího osudu a také na absenci kvalifikovaných odborníků a zařízení. V analyzovaných diskusích byl aspekt zranitelnosti osob s autismem také zmiňován, ovšem nikoliv tak výrazně jako v případě článků.

Názor, že samotní jedinci s autismem nedostávají v médiích příliš prostoru k vyjádření, je možné i v našem prostředí potvrdit. Je pravdou, že oslovování jsou zejména členové rodiny, psychologové, lékaři, učitelé apod. Tedy spíše tzv. třetí osoby, jak o tom hovoří např. Huws a Jones (2011). V této souvislosti platí to, co již bylo zmíněno v kapitole, jenž se dané oblasti věnovala. Tedy, že je jistě vhodným krokem poskytnout více prostoru k vyjádření přímo osobám s autismem, ovšem vždy je potřeba zvažovat jejich aktuální psychický stav, ale také úroveň postižení a schopnost vnímat význam a dopady svého sdělení. Novinář by např. nikdy neměl zneužít sociální či komunikační neobratnosti některých osob s autismem pro určité vyznění zpracovávaného textu. Ještě citlivěji a opatrněji by mělo být postupováno v situaci, jsou-li respondenty např. děti.

Zahraniční výzkum, který by se věnoval internetovým diskusím o autismu, nebyl prozatím realizován, proto není možné srovnat naše výsledky s jiným zdrojem. V každém případě se ukázalo, že diskuse jednoznačně mohou být obohacením pro diskurzivní pestrost autismu a že přinášejí řadu témat, která se v článcích neobjevují. Většina byla zmíněna v předchozích kapitolách, ovšem jako příklad je možné zmínit třeba nespravedlivé nastavení sociálních příspěvků, nedostatek specializované péče v menších městech, prenatální vlivy, které mohou stát za rozvojem autismu. Ale také např. sourozence, kteří mohou fungovat jako motivační činitele a posouvat jedince s autismem v rámci jeho vývoje dopředu. Dále rozpady partnerských a manželských vztahů nebo osoby s autismem jakožto zdroj peněz pro své rodiče.

V této části je rovněž vhodné zmínit určité limity předkládané práce. Vzhledem k tomu, že výběr článků probíhal v databázi Newton Media Search primárně skrze klíčové slovo „autismus“ obsažené v titulku či textu, je možné že mohly některé texty zůstat opomenuty. A to zejména tehdy, pokud v nich byl např. zmíněno adjektivum či jiná varianta odvozená od názvu diagnózy. S tímto vědomím je proto potřeba k výsledkům analýzy článků přistupovat.

ZÁVĚR

Celkově je možné zhodnotit, že problematika autismu byla ve sledovaných médiích zpracovávána poměrně pestře. Jak server Blesk.cz, tak i iDnes.cz se snažily poukazovat na šíři spektra autismu a informovat o jedincích s různou závažností postižení. Jak již byl zmíněno v diskusi, nejčastěji se tak dělo skrze příběhy osob s autismem a jejich rodin. Nevyskytovaly se tedy pouze čistě informativní texty rozšiřující povědomí o autismu, ale pozornost byla do značné míry věnována právě konkrétním osudům.

Ani u jednoho ze zmiňovaných serverů se příliš neprojevovala tendence zdůrazňovat, že lidé s autismem jsou v podstatě zcela normální, jen se chovají v určitých situacích specificky. Naopak se častěji objevoval důraz na jejich jinakost, a to konkrétně v tom smyslu, že jiným způsobem vnímají, prožívají nebo se vyrovnávají se stresujícími událostmi. Tím jsou samozřejmě automaticky stavěni do pozice „těch druhých“, což ovšem v daném případě nemusí být nijak výrazně na škodu. Cílem by totiž nemělo být, aby si veřejnost myslela, že autisté se od zdravých jedinců ničím neodlišují. Přece jen jde o závažnou pervazivní vývojovou poruchu, která osobností jedince prostupuje, a jeho chování a prožívání značně ovlivňuje, tudíž zkrátka určitým způsobem odlišný být musí. Skutečným cílem by proto mělo být edukovat veřejnost, rozšiřovat jí o tomto postižení povědomí, a tím přispívat k většímu porozumění. Analyzované články totiž zároveň poukazují na to, že osoby s autismem se mnohdy stávají oběťmi diskriminace, šikany nebo nenávisťi ze strany okolí. Tyto projevy ovšem do značné míry mohou pramenit právě z nedostatečné informovanosti a absence zkušeností s tímto postižením.

Při pohledu na to, jak se rámce proměnily u jednoho serveru v rozmezí dvou let zjišťujeme, že nešlo o změny nijak výrazné. Daleko zajímavější je podívat se na porovnání jednotlivých serverů mezi sebou. V roce 2016 se server iDnes.cz nejvýrazněji soustředil na konkrétní příběhy, a to jak osob s mírnou, tak s těžkou formou autismu. Tendence zachycovat jednotlivé osudy se projevovala i na serveru Blesk.cz. Častěji šlo však o syrovější popis situace, který více akcentoval náročnost péče, problémové chování dítěte či dospělého nebo vyčerpání rodičů. Celkové vyznění bylo mnohdy senzačnější, s využitím bulvárnějších obrátů, poutavých titulků apod. Zároveň je však potřeba zmínit, že snaha nepřikrášlovat a ukázat realitu takovou jaká je, nemusí být pro vyvolání veřejné diskuse a získání větší pozornosti a podpory (např. ze strany státu) na škodu.

V následujícím roce 2017 bylo na serveru iDnes.cz možné vypořádat určitou změnu – výraznější tendenci zdůrazňovat jinakost osob s autismem a problematické aspekty postižení, ale také publikovat osvětové informační texty. Šlo tedy o posun ke větší závažnosti a pojetí tématu v širších souvislostech. Na serveru Blesk.cz i nadále dominovaly osobní příběhy, ale také články, které se zaměřovaly na nedostatky v péči o jedince s autismem (např. chybějící zařízení, nedostatečná finanční podpora, ...). Výrazné byly zejména příběhy osob se závažnou formou autismu, opět podané senzačnější formou než na iDnes.cz. V mnohem větší míře než iDnes.cz se však daný server věnoval také tématu očkování, přičemž vždy byla zmíněna negace souvislosti s rozvojem autismu. Celkový posun k větší závažnosti postižení a dalším sociálním, finančním či jiným souvislostem, je možné částečně spojovat s odvykláním dokumentu „Děti úplňku“, který se pokusil veřejnou debatu o skupině těžce postižených osob s autismem a péči o ně vyvolat.

Co se týče diskusních příspěvků, v nich bylo definováno celkem deset hlavních rámců, přičemž nejvýraznější byl na serveru Blesk.cz rámeček méněcennosti, na iDnes.cz rámeček podpory. Zatímco na serveru Blesk.cz nebyly diskuse vedeny příliš konstruktivně a obsahovaly řadu urážek, server iDnes.cz nabídl diskusi kultivovanější a z pohledu obsahu zajímavější. Celkově je možné říci, že v obou případech vybrané diskusní příspěvky obohacují diskurz, jímž se o tématu autismu hovoří, a vnášejí nové otázky, úvahy a názory. Nemusí být tedy nutně novináři vnímány jako prostor ke kritice jejich práce, ale mohou se stát zajímavým zdrojem nových témat, na které se žurnalisté ve své práci mohou v budoucnu zaměřit.

Zároveň je potřeba vnímat pozitivně, že námi analyzovaná média se nepodílejí na podporování zkrácené představy o autismu, ale naopak se snaží jej zachycovat v celé šíři jeho spektra, a to jak iDnes.cz, tak Blesk.cz. Určitým doporučením tedy může být zejména snažit se udržet daný balanc i nadále. Stejně jako přílišný důraz na mírné projevy a výjimečnost by mohlo být na škodu také přehnané akcentování negativních aspektů a náročnosti. Ve svém důsledku by tato tendence mohla vést k podporování strachu z těžce postižených osob s autismem a také k jejich dalšímu vyčleňování. Bezpochyby je tedy cenné, že oba servery s těžkými příběhy čím dál častěji přicházejí, a snaží se tak přispět k veřejné diskusi o důležitosti podpory a pochopení těchto jedinců a rodin. Stále by však neměly zapomínat, jak už z názvu diagnózy samotné vyplývá, že jde o spektrum podob daného postižení, které by měli respektovat a do svých výstupů jej i nadále promítat.

Závěry prezentovaného výzkumu mohou být zajímavou reflexí toho, jaký obraz autismu média poskytují a jak dané téma mezi čtenáři rezonuje. Pochopitelně je však neustále třeba mít na vědomí, že jde pouze o výseč, a to jak časovou, tak z pohledu zvolených serverů a závěry je tedy potřeba i takto vnímat. Velmi zajímavé by jistě do budoucna bylo podívat se na zmíněnou problematiku v širší časové perspektivě. Autismus se do povědomí veřejnosti i do médií dostává ve větší míře až v posledních několika letech, přičemž kolem dané diagnózy probíhá také stále intenzivnější osvěta. Za pozornost by tedy jistě stálo zaměřit se na to, jak bylo téma zpracováváno např. před deseti lety, jak nyní a zda docházelo k vývoji obrazu daného postižení. Kupříkladu k posunu právě od již několikrát zmiňovaných výjimečných géniů k vážně hendikepovaným autistům zcela závislým na své rodině. Neméně zajímavým krokem by bylo také podívat se na to, jak s tématem pracují i jiná než online či tištěná média, např. ta audiovizuální. V zahraničí se tendence zaměřovat se výzkumně na danou oblast již v minulosti objevila (např. Maichová 2014), a proto by pro možnost srovnání bylo vhodné soustředit se na ni v budoucnu i v českém prostředí.

SUMMARY

Overall, it can be estimated that autism has been covered relatively varied in the monitored media. Both Blesk.cz and iDnes.cz tried to point out the spectrum of autism spectrum and to inform about individuals with different severity of disabilities. As has already been mentioned in the discussion, the most often happened through the stories of people with autism and their families. Thus, purely informative texts expanding awareness of autism did not appear, but attention was largely devoted to specific fates.

Even with one of the mentioned servers, there was little tendency to emphasize that people with autism are essentially normal, just behaving in specific situations. On the contrary, more emphasis was placed on their differentness, namely in the sense that they perceive, experience or cope with stressful events in another way. Of course, they are automatically placed in the position of "the others", which, however, does not necessarily hurt in any case. The goal should not be for the public to think that autistic people are no different from healthy individuals. It is, however, a serious pervasive developmental disorder that penetrates the personality of an individual, and his behavior and experience greatly affects him, hence, in a different way, must be different. The real aim should therefore be to educate the public, to expand awareness of this disability, and thus to contribute to greater understanding. The analyzed articles also point out that people with autism often become victims of discrimination, bullying or hatred from the environment. However, these manifestations can largely stem from the lack of awareness and lack of experience with this disability.

Looking at how frames have been transformed into one server over a two-year period, we find that changes were not significant. Far more interesting is to look at the comparison of each server with each other. In 2016, iDnes.cz focused most strongly on specific stories, both for those with mild and severe autism. The tendency to capture individual fates was also reflected on the Blesk.cz server. More often, however, it was a more crude description of the situation that accentuated more the demanding care, the problem of the child or adult behavior or the exhaustion of parents. The overall sound was often more stunning, with the use of more taboo turns, eye-catching subtitles, etc. At the same time, however, it must be mentioned that trying not to show beauty and show reality as it is may invoke public debate and gain more attention and support (eg from the state).

In the following year 2017 the iDnes.cz server was able to observe a certain change - a more pronounced tendency to emphasize the differentness of people with autism and problematic aspects of disability, but also to publish educational information texts. It was therefore a shift towards greater gravity and the concept of the subject in a broader context. Blesk.cz continued to dominate personal stories, but also articles focusing on deficiencies in the care of individuals with autism (eg lacking facilities, lack of financial support, ...). The stories of people with a serious form of autism were particularly striking, once again presented in a more sensational form than at iDnes.cz. To a much greater extent than iDnes.cz, however, the server also addressed the issue of vaccination, always mentioning the negation of the connection with the development of autism. The overall shift to greater severity of disability and other social, financial or other contexts can be partly related to the broadcasting of the documentary "Children of the Full Moon," which has attempted to publicly debate and care for a group of people with autistic disabilities with autism.

As far as the discussion posts are concerned, a total of ten main frames were defined, with the most striking frame on the Blesk.cz server, the support frame for iDnes.cz. While the Blesk.cz server did not have a very constructive discussion and contained a number of insults, the iDnes.cz server offered a more cultured and more interesting discussion. Overall, it is possible to say that in both cases, the selected discussion papers enrich the subject's discourse on autism and bring new questions, considerations and opinions. It does not necessarily mean that journalists are perceived as a space to critique their work, but they can become an interesting source of new themes that journalists can focus on in their work in the future.

At the same time, it is necessary to perceive positively that the media we are analyzing are not involved in supporting the distorted image of autism but, on the contrary, tries to capture it in the full spectrum of its spectrum, both iDnes.cz and Blesk.cz. One particular recommendation may be, in particular, to keep the balance going. Just as too much emphasis on mild manifestations and exceptionalness could also be to the disadvantage of exaggerated accentuation of negative aspects and difficulty. As a result, this tendency could lead to the fear of and suffering from severely impaired people with autism. Undoubtedly, it is valuable that both servers with heavy stories are coming increasingly and trying to contribute to public debate about the importance of supporting

and understanding these individuals and families. However, they should not forget, as the name of the diagnosis itself implies, that it is the spectrum of the form of the disability that they should respect and continue to reflect in its outcomes.

Conclusions of the presented research can be an interesting reflection of what kind of images the autistic media provide and how the topic resonates among the readers. Of course, it must be kept in mind that it is only a segment, both in terms of time and in terms of selected servers, so the conclusions need to be perceived as such. Very interesting in the future would be to look at the issue in a broader perspective. Autism has become more public and media-aware in the last few years, with an increasing awareness of the diagnosis being made. It would certainly be worthwhile to focus on how the topic was dealt with, for example, ten years ago, how now and whether the image of the disability has developed. For example, to move away from the already mentioned exceptional geniuses to severely handicapped autistic people completely dependent on their family. No less interesting step would also be to look at how the issue is dealt with by other than online or printed media, such as audiovisual media. Abroad, the tendency to focus on the research area has already emerged (eg Maichová 2014), therefore it is advisable to focus on the future in the Czech environment.

POUŽITÁ LITERATURA

BAIRD, Gillian, et al. A screening instrument for autism at 18 months of age: a 6-year follow-up study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 2000, 39.6: 694-702.

BAIRD, Gillian; CASS, Hilary; SLONIMS, Vicky. Diagnosis of autism. *BMJ: British Medical Journal*, 2003, 327.7413: 488.

BAKER, Bruce L., et al. Behavior problems and parenting stress in families of three-year-old children with and without developmental delays. *American Journal on Mental Retardation*, 2002, 107.6: 433-444.

BAKER, Anthony D. Recognizing Jake: contending with formulaic and spectacularized representations of autism in film. *Autism and representation*, 2008, 229-243.

BALTER, Rochelle. From stigmatization to patronization: The media's distorted portrayal of physical disability. *Psychology and the media: A second look*, 1999, 2: 147-171.

BELL, Allan a Peter GARRETT. *Approaches to media discourse*. Oxford: Blackwell Publishing, 1998. ISBN 0-631-19888-1.

BETTELHEIM, Bruno. *The empty fortress: infantile autism and the birth of the self*. New York: Free Press, 1972.

BICKENBACH, Jerome Edmund. *Physical disability and social policy*. University of Toronto Press, 1993.

BIE, Bijie, LU, Tang. "Representation of autism in leading newspapers in china: a content analysis." *Health Communication*, 2015, 30.9: 884-893.

BLATT, Steven D.; MEGUID, Victoria; CHURCH, Catharine C. Sudden infant death syndrome and secretin treatment for autism. *Current opinion in pediatrics*, 2000, 12.2: 179-183.

Blesk.cz [online]. 2001-2018 [cit. 2018-12-07]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/>

BOYCE, Tammy. Journalism and expertise. *Journalism Studies*, 2006, 7.6: 889-906.

BOYKOFF, Maxwell T.; BOYKOFF, Jules M. Balance as bias: global warming and the US prestige press. *Global environmental change*, 2004, 14.2: 125-136.

BRIANT, Emma; WATSON, Nick; PHILO, Gregory. Reporting disability in the age of austerity: the changing face of media representation of disability and disabled people in the United Kingdom and the creation of new 'folk devils'. *Disability & Society*, 2013, 28.6: 874-889.

CAPPADOCIA, M. Catherine; WEISS, Jonathan A.; PEPLER, Debra. Bullying experiences among children and youth with autism spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 2012, 42.2: 266-277.

CAPPELLA, Joseph N.; JAMIESON, Kathleen Hall. *Spiral of cynicism: The press and the public good*. Oxford University Press on Demand, 1997.

CASSIDY, Arlene, et al. Preschoolers with autism spectrum disorders: the impact on families and the supports available to them. *Early Child Development and Care*, 2008, 178.2: 115-128.

COTTLE, Simon. *Ethnic minorities & The media: Changing cultural boundaries*. McGraw-Hill Education, 2000.

CLAPTON, Jayne; FITZGERALD, Jennifer. The history of disability: A history of otherness'. *New Renaissance Magazine*, 1997, 7.1: 1-3.

CLARKE, Christopher E. A question of balance: The autism-vaccine controversy in the British and American elite press. *Science Communication*, 2008, 30.1: 77-107.

CLARKE, Juaane Nancarrow. Representations of autism in US magazines for women in comparison to the general audience: 2000–2009 US English language publications. *Journal of children and media*, 2012, 6.2: 182-197.

ČADILOVÁ, Věra, Hynek JÚN a Kateřina THOROVÁ. *Agrese u lidí s mentální retardací a s autismem*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-319-2.

D'ANGELO, Paul. News framing as a multiparadigmatic research program: A response to Entman. *Journal of communication*, 2002, 52.4: 870-888.

DAVIS, Lennard J. Constructing normalcy. *The disability studies reader*, 1997, 3.

DE VREESE, Claes Holger, et al. *Framing Europe: television news and European integration*. Amsterdam: Aksant, 2003.

DE VREESE, Claes H. News framing: Theory and typology. *Information Design Journal & Document Design*, 2005, 13.1.

DEVOTTA, Kimberly; WILTON, Robert; YIANNAKOULIAS, Niko. Representations of disability in the Canadian news media: a decade of change?. *Disability and rehabilitation*, 2013, 35.22: 1859-1868.

DIJK, Teun Adrianus van. *Discourse studies*. Los Angeles: SAGE, 2007. Sage benchmarks in discourse studies. ISBN 978-1-4129-3617-0.

DRAAISMA, Douwe. Stereotypes of autism. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 2009, 364.1522: 1475-1480.

DYER, Richard. *The Matter of Images. Essays on Representations*. London and New York: Routledge, 1993, 141-163.

ENTMAN, Robert M. Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 1993, 43.4: 51-58.

ENTMAN, Robert M. Framing bias: Media in the distribution of power. *Journal of communication*, 2007, 57.1: 163-173.

ESCH, Barbara E.; CARR, James E. Secretin as a treatment for autism: a review of the evidence. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2004, 34.5: 543-556.

FAIRCLOUGH, Norman. *Media discourse*. London: Arnold, 1995. ISBN 0-340-58889-6.

FAIRCLOUGH, Norman. Political discourse in the media: An analytical framework. *Approaches to media discourse*, 1998, 142-162.

FARNALL, Olan; SMITH, Kim A. Reactions to people with disabilities: Personal contact versus viewing of specific media portrayals. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1999, 76.4: 659-672.

FOUCAULT, Michel. *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972-1977*. Pantheon, 1980.

FREEDMAN, Brian H., et al. Relationship status among parents of children with autism spectrum disorders: a population-based study. *Journal of autism and developmental disorders*, 2012, 42.4: 539-548.

GILES, David. *Media psychology*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2003. ISBN 0-8058-4049-4.

GILES, David, Nigel HOLT a Rob LEWIS. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3921-2.

GITLIN, Todd. The whole world's watching. *Berkeley and Los Angeles: University of California Press. References I*, 1980, 257.

GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládní narušené identity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Most. ISBN 80-86429-21-0.

GRAY, David E. Gender and coping: the parents of children with high functioning autism. *Social science & medicine*, 2003, 56.3: 631-642.

GRIFFITH, Gemma M., et al. Using matched groups to explore child behavior problems and maternal well-being in children with Down syndrome and autism. *Journal of autism and developmental disorders*, 2010, 40.5: 610-619.

HALL, Stuart, Jessica EVANS a Sean NIXON. *Representation*. Second edition. Milton Keynes: The Open University, 2013. ISBN 978-1-84920-547-4.

HALL, Stuart (ed.). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage, 1997.

HALLER, Beth; DORRIES, Bruce; RAHN, Jessica. Media labeling versus the US disability community identity: a study of shifting cultural language. *Disability & Society*, 2006, 21.1: 61-75.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

HERTOG, James K.; MCLEOD, Douglas M. A multiperspectival approach to framing analysis: A field guide. *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*, 2001, 139: 161.

HIGASHIDA, Naoki. *A proto skáču: vnitřní svět třináctiletého chlapce s autismem*. V Praze: Paseka, 2016. ISBN 978-80-7432-711-7.

HRDLIČKA, Michal a Vladimír KOMÁREK. *Dětský autismus: přehled současných poznatků*. 2., doplněné vydání. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0686-6.

HUWS, Jaci C.; JONES, Robert S. P. Missing voices: Representations of autism in British newspapers, 1999–2008. *British Journal of Learning Disabilities*, 2011, 39.2: 98-104.

HVIID, Anders, et al. Association between thimerosal-containing vaccine and autism. *Jama*, 2003,

290.13: 1763-1766.

CHARMAN, Tony. Epidemiology and early identification of autism: research challenges and opportunities. In: *NovartisFoundSymp.* 2003. p. 10-19.

iDnes.cz [online]. 1999-2018 [cit. 2018-12-07]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/>

IYENGAR, S. *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues.* Chicago: University of Chicago Press, 1991.

JACKSON, Trevor. Press: MMR: more scrutiny, please. *BMJ: British Medical Journal*, 2003, 326.7401: 1272.

JEDLOWSKI, Alessandro; THOMAS, Michael W. Representing 'otherness' in African popular media: Chinese characters in Ethiopian video-films. *Journal of African Cultural Studies*, 2017, 29.1: 63-80.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost.* Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

JIRÁK, Jan. *Masová média. 2.,* přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.

JONES, Sandra C.; HARWOOD, Valerie. Representations of autism in Australian print media. *Disability & Society*, 2009, 24.1: 5-18.

JØRGENSEN, Marianne a Louise PHILLIPS. *Discourse analysis as theory and method.* London: Sage Publications, 2002. ISBN 0-7619-7112-2.

KANG, Seok. Coverage of autism spectrum disorder in the US television news: an analysis of framing. *Disability & Society*, 2013, 28.2: 245-259.

KANNER, Leo, et al. Autistic disturbances of affective contact. *Nervous child*, 1943, 2.3: 217-250.

KOLÁŘOVÁ, Kateřina. *Jinakost – postižení – kritika: společenské konstrukty nezpůsobilosti a hendikepu: antologie textů z oboru disability studies.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty. ISBN 978-80-7419-050-6.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií.* Praha: Karolinum, 2008. Učební texty / Univerzita Karlova v Praze. ISBN 978-80-246-1578-3.

LACEY, Nick. *Image and representation: keyconcepts in media studies.* Houndmills: Palgrave, 1998. ISBN 0-333-64436-0.

LOTTER, Victor. Epidemiology of autistic conditions in young children. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 1966, 1.3: 124-135.

MAICH, Kimberly. Autism spectrum disorders in popular media: Storied reflections of societal views. *Brock Education Journal*, 2014, 23.2.

MATHESON, Donald. *Media discourses: analysing media texts.* Maidenhead: Open University Press, 2005. Issues in cultural and media studies. ISBN 0-335-21469-X.

MCCOYD, Judith LM; AKINCIGIL, Ayse; PAEK, Eun Kwang. Pediatric disability and caregiver

separation. *Journal of Family Social Work*, 2010, 13.3: 251-268.

MCKEEVER, Brooke Weberling. News framing of autism: Understanding media advocacy and the combating autism act. *Science Communication*, 2013, 35.2: 213-240.

MCLEOD, Douglas M.; DETENBER, Benjamin H. Framing effects of television news coverage of social protest. *Journal of communication*, 1999, 49.3: 3-23.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání čtvrté, rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MKN-10 - Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, desátá revize: aktualizovaná verze k 1. 4. 2014. (2014). Praha: ÚZIS. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

MURDICK, Nikki, et al. Cross-cultural comparison of the concept of "otherness" and its impact on persons with disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 2004, 310-316.

MURRAY, Stuart. *Representing autism: Culture, narrative, fascination*. Oxford University Press, 2008.

NAGARAJ, Anandhi. Does qualitative synthesis of anecdotal evidence with that from scientific research help in understanding public health issues: a review of low MMR uptake. *The European Journal of Public Health*, 2006, 16.1: 85-88.

NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ, Alice. *Ti druzí sportovci: mediální stereotypizace a rámcování handicapovaných v tisku v letech 1948-2008*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2038-1.

NetMonitor. *Online data (OLA)* [online]. ©2016 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://www.netmonitor.cz/online-data-ola>

NEUMAN, W. Russel et al. *Common knowledge. News and the construction of political meaning*. Chicago: The University of Chicago Press, 1992.

OFFIT, Paul A.; COFFIN, Susan E. Communicating science to the public: MMR vaccine and autism. *Vaccine*, 2003, 22.1: 1-6.

PAREEK, Manish; PATTISON, Helen M. The two-dose measles, mumps, and rubella (MMR) immunisation schedule: factors affecting maternal intention to vaccinate. *British Journal of General Practice*, 2000, 50.461: 969-971.

PICKERING, Michael. *Stereotyping: the politics of representation*. New York: Palgrave, 2001. ISBN 0-333-77210-5.

REESE, Stephen D. The framing project: A bridging model for media research revisited. *Journal of communication*, 2007, 57.1: 148-154.

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1049-8.

SANDLER, Adrian D., et al. Lack of benefit of a single dose of synthetic human secretin in the treatment of autism and pervasive developmental disorder. *New England Journal of Medicine*, 1999, 341.24: 1801-1806.

SANDLER, Adrian D.; BODFISH, James W. Placebo effects in autism: lessons from

- secretin. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 2000, 21.5: 347-350.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
- SEMETKO, Holli A.; VALKENBURG, Patti M. Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of communication*, 2000, 50.2: 93-109.
- SHAH, Dhavan V., et al. News framing and cueing of issue regimes: Explaining Clinton's public approval in spite of scandal. *Public Opinion Quarterly*, 2002, 66.3: 339-370.
- SHILDRICK, Margrit. „Mimo řád: Genealogie zrůdnosti.“. *Dějiny-Teorie-Kritika*. Praha, 2011.
- SCHEUFELE, Dietram A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of communication*, 49(1), 103-122.
- SMART, Julie. Disability, society, and the individual. 2001.
- SOKOLSKI, Kenneth N., WACHTEL, Renee. Improved social and language skills after secretin administration in patients with autistic spectrum disorders. *Journal of the association for academic minority physicians*, 1998.
- SPEERS, Tammy; LEWIS, Justin. Journalists and jabs: Media coverage of the MMR vaccine. *Communication & Medicine*, 2004, 1.2: 171-181.
- TANKARD JR, James W. The empirical approach to the study of media framing. In: *Framing public life*. Routledge, 2001. p. 111-121.
- TAYLOR, Charles. *Modern social imaginaries*. Duke University Press, 2004.
- THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra: dětský autismus, atypický autismus, aspergerův syndrom, dezintegrační porucha*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0215-8.
- TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.
- TVERSKY, Amos; KAHNEMAN, Daniel. The framing of decisions and the psychology of choice. *Science*, 1981, 211.4481: 453-458.
- VAN DIJK, Teun A. Opinions and Ideologies in the Press, in A. Bell and P. Garret (eds) *Approach to media discourse*. 1998.
- VAN DIJK, Teun A., et al. New (s) racism: A discourse analytical approach. *Ethnic minorities and the media*, 2000, 37: 33-49.
- VAN GORP, Baldwin. The constructionist approach to framing: Bringing culture back in. *Journal of communication*, 2007, 57.1: 60-78.
- VARGO, James W. 'In the house of my friend': Dealing with disability. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 1989, 12.4: 281-287.
- VERMEULEN, Peter. *Autistické myšlení*. Praha: Grada, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1600-3.

WAKEFIELD, Andrew J., et al. RETRACTED: Ileal-lymphoid-nodular hyperplasia, non-specific colitis, and pervasive developmental disorder in children. 1998.

WEINTRAUB, Karen. The prevalence puzzle: autism counts. *Nature News*, 2011, 479.7371: 22-24.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Blesk.cz [online]. ©2018 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Blesk.cz>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: iDNES.cz [online]. ©2018 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/iDNES.cz>

WIMMER, Roger D. a Joseph R. DOMINICK. *Mass media research: an introduction*. 8th ed. Boston: Wadsworth, 2006. Wadsworth series in mass communication and journalism. ISBN 1-439-04836-3.

ZABLOTSKY, Benjamin, et al. Estimated prevalence of autism and other developmental disabilities following questionnaire changes in the 2014. *National Health Interview Survey*. 2015.

ZHOU, Xiang. Cultural dimensions and framing the internet in China: A cross-cultural study of newspapers' coverage in Hong Kong, Singapore, the US and the UK. *International Communication Gazette*, 2008, 70.2: 117-136.

Citované články (iDnes.cz a Blesk.cz)

BEREŇ, Michael. Hokejový „Rain Man“. I s psychickou poruchou Švéd chytá na MS juniorů. *iDnes.cz* [online]. 4. 1. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://hokej.idnes.cz/hokejove-msj-2016-svedsko-linus-soderstrom-aspergeruv-syndrom-pud-/reprezentace.aspx?c=A160104_135503_reprezentace_bem

BEZDĚKOVÁ, Iva. Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivní. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/autismus-studie-pokrok-zmizely-rodic-studie-fnl-/domaci.aspx?c=A170405_203909_domaci_hro

BUDAI, David. Adélka (13) útočí a ničí věci. Rodičům těžce autistických dětí stát nepomůže. *Blesk.cz* [online]. 2. 5. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/466021/adelka-13-utoci-a-nici-veci-rodicum-tezce-autisticky-deti-stat-nepomuze.html>

CIGLEROVÁ, Jana. Ta bezmoc je zoufalá, říká Sokolová o záchvatech bratra s autismem. *iDnes.cz* [online]. 14. 7. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/miss-katerina-sokolova-bratr-radovan-autismus-ockovani-nadace-p7z-/missamodelky.aspx?c=A160713_133253_missamodelky_zar

ČTK. První český „terorista“, který se chtěl přidat k ISIS: Místo doživotí psychiatr. *Blesk.cz* [online]. 24. 2. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/452259/prvni-cesky-terorista-ktery-se-chtel-pridat-k-isis-misto-dozivoti-psychiatr.html>

ČTK. Strahovský klášter zmodrá: Na podporu autismu se modře rozsvítí i další budovy. *Blesk.cz* [online]. 2. 4. 2017 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-zpravy/460088/strahovsky-klaster-zmodra-na-podporu-autismu-se-modre-rozsviti-i-dalsi-budovy.html>

ČTK. Brit pomáhal ISIS technologickými vycihávkami. Půjde sedět na osm let. *Blesk.cz* [online].

2. 5. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/466463/brit-pomahal-isis-technologickymi-vychytavkami-pujde-sedet-na-osm-let.html>

dce (redakční zkratka). Internet zuří nad drsným videem: Malá holčička z Karviné na procházce týrá psa, tvrdí veřejnost. *Blesk.cz* [online]. 19. 12. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/438082/internet-zuri-nad-drsnym-videem-mala-holcicka-z-karvine-na-prochazce-tyra-psa-tvrdi-verejnost.html>

dce (redakční zkratka). Psycholog o týrání psa holčičkou z Karviné: Takovou agresi jsem u autistů nikdy nezažil. *Blesk.cz* [online]. 21. 12. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/438152/psycholog-o-tyrani-psa-holcickou-z-karvine-takovou-agresi-jsem-u-autistu-nikdy-nezazil.html>

DVOŘÁK, Michal. Autistický básník přišel o dům, žije v maríngotce. Přesto je spokojený. *iDnes.cz* [online]. 23. 8. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://usti.idnes.cz/rozhovor-mf-dnes-s-pavlem-hlusicovou-db7-/usti-zpravy.aspx?c=A160820_2267762_usti-zpravy_vac2

FIKOTOVÁ, Jana. Péče o autistu není jednoduchá, tátu obdivuji, říká Kateřina Sokolová. *iDnes.cz* [online]. 4. 12. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/katerina-sokolova-bratr-autismusm-vychova-rodice-otec-charita-nadace-pomoc-deti-gfc-/lidicky.aspx?c=A161202_153931_lidicky_jfk

GILLÍKOVÁ, Kristýna. Hněv i radost. Psychologové sbírají fotky emocí do hry pro malé autisty. *iDnes.cz* [online]. 22. 9. 2016 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/autismus-hra-emoce-masarykova-univerzita-fif-/brno-zpravy.aspx?c=A160922_2274799_brno-zpravy_krut

HAVELKOVÁ, Eva. Obrázek Jágra přivedl malého autistu k hokeji a změnil mu život. *iDnes.cz* [online]. 13. 5. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/autista-jakub-trenuje-hokej-v-kladne-d7s-/praha-zpravy.aspx?c=A160513_090833_praha-zpravy_nub

HORA, Josef. Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/zivot-s-autistou-autismus-d0u-/zdravi.aspx?c=A160317_160617_zdravi_pet

HORA, Josef. Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 15. 9. 2017 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/zivot-tezkeho-autisty-0bu-/zdravi.aspx?c=A170914_151714_zdravi_pet

HORÁKOVÁ, Veronika. Diskriminace chlapce s autismem? Odvolávat se nebudeme, vzkázal starosta. *iDnes.cz* [online]. 4. 4. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/skolak-s-autismem-diskriminace-milesovice-fjo-/brno-zpravy.aspx?c=A160404_202837_brno-zpravy_vh

HORNOVÁ, Karolína. „Nažhavte“ EPP a pomozte handicapovaným lyžařům brázdit svahy i v létě. *iDnes.cz* [online]. 1. 8. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://rungo.idnes.cz/pohyb-s-aplikaci-epp-od-nadace-cez-pomuze-handicapovanym-k-novemu-terennimu-kolu-gfn-/behani.aspx?c=A160713_133719_behani_hri

HOVORKOVÁ, Kateřina. Problém s nedostatkem lidí nemáme. Jsme totiž atraktivní, říká šéf SAP. *iDnes.cz* [online]. 2. 8. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/prace-zamestnani-rozhovor-reditel-sap-cr-roman-knap-fyi-/podnikani.aspx?c=A170801_115928_podnikani_kho

HYKL, Bibiana Martina. Syn je autista kvůli očkování, je přesvědčený Robert De Niro. *iDnes.cz* [online]. 14. 4. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://ona.idnes.cz/robert-de-niro-ockovani->

[autismus-syn-nemoc-f2t-/spolecnost.aspx?c=A160414_091856_lidicky_bib](https://revue.idnes.cz/susan-boyle-adopce-dite-partner-zpevacka-rozhodnuti-plany-budoucnost-menopauza-gpk-/lidicky.aspx?c=A160414_091856_lidicky_bib)

HYKL, Bibiana Martina. Susan Boyle: Ráda bych adoptovala dítě, ale moje kočka by mohla žárlit. *iDnes.cz* [online]. 22. 11. 2016 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/susan-boyle-adopce-dite-partner-zpevacka-rozhodnuti-plany-budoucnost-menopauza-gpk-/lidicky.aspx?c=A161121_194540_lidicky_bib

HYNEK, Matěj. V Česku je až 200 tisíc autistů. Často mají ale špatnou diagnózu. *Blesk.cz* [online]. 26. 9. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/496249/v-cesku-je-az-200-tisic-autistu-casto-maji-ale-spatnou-diagnozu.html>

JÍCHOVÁ, Darina. Nenechte to hrát si na zahradě, chtějí sousedé po matce autistického syna. Ten „mluví“ jen skřeky. *Blesk.cz* [online]. 25. 8. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-svet/489873/nenechte-to-hrat-si-na-zahrade-chtej-sousedo-po-matce-autistickeho-syna-ten-mluvi-jen-skrek.html>

KARÁSKOVÁ, Ivana. Simona Postlerová: Až v pubertě jsme zjistili, že je syn autista. *iDnes.cz* [online]. 15. 9. 2016 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/simona-postlerova-a-syn-autista-dam-/zdravi.aspx?c=A160914_092247_zdravi_pet

KOPECKÝ, Josef. Zdravotní sestry nebudou potřebovat vysokou školu. Senát na to kývl. *iDnes.cz* [online]. 8. 6. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/senat-kyvl-na-to-ze-zdravotni-sestry-nebudou-potrebovat-vysokou-skolu-1ng-/domaci.aspx?c=A170608_121728_domaci_kop

KOTOUČOVÁ, Ditta. Muž postavil kvůli dceři s autismem zábavní park za stovky milionů korun. *iDnes.cz* [online]. 5. 8. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/amerika-usa-zabavni-park-hendikep-hendikepovani-lide-miliony-dolaru-11x-/zahranicni.aspx?c=A170805_145631_zahranicni_dtt

KRISTINA (čtenářka). Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davidka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/muj-boj-s-nemoci-autismus-0hs-/zdravi.aspx?c=A170207_114025_zdravi_pet

KRUŠINA, Jiří. Hasič Shrek pomáhá autistovi Vaškovi (14): Na cyklozávod mu ale chybí závodníci. *Blesk.cz* [online]. 30. 7. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.bleesk.cz/clanek/regiony-ostava/483028/hasic-shrek-pomaha-autistovi-vaskovi-14-na-cyklozavod-mu-ale-chybi-zavodnici.html>

LACINOVÁ, Helena. Tragédie na Chomutovsku: Zoufalá matka (†45) mohla syna autistu (†20) zabít léky, měla k nim přístup. *Blesk.cz* [online]. 5. 9. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-krimi/416341/tragedie-na-chomutovsku-zoufala-matka-45-mohla-syna-autistu-20-zabit-leky-mela-k-nim-pristup.html>

LANG, Václav. Kam se poděl třináctiletý Miki, co tykal knížeti? Chce být primátor. *Blesk.cz* [online]. 26. 12. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.bleesk.cz/clanek/zpravy-politika/437778/kam-se-podel-trinactilety-miki-co-tykal-knizeti-chce-byt-primator.html>

lara (redakční zkratka). Herečka Postlerová o výchově autistického syna (22): Vlasy jsem mu stříhala ve spánku. *Blesk.cz* [online]. 13. 9. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.bleesk.cz/clanek/celebrity-ceske-celebrity/416498/herecka-postlerova-o-vychove-autistickeho-syna-22-vlasy-jsem-mu-strihala-ve-spanku.html>

ljš (redakční zkratka). Matka skočila v Chomutově s postiženým synem pod vlak: Bez nás ti bude

líp, napsala druhému dítěti. *Blesk.cz* [online]. 2. 9. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/416126/matka-skocila-v-chomutove-s-postizenym-synem-pod-vlak-bez-nas-ti-bude-lip-napsala-druhemu-diteti.html>

MATĚJŮ, Pavla. VIDEO: Co vidí, slyší, cítí a jak reaguje autistické dítě. *iDnes.cz* [online]. 4. 4. 2016 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/co-vidi-slysi-citi-autista-dct-zdravi.aspx?c=A160404_113510_zdravi_jup

mb (redakční zkratka). Akademik opouští Nový Zéland. Jeho autistický syn nebyl pro úředníky dost zdravý. *Blesk.cz* [online]. 17. 2. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/374560/akademik-opousti-novy-zeland-jeho-autisticky-syn-nebyl-pro-uredniky-dost-zdravy.html>

mor, red (redakční zkratky). Zoufalí rodiče vzkazují Valachové: Inkluze ublíží dětem, které to mají těžké. *Blesk.cz* [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/371169/zoufali-rodice-vzkazuji-valachove-inkluzi-ublizi-detem-ktere-to-maji-tezke.html>

NĚMCOVÁ, Barbora. Autismus se někdy odhalí až v dospělosti, říká speciální pedagožka. *iDnes.cz* [online]. 22. 4. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/autismus-pedagozka-alena-sivakova-sdruzeni-procit-plzen-oceneni-aplaus-2017-1ui-plzen-zpravy.aspx?c=A170421_120521_plzen-zpravy_pp

pet (redakční zkratka). Autismus u dětí lékaři poznají už v prvním roce života. Našli novou metodu. *Blesk.cz* [online]. 17. 2. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/450458/autismus-u-deti-lekari-poznaji-uz-v-prvnim-roce-zivota-nasli-novou-metodu.html>

PETRA (čtenářka). Barunka je autistka. S prvními krůčky jsme poznali, že je jiná. *iDnes.cz* [online]. 26. 9. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/muj-boj-s-nemoci-dcera-je-autistka-dqu-zdravi.aspx?c=A160823_113311_zdravi_pet

POLÁK, Tomáš. Příběh české au-pair v USA: Děti mě pokousaly a celé dny masturbovaly. *Blesk.cz* [online]. 11. 1. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/366107/pribeh-ceske-au-pair-v-usa-deti-me-pokousaly-a-cele-dny-masturbovaly.html>

PROCHÁZKOVÁ, Petra. Bude první v zemi. Podle zlínského modelu vzniknou centra pro děti s autismem. *iDnes.cz* [online]. 26. 8. 2016 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: https://zlin.idnes.cz/ve-zline-vznika-centrum-pro-deti-s-autismem-fe2-zlin-zpravy.aspx?c=A160824_2268416_zlin-zpravy_ppr

PŘIBIL, Marek. GLOSA: Očkování dětí – no vě též test rodičovské zodpovědnosti. *iDnes.cz* [online]. 21. 1. 2016 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/glosa-marka-pribila-k-ockovani-deti-vakcinami-fn4-domaci.aspx?c=A160121_2219943_domaci_jav

PŠENIČKOVÁ, Jana. Vyčerpaná matka autistů věří, že v Liberci vznikne speciální škola. *iDnes.cz* [online]. 31. 7. 2017 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: https://liberec.idnes.cz/vycerpana-matka-autistu-specialni-skola-liberec-fuz-liberec-zpravy.aspx?c=A170731_143953_liberec-zpravy_jape

RADINOVÁ, Jolana. Britský autista skončil v nemocnici. Rodiče ho léčili přírodní medicínou. *iDnes.cz* [online]. 7. 10. 2016 [cit. 2018-12-07]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/britsti-lekari-varuji-pred-alternativni-medicinou-chlapec-po-ni-skoncil-v-nemocnici-gmn-zahranicni.aspx?c=A161007_110352_zahranicni_jol

SRP, Honza. Opustil práci, aby mohl provozovat Minecraft server pro autistické děti. *iDnes.cz*

[online]. 22. 6. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://bonusweb.idnes.cz/minecraft-autismus-0ob-/Magazin.aspx?c=A170521_015854_bw-magazin_srp

STYPKOVÁ, Marie. Učme se integrovat děti třeba od Irů, říká učitelka a matka autisty. *iDnes.cz* [online]. 19. 12. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/inkluzce-ceske-skolstvi-postizene-deti-trida-vyuka-f8g-/deti.aspx?c=A161208_134354_deti_jup

ŠILHOVÁ, Marie. Dojemné! Autistická holčička začala mluvit, až když dostala kočku. *Blesk.cz* [online]. 17. 3. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-pribehy/380700/dojemne-autisticka-holcicka-zacala-mluvit-az-kdyz-dostala-kocku.html>

tesk (redakční zkratka). Kornová našla postiženému synovi (24) práci: Chodí na praxi a dělá pokroky! *Blesk.cz* [online]. 15. 6. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-ceske-celebrity/401084/kornova-nasla-postizenemu-synovi-24-praci-chodi-na-praxi-a-dela-pokroky.html>

TRACHTOVÁ, Zdeňka. Začlenil se a má jedničky, říká matka autisty, jež vyhrála spor se školou. *iDnes.cz* [online]. 18. 3. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-lenkou-krajcovicn-autismus-d9p-/domaci.aspx?c=A160317_133254_domaci_zt

TŮMA, Jiří. Školka učí malé autisty komunikovat gesty, problémové chování mizí. *iDnes.cz* [online]. 28. 4. 2017 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://pardubice.idnes.cz/autiste-novy-pristupve-skolce-v-chrudimi-fiu-/pardubice-zpravy.aspx?c=A170428_2322081_pardubice-zpravy_jah

TUREK, David. Zdrčená Postlerová o autistickém synovi: Jako by dostal mrtvici, přestal mluvit ... *Blesk.cz* [online]. 2. 11. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-ceske-celebrity/427995/zdrцена-postlerova-o-autistickem-synovi-jako-by-dostal-mrtvici-prestal-mluvit.html>

ula (redakční zkratka). Lékař: Lidi už se nebojí nemocí, proto vymýšlejí fámy o očkování. *Blesk.cz* [online]. 20. 3. 2016 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/381135/lekar-lidi-uz-se-neboji-nemoci-proto-vymysleji-famy-o-ockovani.html>

všm (redakční zkratka). Do školky i bez povinného očkování. Odpůrci vakcín našli skulinku v zákoně. *Blesk.cz* [online]. 22. 3. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/381709/do-skolky-i-bez-povinneho-ockovani-odpurci-vakcin-nasli-skulinku-v-zakone.html>

ZAVŘELOVÁ, Monika. RECENZE: Počítačové hry sblíží, dokazuje Kluk z kostek. *iDnes.cz* [online]. 16. 2. 2017 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://kultura.zpravy.idnes.cz/recenze-kluk-z-kostek-0t5-/literatura.aspx?c=A170216_161254_literatura_kiz

ZAVŘELOVÁ, Monika. Autisté se děsí první třídy v letadle, přiznává Schovanec v nové knize. *iDnes.cz* [online]. 9. 7. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://kultura.zpravy.idnes.cz/josef-schovanec-vitejte-v-autistanu-d7r-/literatura.aspx?c=A170707_131730_literatura_kiz

ZAVŘELOVÁ, Monika. RECENZE: Stačí kapka vody mimo sklenici a celý svět se převrátí naruby. *iDnes.cz* [online]. 5. 9. 2016 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://kultura.zpravy.idnes.cz/kniha-japonsky-blogger-naoki-higasida-autismus-a-proto-skacu-recenze-114-/literatura.aspx?c=A160905_100717_literatura_vha

ZDENĚK, Hynek. Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 16. 3. 2016 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/obec-milesovice-diskriminovala-autistu-f0r-/brno-zpravy.aspx?c=A160316_190648_brno-zpravy_zde

ZELENKOVÁ, Zuzana. Soused autisty bez obalu: Šílím z něho. Pořád běhá, dupe a heká. *Blesk.cz* [online]. 23. 5. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/470577/soused-autisty-bez-obalu-silim-z-neho-porad-beha-dupe-a-heka.html>

ZELENKOVÁ, Zuzana. Očkování vyvolá i rakovinu, lékaři to tají, tvrdí spolek. Nesmysl, shodli se experti. *Blesk.cz* [online]. 9. 10. 2017 [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/498698/ockovani-vyvola-i-rakovinu-lekari-to-taji-tvrdi-spolek-nesmysl-shodli-se-experti.html>

Citované diskusní příspěvky (iDnes.cz a Blesk.cz)

AMALIANA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Lékař: Lidi už se nebojí nemocí, proto vymýšlejí fámy o očkování. *Blesk.cz* [online]. 20. 3. 2016, 19:44 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/522559/1>

ANKA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Zpověď maminky nemocného dítěte: Život s autistou není peříčko! *Blesk.cz* [online]. 6. 9. 2016, 13:37 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/583052/1>

ANNA KIRŠOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 16. 3. 2016, 23:48 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160316_190648_brno-zpravy_zde&razeni=vlakno

ANNA VESELÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 16. 9. 2017, 5:10 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170914_151714_zdravi_pet&razeni=vlakno

ANTICCCP. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Příběh české au-pair v USA: Děti mě pokousaly a celé dny masturbovaly. *Blesk.cz* [online]. 11. 1. 2016, 10:54 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/498502/2>

ALEŠ KOZELSKÝ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 16. 3. 2016, 22:24 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160316_190648_brno-zpravy_zde&razeni=vlakno&strana=3

BLEDULKA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Matka skočila v Chomutově s postiženým synem pod vlak: Bez nás ti bude líp, napsala druhému dítěti. *Blesk.cz* [online]. 3. 9. 2016, 8:47 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/582247/2>

BLUEDREAM. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Zoufalí rodiče vzkazují Valachové: Inkluze ublíží dětem, které to mají těžké. *Blesk.cz* [online]. 3. 2. 2016, 9:47 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/506711/1>

CLARABELLA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Nenechte to hrát si na zahradě, chtějí sousedé po matce autistického syna. Ten „mluví“ jen skřeky. *Blesk.cz* [online]. 26. 8. 2017, 01:40 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/711996/1>

COTONICE. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Psycholog o týrání psa holčičkou z Karviné: Takovou agresi jsem u autistů nikdy nezažil. *Blesk.cz* [online]. 21. 12. 2016, 18:54 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/621067/1>

DANA TENZLER. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016, 10:55 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=5

DANA TENZLER. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Syn je autista kvůli očkování, je přesvědčený Robert De Niro. *iDnes.cz* [online]. 14. 4. 2016, 13:50 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160414_091856_lidicky_bib&razeni=vlakno&strana=10

DANIEL CVEJN. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Hokejový „Rain Man“. I s psychickou poruchou Švéd chytá na MS juniorů. *iDnes.cz* [online]. 4. 1. 2016, 17:45 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://hokej.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160104_135503_reprezentace_bem

DANIELA URBANOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Syn je autista kvůli očkování, je přesvědčený Robert De Niro. *iDnes.cz* [online]. 21. 4. 2016, 16:36 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160414_091856_lidicky_bib

EJVM1712. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Matka skočila v Chomutově s postiženým synem pod vlak: Bez nás ti bude líp, napsala druhému dítěti. *Blesk.cz* [online]. 3. 9. 2016, 7:36 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/582247/3>

ELIŠKA KUČEROVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017, 23:58 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170207_114025_zdravi_pet

FILIP NESPOR. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Ta bezmoc je zoufalá, říká Sokolová o záchvatech bratra s autismem. *iDnes.cz* [online]. 14. 7. 2016, 1:11 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160713_133253_missamodelky_zar&razeni=vlakno&strana=9

HANA5. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Do školky i bez povinného očkování. Odpůrci vakcín našli skulinku v zákoně. *Blesk.cz* [online]. 22. 3. 2016, 8:52 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/523661/1>

HEJPOCKEJ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Psycholog o týrání psa holčičkou z Karviné: Takovou agresi jsem u autistů nikdy nezažil. *Blesk.cz* [online]. 21. 12. 2016, 17:00 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/621067/2>

INKWIZITOR. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Příběh české au-pair v USA: Děti mě pokousaly a celé dny masturbovaly. *Blesk.cz* [online]. 11. 1. 2016, 7:30 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/498502/2>

IVA DOLANSKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 15. 9. 2017, 7:35 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170914_151714_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=3

IVA SEDLÁČKOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Autismus se někdy odhalí až v dospělosti, říká speciální pedagožka. *iDnes.cz* [online]. 22. 4. 2017, 13:02 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://plzen.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170421_120521_plzen-zpravy_pp

IVAN HOLAS. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Diskriminace chlapce s autismem? Odvolávat se nebudeme, vzkázal starosta. *iDnes.cz* [online]. 5. 4. 2016, 0:16 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z:

https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160404_202837_brno-zpravy_vh

IVOIDLER. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Kam se poděl třináctiletý Miki, co tykal knížeti? Chce být primátor. *Blesk.cz* [online]. 26. 12. 2016, 10:33 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/620374/5>

JAN CABAL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: VIDEO: Co vidí, slyší, cítí a jak reaguje autistické dítě. *iDnes.cz* [online]. 5. 4. 2016, 11:31 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160404_113510_zdravi_jup

JAN POSPISIL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Chlapce s autismem bych nepřijala ani nyní, řekla ředitelka školy. *iDnes.cz* [online]. 17. 3. 2016, 19:55 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_181714_brno-zpravy_zde&razeni=time&strana=7

JAN VIDLAK. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivní. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017, 9:20 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170405_203909_domaci_hro&razeni=vlakno

JANY. [příspěvek v diskusním fóru]. In: V Česku je až 200 tisíc autistů. Často mají ale špatnou diagnózu. *Blesk.cz* [online]. 26. 9. 2017, 20:42 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/723634/1>

JARDAVOZEMBOUCH. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Psycholog o týrání psa holčičkou z Karviné: Takovou agresi jsem u autistů nikdy nezažil. *Blesk.cz* [online]. 21. 12. 2016, 6:59 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/621067/3>

JAROMÍR KRÁL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Ta bezmoc je zoufalá, říká Sokolová o záchvatech bratra s autismem. *iDnes.cz* [online]. 14. 7. 2016, 8:50 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160713_133253_missamodelky_zar&razeni=vlakno&strana=8

JULIUS CHALOUPKA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Diskriminace chlapce s autismem? Odvolávat se nebudeme, vzkázal starosta. *iDnes.cz* [online]. 4. 4. 2016, 22:05 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160404_202837_brno-zpravy_vh

KAONKL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Nenechte to hrát si na zahradě, chtějí sousedé po matce autistického syna. Ten „mluví“ jen skřeky. *Blesk.cz* [online]. 5. 9. 2016, 21:44 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/582675/2>

KAREL CHRASTINA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Bude první v zemi. Podle zlínského modelu vzniknou centra pro děti s autismem. *iDnes.cz* [online]. 26. 8. 2016, 10:02 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zlin.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160824_2268416_zlin-zpravy_ppr

KATEŘINA SEDLÁČKOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Syn je autista kvůli očkování, je přesvědčený Robert De Niro. *iDnes.cz* [online]. 14. 4. 2016, 13:02 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160414_091856_lidicky_bib&razeni=vlakno&strana=12

KRISTÝNA VAŇKOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 25. 3. 2016, 20:05 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno

LADYBUG. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Zdrčená Postlerová o autistickém synovi: Jako by

dostal mrtvici, přestal mluvit... *Blesk.cz* [online]. 2. 11. 2016, 21:43 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/603399/1>

LENKA ČERNÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obrázek Jágra přivedl malého autistu k hokeji a změnil mu život. *iDnes.cz* [online]. 13. 5. 2016, 14:05 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160513_090833_praha-zpravy_nub

LUCIE FORMÁNKOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivíni. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017, 10:20 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170405_203909_domaci_hro&razeni=vlakno

LUCIE KAŇOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Susan Boyle: Ráda bych adoptovala dítě, ale moje kočka by mohla žárlit. *iDnes.cz* [online]. 22. 11. 2016, 14:31 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A161121_194540_lidicky_bib

LUCIE LICHNOVSKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 15. 9. 2017, 14:35 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170914_151714_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=2

MAGDALENA HRONOVSKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017, 14:01 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170207_114025_zdravi_pet

MARCEL SUP. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017, 20:57 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170207_114025_zdravi_pet

MARIAN PEŠTA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivíni. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017, 7:19 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170405_203909_domaci_hro&razeni=vlakno

MARTIN BOBR. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivíni. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017, 3:48 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170405_203909_domaci_hro&razeni=vlakno&strana=3

MARTIN NEVRLA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Hokejový „Rain Man“. I s psychickou poruchou Švéd chytá na MS juniorů. *iDnes.cz* [online]. 4. 1. 2016, 16:34 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://hokej.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160104_135503_reprezentace_bem

MARTIN NEVRLA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017, 16:20 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170207_114025_zdravi_pet

MARTIN NEVRLA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Muž postavil kvůli dceři s autismem zábavní park za stovky milionů korun. *iDnes.cz* [online]. 5. 8. 2017, 23:55 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170805_145631_zahranicni_dtt

MARTINA SEDLICKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 16. 3. 2016, 22:10 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160316_190648_brno-

[zpravy_zde&razeni=vlakno&strana=3](#)

MARTINA SEDLICKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Syn je autista kvůli očkování, je přesvědčený Robert De Niro. *iDnes.cz* [online]. 14. 4. 2016, 11:39 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160414_091856_lidicky_bib&razeni=vlakno&strana=11

MARTINA SEDLICKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Vyčerpaná matka autistů věří, že v Liberci vznikne speciální škola. *iDnes.cz* [online]. 31. 7. 2017, 20:16 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://liberec.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170731_143953_liberec-zpravy_jape

MARTINA SEDLICKÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 15. 9. 2017, 10:34 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170914_151714_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=2

MICHALEA DLOUHÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 28. 3. 2016, 15:42 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno

MILENA BIGASOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017, 8:31 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170207_114025_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=2

MIROSLAV ŘEHÁK. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Učme se integrovat děti třeba od Irů, říká učitelka a matka autisty. *iDnes.cz* [online]. 20. 12. 2016, 16:25 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A161208_134354_deti_jup&razeni=vlakno&strana=2

MONCE. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Zpověď maminky nemocného dítěte: Život s autistou není peříčko! *Blesk.cz* [online]. 6. 9. 2016, 6:42 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesek.cz/diskuse/583052/1>

NICK55. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Matka skočila v Chomutově s postiženým synem pod vlak: Bez nás ti bude líp, napsala druhému dítěti. *Blesk.cz* [online]. 3. 9. 2016, 14:37 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesek.cz/diskuse/582247/1>

PAVEL PELC. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 17. 3. 2016, 9:30 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160316_190648_brno-zpravy_zde&razeni=vlakno

PAVEL ŠIMÁNEK. [příspěvek v diskusním fóru]. In: VIDEO: Co vidí, slyší, cítí a jak reaguje autistické dítě. *iDnes.cz* [online]. 4. 4. 2016, 22:48 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160404_113510_zdravi_jup

PAVLA HRADILOVA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016, 13:23 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=2

PETR BURDA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 17. 3. 2016, 12:41 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160316_190648_brno-zpravy_zde&razeni=vlakno
PETRA LACINOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly

síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 15. 9. 2017, 10:08 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170914_151714_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=3

PETRA JUNGMANNOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Barunka je autistka. S prvními krůčky jsme poznali, že je jiná. *iDnes.cz* [online]. 26. 8. 2016, 13:10 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160823_113311_zdravi_pet

PETRA JUNGMANNOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Z autismu se nezblázníme, říká maminka malého Davídka. *iDnes.cz* [online]. 8. 2. 2017, 17:46 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170207_114025_zdravi_pet

PŘEMĚK PAVKA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Nebojte se inkluze, říká matka autisty, kterému běžná škola prospěla. *iDnes.cz* [online]. 21. 7. 2016, 10:01 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://jihlava.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160720_221132_jihlava-zpravy_evs&razeni=vlakno&strana=5

RADEK PASTOR. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Učme se integrovat děti třeba od Irů, říká učitelka a matka autisty. *iDnes.cz* [online]. 19. 12. 2016, 6:15 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A161208_134354_deti_jup&razeni=vlakno&strana=2

RADOVAN3691. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Robert De Niro šokoval: Očkování udělalo z mého syna autistu! *Blesk.cz* [online]. 14. 4. 2016, 23:43 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/532390/1>

ROLANDO ARIAS. [příspěvek v diskusním fóru]. In: GLOSA: Očkování dětí – nově též test rodičovské zodpovědnosti. *iDnes.cz* [online]. 21. 1. 2016, 11:48 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160121_2219943_domaci_jav&razeni=vlakno&strana=4

ROLANDO ARIAS. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Začlenil se a má jedničky, říká matka autisty, jež vyhrála spor se školou. *iDnes.cz* [online]. 18. 3. 2016, 18:25 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_133254_domaci_zt&razeni=vlakno

RUDOLF ČERNÝ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Obec zaplatí za diskriminaci žáka, škola ho odmítla kvůli autismu. *iDnes.cz* [online]. 16. 3. 2016, 20:15 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://brno.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160316_190648_brno-zpravy_zde&razeni=vlakno&strana=6

SORES. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Příběh české au-pair v USA: Děti mě pokousaly a celé dny masturbovaly. *Blesk.cz* [online]. 11. 1. 2016, 9:36 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/498502/2>

SORES. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Herečka Postlerová o výchově autistického syna (22): Vlasy jsem mu stříhala ve spánku. *Blesk.cz* [online]. 14. 9. 2016, 9:30 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/582918/1>

VÁCLAV DOSTÁL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016, 18:13 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=2

VASIL CERAL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět

těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016, 19:04 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno

VERONIKA BARTÁKOVÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Boj těžkého autisty Tomáše. Matce došly síly a skončil v ústavu. *iDnes.cz* [online]. 18. 9. 2017, 14:30 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170914_151714_zdravi_pet&razeni=vlakno

VILÉM NOVOTNÝ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivíni. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017, 8:40 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170405_203909_domaci_hro&razeni=vlakno&strana=2

VÍT MRHAL. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Muž postavil kvůli dceři s autismem zábavní park za stovky milionů korun. *iDnes.cz* [online]. 5. 8. 2017, 21:32 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170805_145631_zahranicni_dtt

VLADAN ČERNÍČEK. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Pokrok díky „zmizelému rodiči“. Autistické děti nemusí být jen podivíni. *iDnes.cz* [online]. 6. 4. 2017, 9:00 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A170405_203909_domaci_hro&razeni=vlakno&strana=3

VOSAVOPRUZ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Internet zuří nad drsným videem: Malá holčička z Karviné na procházce týrá psa, tvrdí veřejnost. *Blesk.cz* [online]. 19. 12. 2016, 13:48 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/620964/8>

ZDENĚK HRUBÝ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Ta bezmoc je zoufalá, říká Sokolová o záchvatech bratra s autismem. *iDnes.cz* [online]. 14. 7. 2016, 5:56 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://revue.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160713_133253_missamodelky_zar&razeni=vlakno&strana=8

ZUJABUJA. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Internet zuří nad drsným videem: Malá holčička z Karviné na procházce týrá psa, tvrdí veřejnost. *Blesk.cz* [online]. 18. 12. 2016, 23:32 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/diskuse/620964/15>

ZUZANA TICHÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016, 11:45 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=4

ZUZANA TICHÁ. [příspěvek v diskusním fóru]. In: Démonický Tomáš. Agresivní i něžný svět těžkého autisty. *iDnes.cz* [online]. 24. 3. 2016, 12:23 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A160317_160617_zdravi_pet&razeni=vlakno&strana=4

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Alice Zoubková	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2016	
E-mail diplomantky/diplomanta: alice.zoubkova@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia / kombinovaná forma	
Předpokládaný název práce v češtině: Rámcování autismu ve vybraných českých médiích a souvisejících diskusích	
Předpokládaný název práce v angličtině: Framing Autism in Selected Czech Media and Related Discussions	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2018	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): <p>Problematika autismu se zejména v posledních letech stává čím dál tím aktuálnější. Počet osob, u kterých je diagnóza stanovena, se neustále zvyšuje, přičemž ruku v ruce s touto skutečností jde i větší zájem laické a odborné veřejnosti o toto postižení. Ačkoliv se však organizace a specialisté věnující se autismu snaží dělat osvětu, stále u mnohých jedinců přetrvávají nepřesné představy a chybné domněnky o této diagnóze. Autismus je jednou z nejzávažnějších neurovývojových poruch, která má zásadní dopad na postižené dítě, ale rovněž i na jeho rodinu a okolí. Zejména díky nejrůznějším filmovým a literárním zpracováním je však částí veřejnosti vnímán jako dar, který jedinci zajišťuje výjimečné schopnosti, až genialitu. Jiní jej naopak považují spíše za módní diagnózu a děti s tímto postižením za nevychované a rozmazlené.</p> <p>Ve své diplomové práci jsem se rozhodla zaměřit na období let 2016 až 2017, jelikož tyto roky byly z pohledu problematiky autismu poměrně mediálně exponované. V rámci zmiňované osvěty vznikly dva tematické dokumentární filmy (Děti úplňku, Normální autistický film), přičemž první z nich se věnoval jedincům s nejtěžšími formami autismu a druhý naopak dětem nadaným či jinak výjimečným. Také se o tématu v daném období diskutovalo v souvislosti s plánovanou inkluzí a rovněž byl zaveden celoplošný lékařský screening autismu u dětí mezi 18. a 24. měsícem věku.</p> <p>Diplomová práce si proto klade za cíl zjistit, jakým způsobem vybraná média problematiku autismu zpracovávají, které z jeho aspektů jsou v článcích vyzdvihovány jako dominantní a které jsou naopak opomíjeny. Zabývat se však budu také návaznými diskusemi a zejména tím, zda jsou vedeny konstruktivně a jaké tendence a rámce se v nich objevují.</p>	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): <p>Hlavním cílem práce bude analyzovat, jak vybrané internetové servery (Blesk.cz, iDnes.cz) ve svých textech problematiku autismu rámcují a s jakými tématy je spojována (např. problémové chování / genialita / náročnost péče / agresivita / zátěž pro rodiče apod.). Součástí bude také analýza internetových diskusí, jež se pod danými články objevují, a v tomto případě bude rovněž cílem zjistit, jaké rámce se v příspěvcích z řad veřejnosti vyskytují.</p> <p>Podstatnou otázkou, se kterou bude diplomová práce nakládat, je, zda může být tzv. web 2.0 přínosem</p>	

pro diskurzivní pestrost ve vztahu k tématu autismu a zda ji kupříkladu právě diskuse mohou obohacovat (např. Objevuje se v nich důležitý aspekt, který samotný článek zcela opomíjí?)

S tím souvisí i důvod výběru periodik. První z nich (iDnes.cz) reprezentuje serióznější styl novinářské práce, který je však zároveň mainstreamový, zatímco druhý (Blesk.cz) spadá spíše do žurnalistiky bulvární. Už s tímto rozdělením se pojí určité implicitní teorie a domněnky vztahující se k tomu, jak mohou daná média pravděpodobně k tématu přistupovat a na které aspekty bude s největší pravděpodobností kladen důraz. Práce se proto bude snažit porovnat, zda se mezi zpracováním obou těchto serverů vyskytují výraznější rozdíly, či právě naopak. A obdobným způsobem budou rovněž zhodnoceny i zmiňované diskuse.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

- **Úvod** (východiska a cíle práce)
- **Teoretická část**
  - **Mediální reprezentace jinakosti a stereotypizace**
  - **Problematika autismu** (podstatné a aktuální informace)
  - **Autismus v médiích a jeho reprezentace** (dosavadní zpracování tématu v odborné literatuře)
  - **Analýza diskurzu**
  - **Rámcování**
- **Výzkumná část**
  - **Charakteristika zkoumaných médií**
  - **Metodologie** (vymezení zkoumaného materiálu, metod, výzkumné otázky, cíl výzkumu apod.)
  - **Rámcování** (konkrétní kvalitativní analýza)
    - články
    - diskuse
  - **Kvantitativní vyhodnocení rámců** (zastoupení a rovněž poměr pozitivní vs. negativní)
- **Diskuse**
- **Závěr**

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):
Blesk.cz (1. 1. 2016 – 31. 12. 2017), iDnes.cz (1. 1. 2016 – 31. 12. 2017)

Metody (techniky) zpracování materiálu:

V rámci každého periodika budou nejprve analyzovány články vztahující se k tématu autismu, které byly na serveru publikovány ve vymezeném období (tedy od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2017). Na serveru iDnes.cz jde celkem o 57 článků (2016: 42 textů / 2017: prozatím 12 textů), ovšem je předpokladem, že do konce roku se jejich počet ještě zvýší. Na webu Blesk.cz jde o 68 článků (2016: 51 textů / 2017: prozatím 17 textů) a rovněž i zde pravděpodobně ještě dojde k určitému nárůstu.

Zároveň bude provedena také analýza diskusí, jež se k jednotlivým článkům vztahují. Vzhledem k tomu, že jde o velké množství komentářů (Blek.cz za oba roky celkem přes 800 příspěvků; iDnes.cz za stejné období téměř 5 000), bude nutné vzorek redukovat. U každého článku tedy bude vždy pozornost zaměřena na prvních dvacet příspěvků.

Cílem bude v prvním kroku v člancích i diskusích identifikovat klíčové typy rámců, k čemuž využiji metodu kvalitativního kódování dat. Následně s využitím základní frekvenční obsahové (kvantitativní) analýzy vyčísím procentuální výskyt zjištěných rámců, abych získala představu o převažujících rámcích a jejich významu v kvantitativním smyslu. Tento postup bude užít u obou periodik a díky tomu bude možné je mezi sebou následně vzájemně porovnat. Teoretické a metodologické koncepty, ze kterých budu primárně vycházet, jsou „analýza diskurzu“ a „analýza rámcování“.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

- D'ANGELO, Paul a Jim A. KUYPERS. *Doing news framing analysis: empirical and theoretical perspectives*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2010. ISBN 978-0-415-99236-7. – Kniha se podrobně věnuje analýze rámců objevujících se zejména ve zpravodajství. Zabývá se nejen tím, jak vznikají, ale rovněž dopadem, jež mohou mít na publikum.
- FAIRCLOUGH, Norman. *Media discourse*. London: Arnold, 1995. ISBN 0-340-58889-6. – Jedna z klíčových publikací vztahujících se k tématu mediálního diskurzu se zaměřuje na jeho změny pod vlivem společenského a kulturního vývoje.
- OSTEEEN, Mark. *Autism and representation*. New York: Routledge, 2008. Routledge research in cultural and media studies. ISBN 978-0-415-80627-5. – Autor se zaměřuje na zobrazování autismu ve filmech, knihách či básních a přispívá svou prací k rozvoji poměrně nového oboru tzv. disability studies.
- PICKERING, Michael. *Stereotyping: the politics of representation*. New York: Palgrave, 2001. ISBN 0-333-77210-5. – Kniha zpracovává téma stereotypizace a mediální reprezentace, a to jak z obecného pohledu, tak např. v souvislosti s národní identitou, rasismem či normalitou.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9. – Publikace se zaměřuje na nejčastější formy empirického výzkumu v oblasti médií a čtenářům kromě jiného poskytuje návody, jak vlastní výzkumné šetření správně realizovat.
- SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2884-4. – Autorka představuje důležitá východiska vztahující se k analýze diskurzu. Věnuje se zejména lingvistickému rozboru textů a na konkrétních příkladech ukazuje, jak se média přizpůsobují vývoji ve společnosti a jak mohou odlišným způsobem prezentovat obsahy.
- THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra: dětský autismus, atypický autismus, aspergerův syndrom, dezintegrační porucha*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0215-8. – Kniha prezentuje komplexní pohled na problematiku poruch autistického spektra, přičemž zahrnuje nejen diagnostiku a typické příznaky, ale také např. kapitoly o terapii. Celkově pokrývá široké spektrum oblastí, jež s danou diagnózou, ať už blízce či vzdáleně souvisejí.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

- OPOČENSKÁ, Lenka. *Fenomén zdravotního postižení a jeho obraz v tištěných médiích*. 2014. Vedoucí práce Lenka Felcmanová.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

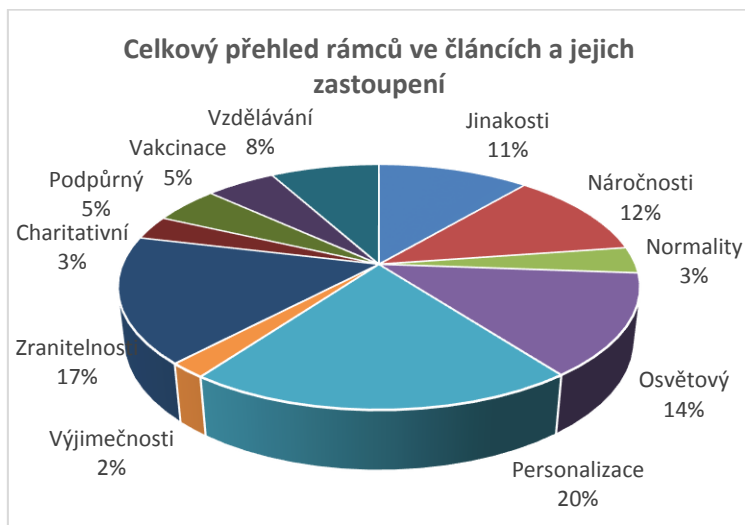
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

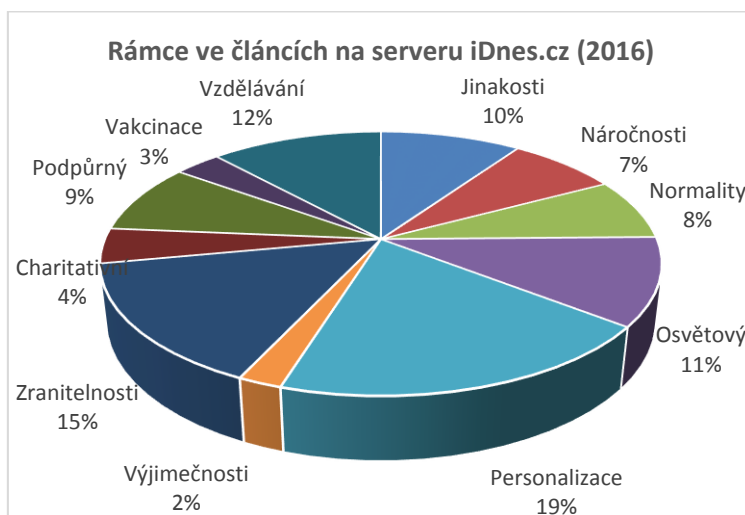
.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

SEZNAM PŘÍLOH

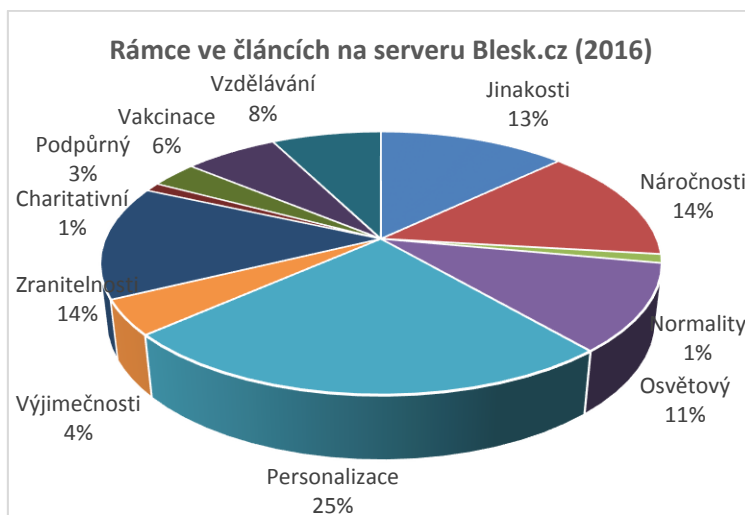
Příloha č. 1: Celkový přehled rámců ve člancích a jejich zastoupení (graf)

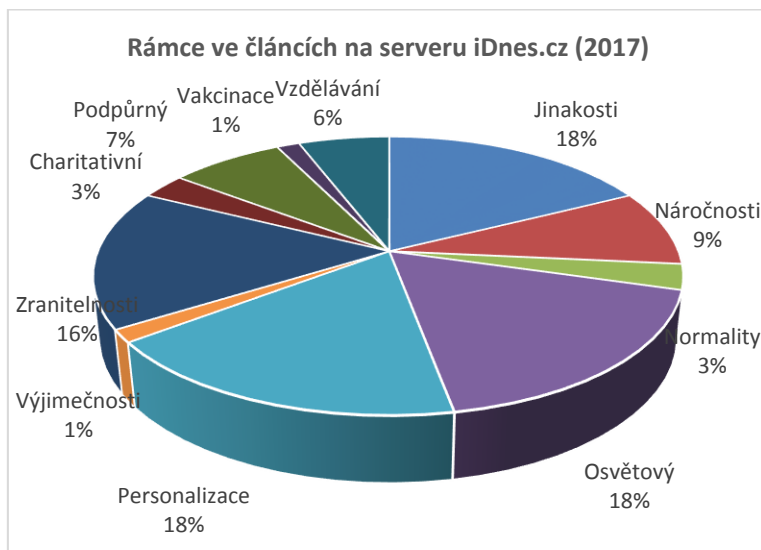
Příloha č. 2: Rámce ve člancích na serveru iDnes.cz (2016) (graf)

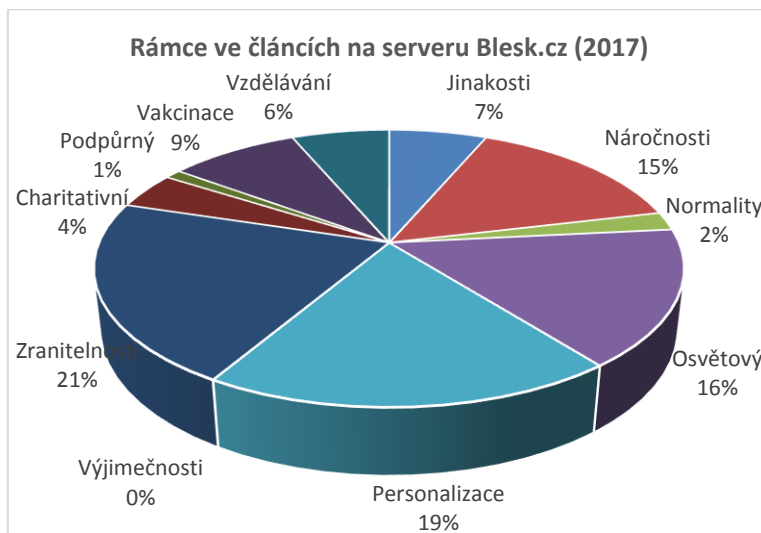
Příloha č. 3: Rámce ve člancích na serveru Blesk.cz (2016) (graf)

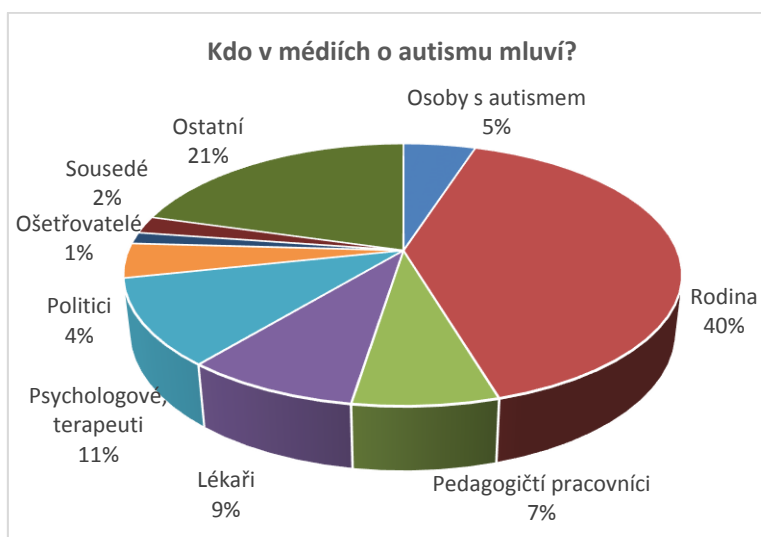
Příloha č. 4: Rámce ve článcích na serveru iDnes.cz (2017) (graf)

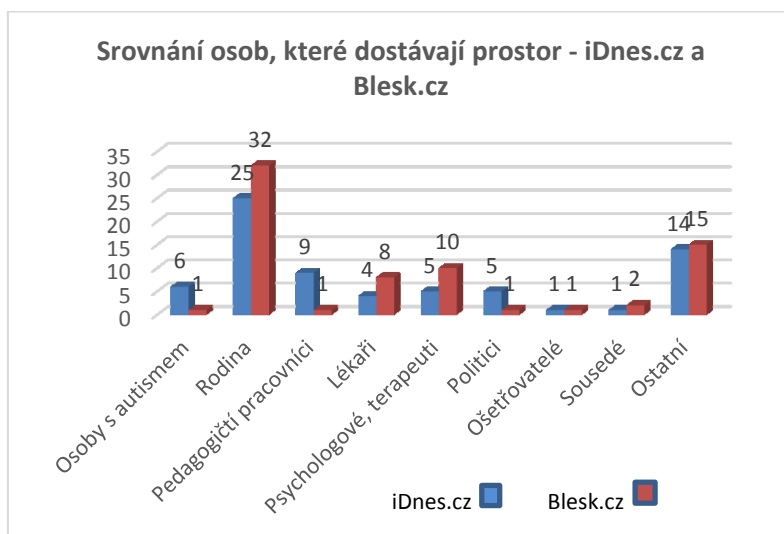
Příloha č. 5: Rámce ve článcích na serveru Blesk.cz (2017) (graf)

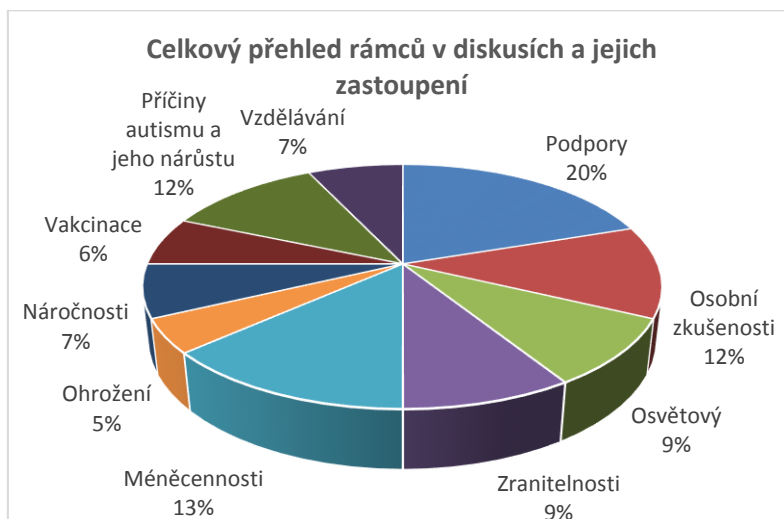
Příloha č. 6: Kdo v médiích o autismu mluví? (graf)

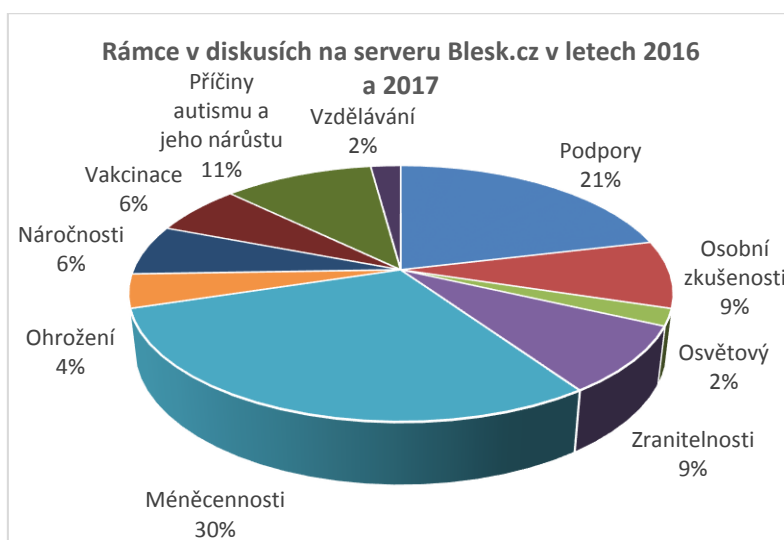
Příloha č. 7: Srovnání osob, které dostávají prostor – iDnes.cz a Blesk.cz (graf)

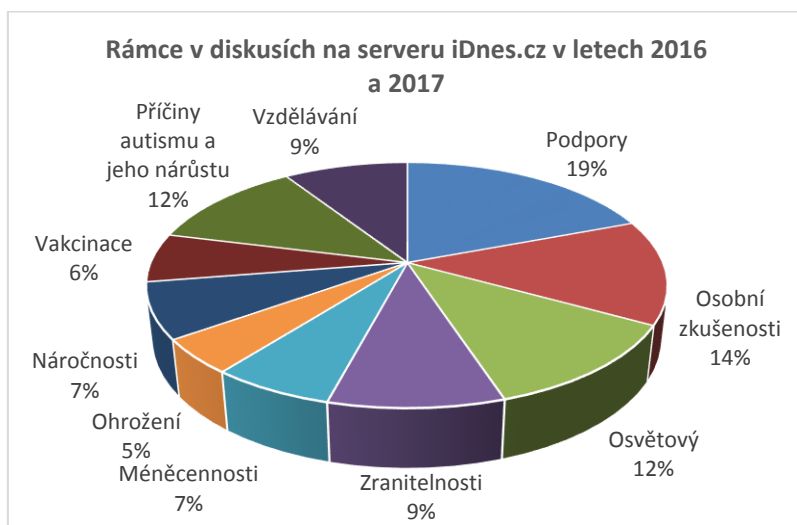
Příloha č. 8: Celkový přehled rámců v diskusích a jejich zastoupení (graf)

Příloha č. 9: Rámce v diskusích na serveru Blesk.cz v letech 2016 a 2017 (graf)

Příloha č. 10: Rámce v diskusích na serveru iDnes.cz v letech 2016 a 2017 (graf)

KÓDOVACÍ KNIHA

1. Články (servery iDnes.cz a Blesk.cz)

Analyzované období: 1. 1. – 31. 12. 2016; 1. 1. 2017 – 31. 12. 2017

Analyzovaná média: server Blesk.cz, server iDnes.cz

Kódovací jednotka: článek publikovaný na zmiňovaných serverech vztahující se k tématu autismu (jako k hlavnímu či vedlejšímu tématu)

Sledované proměnné:

P0: Název serveru

Blesk.cz	1	- článek byl publikován na serveru Blesk.cz
iDnes.cz	2	- článek byl publikován na serveru iDnes.cz

P1: Hlavní / vedlejší téma

hlavní téma	1	- autismus je hlavním tématem publikovaného textu, ten tedy pojednává primárně o této diagnóze a případných souvisejících aspektech (např. náročnost péče apod.)
vedlejší téma	2	- autismus je zmíněn okrajově, v souvislosti s jiným hlavním tématem (např. vakcinace, inkluze apod.)

P2: Citované osoby

rodina	1	- členové rodiny
psychologové, terapeuti	2	- odborníci z oblasti psychologie a terapeuti věnující se diagnóze autismu
lékaři	3	- medicínští odborníci (psychiatři, pediatři, ...)
pedagogičtí pracovníci	4	- pedagogové, ředitelé škol, asistenti pedagoga
politici	5	- zástupci politických stran, ministři apod.
osoby s autismem	6	- osoby, které samy mají diagnózu autismu
	6.1	- dítě, dospívající (do 18 let)
	6.2	- dospělá osoba
sousedé	7	- lidé žijící v sousedství či okolí jedince s autismem a jeho rodiny
ošetřovatelé	8	- pracovníci v ústavech, odlehčovacích službách
ostatní	9	- další osoby, které nespádají do výše zmiňovaných kategorií
žádná citovaná osoba k tématu autismu	10	- ve článku se neobjevuje v souvislosti s autismem citace žádné osoby

P3: Rámec personalizace

přítomen	1	- je zachycen konkrétní příběh – např. osoby pečujících o jedince s autismem, samotné osoby s autismem apod.
nepřítomen	2	- není zmíněn žádný konkrétní osud či příběh člověka s autismem ani pečujících osob - článek je pojat spíše informativně a věcně

P4: Rámec výjimečnosti

přítomen	1	- článek obsahuje informace o genialitě, výjimečném nadání, schopnostech či dovednostech osoby s autismem (např. výjimečné výtvarné nadání, jazykové nadání, nadprůměrná paměť apod.) - osoby s autismem jsou v článku prezentovány jako hrdinové, kteří něco dokázali navzdory svému postižení
nepřítomen	2	

P5: Rámec normality

přítomen	1	- článek poukazuje na skutečnost, že osoby s autismem se od zdravých jedinců nijak výrazně neliší (mají své záliby, radosti, trápení) – tedy, klade důraz na to, že osobnost jedince není tvořena pouze diagnózou - článek podporuje pohled „jsou to lidé jako my“ - článek upozorňuje na skutečnost, že lidé s autismem mohou provozovat stejné aktivity jako zdraví lidé, chodit do práce, ...
nepřítomen	2	

P6: Rámec jinakosti

přítomen	1	- osoby s autismem jsou v rámci článku zobrazovány jako „podivíni“ - článek poukazuje na to, že lidé s autismem vnímají, prožívají a v běžných situacích se často i chovají atypicky, čímž se odlišují od zdravé populace - článek zmiňuje specifické zájmy osob s autismem, tendenci k rigiditě, potřebu řádu, jídelní specifika, stereotypní hru, specifický způsob komunikace, hypersenzitivitu apod. - článek upozorňuje na nesprávné vyhodnocování společenských situací, problém s vyjadřováním pocitů, slabou orientaci v sobě i okolí
nepřítomen	2	

P7: Rámec charitativní

přítomen	1	- článek informuje o charitativní události na podporu osob s autismem
-----------------	---	---

		<i>(benefice, sbírka) či o finančních příspěvcích ze strany organizací i jednotlivců</i>
nepřítomen	2	

P8: Rámec vakcinace

přítomen	1	<i>- v článku je zmíněna souvislost autismu a očkování (ať už hypotetická, potvrzená či vyvrácená)</i>
nepřítomen	2	

P9: Rámec osvětový (I.)

přítomen	1	<ul style="list-style-type: none"> <i>- článek rozšiřuje povědomí o autismu – např. vyvrací mýty, poukazuje na širší spektra autismu, odlišnosti mezi jedinci, upozorňuje na důležitost včasné diagnostiky a intervence</i> <i>- článek informuje o nových vědeckých poznatcích (např. metody diagnostiky, příčiny autismu), novinkách v oblasti moderních technologií nebo o nových podpůrných projektech</i> <i>- článek informuje o možnosti zlepšení stavu u osob s autismem</i> <i>- článek nabízí bližší vhled do problematiky autismu – do cítění osob s autismem, jejich myšlenek, prožívání, příčin chování</i> <i>- článek informuje o skutečnosti, že autismus se týká i dospělých jedinců</i>
nepřítomen	2	

P10: Rámec náročnosti

přítomen	1	<ul style="list-style-type: none"> <i>- článek upozorňuje na náročnost péče o osoby s autismem – fyzickou, psychickou, finanční, emocionální</i> <i>- článek informuje o problémovém chování osob s autismem, nepředvídatelnosti, nutnosti permanentní péče, dohledu</i> <i>- článek upozorňuje na riziko rozpadu vztahů a rodin a také na psychické problémy pečovatелů (výčitky, bezmoc, samota, zoufalství, vyčerpání)</i> <i>- článek informuje o nepochopení ze strany veřejnosti a o konfliktech s okolím (sousedé, blízcí lidé, ...)</i> <i>- článek poukazuje na nejistotu a obavu pečovatелů o budoucnost potomka</i>
nepřítomen	2	

P11: Rámec zranitelnosti

přítomen	1	<i>- článek informuje o osobách s autismem jako o zranitelných jedincích, ke kterým se okolí či rodina nechová dobře, zneužívá je, ubližuje jim</i>
-----------------	---	---

		<p>- článek zobrazuje jedince s autismem jako možné oběti šikany, diskriminace nebo vyčlenění, které nemají stejná práva jako ostatní</p> <p>- článek informuje o možných psychických problémech osob s autismem</p> <p>- článek informuje o nedostatku pozornosti ze strany státu vůči skupině osob s autismem a také o nedostatku vhodných zařízení (odlehčovacích, diagnostických, terapeutických, denních stacionářů a dalších), a to jak pro děti, tak pro dospělé jedince</p> <p>- článek zobrazuje osoby s autismem jako lehce zneužitelné ze strany cizích osob a jako důvěřivé jedince</p> <p>- článek informuje o možnosti falešného zneužití diagnózy s cílem vyhnout se trestu za své provinění</p>
nepřítomen	2	

P12: Rámec podpůrný

přítomen	1	<p>- článek upozorňuje na význam podpory ze strany rodiny a okolí pro pozitivní vývoj a další rozvoj osoby s autismem</p> <p>- článek informuje o podpůrných aktivitách ze strany veřejnosti nebo různých firem a organizací</p>
nepřítomen	2	

P13: Rámec vzdělávání

přítomen	1	- článek se zaměřuje na vzdělávání osob s autismem – v mateřských, základních, středních i na vysokých školách, eventuálně na školách speciálních
nepřítomen	2	

2. Diskusní příspěvky (servery iDnes.cz a Blesk.cz)

Analyzované období: 1. 1. – 31. 12. 2016; 1. 1. 2017 – 31. 12. 2017

Analyzovaná média: server Blesk.cz (diskusní fórum pod články), server iDnes.cz (diskusní fórum pod články)

Kódovací jednotka: diskusní příspěvek uveřejněný jako reakce na článek vztahující se k tématu autismu

P14: Rámec podpory

přítomen	1	<p>- diskusní příspěvek obsahuje projevy pochopení, lítosti, respektu nebo zastání osob s autismem či jejich pečovatelů</p> <p>- diskusní příspěvek upozorňuje na skutečnost, že některé osoby</p>
-----------------	---	--

		<i>s autismem mohou ve společnosti dobře fungovat, mít práci, rodinu</i> <i>- diskusní příspěvek zmiňuje, že pro pozitivní vývoj jedince s autismem je podstatná podpora okolí</i>
nepřítomen	2	

P15: Rámec osobní zkušenosti

přítomen	1	<i>- diskusní příspěvek obsahuje osobní zkušenost diskutujícího s diagnózou autismu, s péčí o tohoto jedince, setkání s ním, příspěvky od samotných osob s autismem, jejich okolí či odborníků</i>
nepřítomen	2	

P16: Rámec osvětový (II.)

přítomen	1	<i>- diskusní příspěvek poukazuje na širší spektra autismu či hovoří o odlišnostech mezi jednotlivci (v jejich prožívání, vnímání, závažnosti postižení, komunikaci)</i> <i>- diskusní příspěvek obsahuje odkazy na další články, knihy, odbornou literaturu, výzkumy, ...</i>
nepřítomen	2	

P17: Rámec zranitelnosti (II.)

přítomen	1	<i>- diskusní příspěvek zobrazuje osoby s autismem jako oběti diskriminace a šikany ze strany okolí či společnosti</i> <i>- diskusní příspěvek upozorňuje na možnost zneužívání osob s autismem ze strany rodičů</i> <i>- diskusní příspěvek informuje o nedostatku zařízení a odborné péče pro osoby s autismem i o nedostatečném zájmu státu o danou skupinu</i> <i>- diskusní příspěvek poukazuje na skutečnost, že lidé s autismem mohou trpět psychickými problémy (výčitky, sebevražedné myšlenky, deprese)</i> <i>- diskusní příspěvek upozorňuje na skutečnost, že diagnóza může být zneužita za účelem vyhnout se např. trestu za provinění</i> <i>- diskusní příspěvek upozorňuje na otázky budoucnosti osob s autismem po smrti jejich pečovatелů či při nemožnosti se o ně dále starat</i>
nepřítomen	2	

P18: Rámec méněcennosti

přítomen	1	<i>- diskusní příspěvek obsahuje výzvy k likvidaci či vyčlenění osob s autismem ze společnosti</i> <i>- diskusní příspěvek obsahuje opovržení vůči lidem s autismem, považuje</i>
-----------------	---	--

		<p><i>je za méněcenné</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek obsahuje názor, že lidé s autismem nemají stejná práva jako zdraví jedinci, jsou nekompetentní a je zbytečné jim věnovat pozornost</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek obsahuje prvky dehumanizace osob s autismem (nejsou považováni za lidské osoby)</i></p>
nepřítomen	2	

P19: Rámec ohrožení

přítomen	1	<i>- diskusní příspěvek obsahuje názor, že lidé s autismem jsou nebezpeční pro společnost, agresivní, nevyzpytatelní a schopní někomu ublížit, či někoho dokonce zabít</i>
nepřítomen	2	

P20: Rámec náročnosti (II.)

přítomen	1	<p><i>- diskusní příspěvek poukazuje na náročnost péče o osobu s autismem (fyzickou, psychickou, emocionální, finanční)</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek poukazuje na problémové chování jedince s autismem, nepředvídatelnost a nevyzpytatelnost</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek upozorňuje na konflikty ze strany okolí, sousedů apod. a na odsouzení ze strany veřejnosti</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek poukazuje na autismus jako na tragédii pro rodiče – zmiňuje vyčerpání, bezmoc, zoufalství</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek poukazuje na možnost rozpadu vztahů a rodiny jako celku vlivem postižení</i></p>
nepřítomen	2	

P21: Rámec vakcinace (II.)

přítomen	1	<i>- diskusní příspěvek poukazuje na souvislost autismu a vakcinace (hypotetickou, negace či potvrzení)</i>
nepřítomen	2	

P22: Rámec příčin autismu a jeho nárůstu

přítomen	1	<p><i>- diskusní příspěvek poukazuje na možné příčiny autismu</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek poukazuje na vzrůstající počet osob s touto diagnózou v současné době</i></p> <p><i>- diskusní příspěvek zpochybňuje nárůst počtu osob s autismem v současné době</i></p>
nepřítomen	2	

P23: Rámec vzdělávání (II.)

přítomen	1	- <i>diskusní příspěvek poukazuje na vzdělávání osob s autismem, a to v rámci mateřských, základních, středních i vysokých škol či škol speciálních</i>
nepřítomen	2	